

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Anu Kahuna

Podnebna politika Baracka Obame

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Anu Kahuna

Mentorica: izr. prof. dr. Ksenija Vidmar Horvat
Somentor: red. prof. dr. Bogomil Ferfila

Podnebna politika Baracka Obame

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Diplomsko delo z naslovom
Podnebna politika Baracka Obame,
je izdelano s soglasjem obeh fakultet
in urejeno po pravilniku matične fakultete.

Za vse, ki še verjamejo in živijo Življenje.

Za lepoto in nedotakljivost njenega nedojemljivega ustvarjanja iz ljubezni.

Za Žensko.

Ki je Naš Planet.

In za Njene Otroke, ki so bili Izgubljeni in so skozi ljubezen do Nje Najdeni.

Za moje Brate in Sestre.

Iz srca hvaležnosti in ljubezni.

Hvala za vašo podporo.

In hvala Ženski, ki je ustvarjala in vztrajala skozi tisočletja mučenj in bolečine.

Rada te imam.

In za njiju – ki sta skozi ljubezen večna – za Moškega in Žensko.

Anu Kahuna

Podnebna politika Baracka Obame

Svet se je znašel na prelomnici. Iz moderne družbe, ki je posegla v naravo s svojo roko, je nastala družba tveganja, ki je v svetu ogroženosti priča številnim okoljskim katastrofam. Družba tveganja je vzpostavila vrednoto varnosti, hkrati pa nosi s seboj tendenco globalizacije, ki sooča posameznika, da ne obstaja le kot individuuum, ampak tudi kot del širšega sveta – planeta Zemlje. Tako danes kitajske elektrarne na fosilna goriva, ki onesnažujejo okolje ne vplivajo le na onesnaženost te države, ampak se njihova dejanja širijo na vse države sveta. Globalno segrevanje ozračja je postalo eno najbolj perečih globalnih vprašanj. Nanj hoče odgovoriti kot predsednik svetovne velesile Združenih Držav Amerike Barack Obama. S pregledom volilnega programa Nova energija za Ameriko in pregledom ameriškega Zakona obnove in ponovnih investicij 2009 ter pregledom predlagane nove ameriške energetske in klimatske zakonodaje, vidimo, da Barack Obama uvaja novo družbo, ki ne bo več družba tveganja, ampak obnovljena družba.

Ključne besede

Družba tveganja; globalizacija; obnovljivi viri energije; mehanizem trgovanja z ogljikovimi dovolilnicami; emisije toplogrednih plinov.

Barack Obama's New Climate policy

The world has come to a turning point. Out of the modern society in which the human has tried to conquer the nature has developed a risk society which is in the world of endangerments a witness of many natural disasters. The risk society has restored a value of security and at the same time it carries also a globalization tendency that confronts an individual that they do not exist only as individuals but also as a part of the broader world – the planet Earth. So today Chinese power plants on fossil fuels do not influence only the pollution of the country. Their acts are actually spreading around the world. The global warming has become one of the burning global questions. And Barack Obama, as the President of the world's greatest power - the USA, would like to answer it. From the review of election program New Energy for America, the review of American Recovery and Reinvestment Act 2009 and the review of the House version of the new American Clean Energy and Security Act it could be seen that a new society is being introduced by Barack Obama. This society will no longer be the risk society but the new society.

Key Words

Risk society; Globalization; Renewable energy sources; Cap-and-trade; Greenhouse gas emissions.

KAZALO

1	UVOD	9
2	METODOLOGIJA	11
3	OKOLJSKA PROBLEMATIKA	13
4	EKOLOŠKA VPRAŠANJA SO GLOBALNA VPRAŠANJA	17
4.1	GLOBALIZACIJA, GLOBALNOST, GLOBALIZIRANO	17
4.2	SVETOVNA DRUŽBA TVEGANJA: EKOLOŠKA GLOBALIZACIJA KOT NEPROSTOVOLJNA POLITIZACIJA	21
4.3	EFEKT BUMERANGA	24
4.4	TRANSNACIONALNA DRŽAVA ALI »INKLUZIVNA SUVERENOST«.....	26
5	ZAKONODAJNA VEJA OBLASTI ZDRUŽENIH DRŽAV AMERIKE IN ZAKONODAJNI PROCES	28
5.1	AMERIŠKI KONGRES	28
5.2	KONGRESNI ODBORI IN PODODBORI.....	29
5.3	ZAKONODAJNA DINAMIKA	31
5.4	PREDSEDNIK.....	34
6	NAJPOMEBNEJŠI AKTERJI PRI OBLIKOVANJU, SPREJEMANJU IN IZVRŠEVANJU EKOLOŠKIH POLITIK ZDA	36
6.1	AGENCIJE IZVRŠNE VEJE OBLASTI.....	36
6.2	PREDSEDNIK DRŽAVE	38
6.3	ORGANIZACIJE IN INTERESNE SKUPINE	40
6.4	USTVARJANJE EKOLOŠKIH JAVNIH POLITIK S STRANI KONGRESA	42
7	ZGODOVINSKA VZPOSTAVITEV OKOLJSKE ZAKONODAJE NA RAVNI ZDA	43
7.1	ZGODOVINSKI OKVIR VZPOSTAVITVE EKOLOŠKE VARNOSTI V ZDA	43
7.1.1	KOLONIALNO OBDOBJE DO LETA 1900	44
7.1.2	NAPREDNE REFORME IN VARSTVO OKOLJA 1900-1945	45
7.1.3	REKREACIJA IN OBDOBJE EKOLOGIJE: POVOJNI ČAS DO LETA 1969	47
7.1.4	DNEVI ZEMLJE IN DEREGULACIJA: 1970-1988	49
7.1.5	NACIONALNI OKOLJEVARSTVENI ZAKON (NATIONAL ENVIRONMENTAL POLICY ACT – NEPA).....	50
7.1.6	GLOBALNO ZAVEDANJE IN NOVI DEMOKRATI: DEVETDESETA LETA	53
7.1.7	OBDOBJE NAZADOVANJA 2000-2008.....	55
8	ZGODOVINSKI OKVIR VZPOSTAVITVE GLOBALNE OKOLJSKE POLITIKE	56
8.1	PRED 1972	57
8.2	KONFERENCA ZDRUŽENIH NARODOV O ČLOVEKOVEM OKOLJU 1972 (UNCHE) 58	
8.3	OD STOCKHOLMA DO RIA.....	60
8.3.1	TRAJNOSTNI RAZVOJ	61
8.4	KONFERENCA ZDRUŽENIH NARODOV O OKOLJU IN RAZVOJU; RIO DE JANEIRO 1992 (UNCED).....	63

8.5	OD RIA DO NEW YORKA	66
8.6	OD NEW YORKA DO JOHANNESBURGA.....	67
8.7	KONFERENCA ZDRUŽENIH NARODOV V KOPENHAGNU	68
9	ZAKONODAJNI PROGRAM PODNEBNE POLITIKE BARACKA OBAME.....	71
9.1	IMPLEMENTACIJA MEHANIZMA TRGOVANJA Z OGLJIKOVIMI DOVOLILNICAMI	76
9.1.1	VLAGANJE V ČISTO ENERGETSKO EKONOMIJO IN USTVARJANJE NOVIH DELOVNIH MEST 77	
9.1.2	INVESTIRANJE V NAJHITREJŠI, NAJCENEJŠI NAČIN ZMANJŠANJA EMISIJ TOPLOGREDNIH PLINOV: ENERGETSKA UČINKOVITOST.....	83
9.1.3	OKREPITEV NAFTNE VARNOSTI IN ENERGETSKE NEODVISNOSTI.....	87
9.1.4	ZDA KOT VODILNE V SOOČANJU IN RAZREŠEVANJU KLIMATSKE SPREMEMBE PO VSEM SVETU	92
9.2	ČISTI ZRAK.....	95
9.3	ČISTA VODA.....	96
9.4	BOLJ ZDRAVE SKUPNOSTI	99
9.5	OHRANJANJE DEŽELE	103
10	RAZVOJ PO VOLITVAH - AMERIŠKI ZAKON OBNOVE IN PONOVIH INVESTICIJ 2009 (AMERICAN RECOVERY AND REINVESTMENT ACT OF 2009 - ARRA).....	105
10.1	ENERGETSKA UČINKOVITOST, ČISTA ENERGIJA IN ENERGETSKA NEODVISNOST ZDA V AMERIŠKEM ZAKONU OBNOVE IN PONOVIH INVESTICIJ 2009	108
10.2	ZNANSTVENO RAZISKOVANJE IN NOVE TEHNOLOGIJE ENERGETSKE UČINKOVITOSTI V AMERIŠKEM ZAKONU OBNOVE IN PONOVIH INVESTICIJ 2009	110
10.3	MODERNIZACIJA MOSTOV, CEST, TRANZITNIH POTOV IN VODNIH POTOV V ARRA 2009 IN SKRBE ZA ENERGETSKO NEODVISNOST ZDA V AMERIŠKEM ZAKONU OBNOVE IN PONOVIH INVESTICIJ 2009	111
11	PREDLOG ZAKONA PREDSTAVNIŠKEGA DOMA – AMERIŠKI ZAKON O ČISTI ENERGIJI IN VARNOSTI 2009 (AMERICAN CLEAN ENERGY AND SECURITY ACT OF 2009 H. R. 2454 - ACES).....	112
11.1	ČISTA ENERGIJA V PREDLOGU AMERIŠKEGA ZAKONA O ČISTI ENERGIJI IN VARNOSTI 2009	113
11.2	ENERGETSKA UČINKOVITOST V PREDLOGU AMERIŠKEGA ZAKONA O ČISTI ENERGIJI IN VARNOSTI 2009	117
11.3	ZMANJŠEVANJE GLOBALNEGA SEGREVANJA OZRAČJA V PREDLOGU AMERIŠKEGA ZAKONA O ČISTI ENERGIJI IN VARNOSTI 2009	121
11.4	TRANZICIJA NA ČISTO ENERGETSKO EKONOMIJO V PREDLOGU AMERIŠKEGA ZAKONA O ČISTI ENERGIJI IN VARNOSTI 2009	126
11.5	IZRAVNAVE USTVARJENE S KMETIJSTVOM IN GOZDARSTVOM V PREDLOGU AMERIŠKEGA ZAKONA O ČISTI ENERGIJI IN VARNOSTI 2009	127
12	SENATORSKA VERZIJA PREDLOGA ZAKONA O DELOVNIH MESTIH NA PODLAGI ČISTE ENERGIJE IN AMERIŠKE MOČI (CLEAN ENERGY JOBS AND AMERICAN POWER ACT S. 1733).....	129

13 ZAKLJUČEK.....	132
14 LITERATURA.....	135
PRILOGE	145

1 UVOD

Naš planet ni samoumeven. Ni le prostor bivanja. Je življenje. Zanj pa je potrebna odgovornost. In ne odgovornost le enega. Potrebna je odgovornost vseh, ki na tem planetu živijo. Našemu planetu pravimo Zemlja. Gonja po zadovoljevanju lastnega interesa je privedla do tega, da se je ljudje danes ne zavedamo. Da vidimo zelene rastline in da po nebu po nevidnih poteh plujejo ptice, da črički v junijskih večerih pojejo svojo melodijo – vse to ni samoumevno. In da jemo hrano, ki jo nekdo pridelal in jo mi najdemo na policah trgovin, tudi ni samoumevno. Vse to je življenje, ki od nekod raste. Ta od nekod je naša Zemlja.

Danes nastopa čas, v katerem se bodo morali partikularni interesi umakniti. Eden ni bolj pomemben od drugega. Tretji pa ne od prvega.

Podati iniciativo v tako formiranem svetu ni lahko. Sooča se namreč z dejstvom, da ni treba uničiti življenja, da bi se končno naučili, kako pomembno je. Politika nastopa v tem času kot ena ključnih akterjev, ki naj bi ponudila rešitev za vse ljudi, za vse države, za cel planet. Namen politike ni več le vzdrževanje suverenosti in neodvisnosti posamezne države, njen namen postaja oz. je globalen.

Podnebne spremembe so danes eno najbolj omenjenih področij, a hkrati tudi eno najbolj zamolčanih. Skrivajo se za skoraj vsemi družbenimi vprašanji, a hkrati kljub vsemu kričijo iz ozadja. Tako le-te zahtevajo odgovorna dejanja. Kot pravi Barack Obama: »V nekaj prihodnjih letih bodo odločitve, ki jih sprejemamo danes pripeljale do tega, kakšno deželo oz. kakšen svet bomo zapustili našim otrokom in vnukom,... /.../ Drugače nas bo pot peljala skozi sušo in uničujoče vremenske pogoje, grozna neurja in izginotje ameriške obale« (Chinadialogue 2008) .

Podnebni ekstremi z uničujočimi poplavami, hudimi in dolgotrajnimi sušami, snežnimi neurji, vročinskimi valovi in prodori mrzlega zraka so zaznamovali leto 2008. Obseg arktičnega ledu je bil drugi najmanjši. Nad Atlantikom so zabeležili 16 imenovanih tropskih neurij, kar je več od dolgoletnega povprečja – 8 se jih je razvilo v orkane. Najbolj uničujoč tropski ciklon v letu 2008 je bil Nargis – v začetku maja je pustošil po Myanmaru in zahteval 78.000 žrtev. Povsod v Evropi je povprečna temperatura presegla dolgoletno povprečje. V večjem delu

severozahodne Sibirije in Skandinavije je bila zima nenavadno mila; v večjem delu Finske, Norveške in Švedske je bila zima 2007/ 2008 najmilejša doslej (Svetovne podnebne razmere v letu 2008).

V januarju 2009 so zaradi zmrzali na Floridi polivali jagode z vročo vodo, da bi ohranili toliko pridelka, kolikor bi se ga dalo.

Tako lahko rečemo, da navedene spremembe niso le težava ene države – ne gre za težavo Finske ali Norveške, ali pa Švedske, ali ZDA. Če bo politika na kakršen koli način hotela rešiti nastalo situacijo, bo morala pozvati v rešitev vse. Politika Baracka Obame in njegove administracije deluje na način vzgleda, ki bo nagovoril najpomembnejše države sveta, da bodo lahko ukrepali skupaj. Tako gradi na premici lokalno – globalno: »Tako kot raziščemo in odkrijemo nove oblike čiste energije tu, doma, v ZDA, lahko delimo našo tehnologijo, prav tako naše inovacije, naša odkritja z vsemi narodi sveta,...« (Chinadialogue 2008).

Barack Obama je zastavil spremembo na štirih bistvenih družbenih področjih Združenih držav Amerike. Prva zadeva podnebne spremembe, druga zadeva ekonomijo, tretja šolski sistem in četrta zdravstveni sistem. Njegov cilj podnebne politike je, da ljudem omogoči nova delovna mesta, da se sooči s težavo globalnega segrevanja, da poveča energetska neodvisnost ZDA in omogoča varnost tej državi. Z novo zastavljeno politiko prepozna odnos med energijo – okoljem – in ekonomijo. Za rešitev postavi označitev nove energetske prihodnosti; investiranje v čiste, obnovitvene energije in soočenje s klimatsko spremembo.

Beck (v Vidmar-Horvat 2006, 20) pravi, da se z razvojem družbe tveganja razvijajo nasprotja med tistimi, ki jih tveganja prizadevajo in tistimi, ki imajo od njih dobiček.

Tako je težko zlahka trditi; okolje ni le okolje ene države – postalo je globalno. Ustvarjanje kolektivne varnosti potrebuje globalno koalicijo.

Podnebne spremembe prinašajo tveganja za vse ljudi sveta in za prostor, na katerem bivamo – za Zemljo. Politika odgovornih ljudi, ki se zavedajo, da lahko s svojim delovanjem naredijo dobro, je tista, ki lahko vodi skozi spremembo. Na koncu bomo priče eni politiki, politiki, ki združuje in ne ločuje. In vse bo lažje. Na koncu pa drugače.

2 METODOLOGIJA

Tema diplomskega dela se osredotoča na obravnavanje ekološke problematike kot ene najbolj ključnih globalnih družbeno-političnih vprašanj, ki se formirajo okrog problematike podnebnih sprememb. Hkrati s tem je namen diplomskega dela preko primera ZDA, v času predsedovanja Baracka Obame pokazati, kako je mogoče to problematiko rešiti s sprejemanjem ključnih javnih politik na bistvenih družbenih področjih, kar prinese spreminjanje strukture le-teh in načina življenja ameriške družbe.

Prvi cilj mojega diplomskega dela je predstaviti današnji stik med naravo in družbo, ki poteka iz oči v oči dveh neznancev, ker je človek posegel v naravo kot tisti, ki jo lahko obvlada in se z njo okoristi. To je povzročilo enormne posledice v okolju in človeku, ki jih danes razumemo kot ekološke probleme. Kar je nekoč omejevalo državo pri skrbi zase znotraj svojih meja, danes postaja globalna skrb, globalna problematika. Cilj diplomskega dela je prav tako pokazati na zgodovinski razvoj okoljevarstvenih politik tako na ravni ZDA kot tudi na mednarodni ravni globalne politike. S tem pa prikazati razvojno pot ekoloških politik. V nadaljevanju razvijanja teme ekološke problematike in načina rešitve le-te, usmerim pozornost v opredelitev in analizo ekološke politike Baracka Obame in njegove administracije, pri čemer je cilj pokazati, kako sprememba pri razumevanju energetske odvisnosti in neodvisnosti, vpliva na spremembo določenih družbenih struktur.

Tako v skladu s cilji zastavljam prvo hipotezo:

H 1: Ekološka vprašanja so globalna vprašanja, pri čemer se okrog le-teh formira globalna družba.

Druga hipoteza, ki jo zastavljam je:

H 2: Da bi bila globalna ekološka politika uspešna, bo morala vključiti vse države sveta; tako države v razvoju kot tudi razvite države.

Zastavljam pa še tretjo hipotezo:

H 3: Nova administracija Baracka Obame v ZDA od predvolilnega programa naprej, zastavlja novo okoljsko politiko te države, s katero bo skušala doseči energetska neodvisnost ZDA na podlagi zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov, na premici lokalno-globalno pa spodbuditi

formiranje globalne ekološke politike, temelječe na omejevanju deleža izpustov toplogrednih plinov.

Pri preverjanju hipotez si bom pomagala z naslednjimi ključnimi metodami dela:

- zbiranje in analiza primarnih (dokumenti – predvolilni program in predlogi zakonov) in sekundarnih virov (strokovna literatura – knjige in članki) ter pridobivanje podatkov s pomočjo medmrežja, ki mi je pomagalo tako pri vpogledu primarnih kot tudi sekundarnih virov;
- zgodovinska analiza, ki jo uporabljam pri navajanju zgodovinskega razvoja ameriške ekološke politike in globalne ekološke politike;
- študija primera predvolilnega programa Baracka Obame na področju nove energetske politike in dogajanja v skladu s tem po volitvah 2008 na področju ekološke politike ZDA.

Diplomsko delo se začne s predstavitvijo najbolj ključnih okoljskih problematik planeta Zemlje. Nadaljuje se z izpostavitvijo Beckove teorije globalne družbe, ki mi bo pomagala potrditi ali ovreči prvo hipotezo. Za to da lažje razumemo ZDA in ključne akterje v sprejemanju in oblikovanju ekoloških politik v tej državi, sledi naslednje poglavje. V skladu s tem nadaljujem z zgodovinsko analizo razvoja tovrstnih politik. Sledi poglavje o globalnem sprejemanju ekoloških politik skozi zgodovino. Tu bom preverjala drugo hipotezo. Končna poglavja so namenjena preverjanju tretje hipoteze, analiziram in opisujem predvolilni program Baracka Obame in Joe-a Bidna, Zakon obnove in ponovnih investicij 2009 in predstavniško ter senatorsko verzijo novega predloga Zakona, ki bi uresničil zmanjševanje deležev toplogrednih plinov in preusmeril ZDA v nove energetske vire te države.

3 OKOLJSKA PROBLEMATIKA

Mnogi danes razumejo vse, kar izhaja iz narave, od vode do zraka, od hrane do ognja, kot samoumevno. Kot substance, katerih karakteristike in strukture so nam naravno dane, kar je ločeno od nas in kar se ne spreminja. In kar je najpomembnejše, da obstajajo v neskončnih količinah in jih nikoli ne zmanjka (Firor 1990, 1).

Predvsem gre za krizo našega (posameznega in skupnega) odnosa do narave, v kateri in od katere živimo, kajti zaradi učinkov in napak našega ravnanja nastajajo problemi in degradacije okolja ali pa se stopnjujejo ujme. Zato se okolje odziva na naše škodljivo ravnanje, hkrati pa si z našim ravnanjem zmanjšujemo naravne vire, ki jih potrebujemo. O krizi okolja govorimo, ker vsi škodljivi vplivi in učinki niso le lokalne narave: so množični, spreminjajo okolje in tudi krhajo skladnosti pojavov in moč narave v njenih planetarnih razsežnostih (Lah 1994, 135).

Skupno vsem globalnim okoljskim težavam je - vse je rezultat posega človeške roke v okolje (Firor 1990, 97). To so:

- Podnebna sprememba; ozračje je dovolj tanko, da lahko spremenimo razmerja med nekaterimi njegovimi osnovnimi molekularnimi sestavinami. Predvsem smo izredno povečali količino ogljikovega dioksida, najpomembnejšega izmed tako imenovanih toplogrednih plinov. Sončna energija vstopi v atmosfero v obliki kratkovalovnega sevanja in ogreva Zemljo. Nekaj te energije se iz ogrete Zemlje v obliki dolgovalovnega sevanja vrača v vesolje. V naravnih okoliščinah del tega izhajajočega sevanja vpije ozračje. To je dobro, saj tako ostaja temperatura na Zemlji v mejah prijetnega. Težava, s katero se spoprijemamo je, da tanek sloj ozračja vsebuje vse več ogljikovega dioksida in drugih toplogrednih plinov, ki jih proizvajamo ljudje. Zaradi tega vpije več infrardečih žarkov, ki bi sicer zapustili ozračje in nadaljevali pot v vesolje, tako pa se odbijajo nazaj proti površju Zemlje. Posledično temperatura Zemljinega ozračja in oceanov nevarno narašča. To je vzrok podnebnih sprememb (Gore 2007, 24-27). Ena od zanimivosti pri opazovanju ravni CO₂ v ozračju je naslednje dejstvo; vsako leto, ko se severna polobla, na kateri raste večina zemeljskega rastlinstva spomladi in poleti nagne proti Soncu in tam požene listje, ki

porablja CO₂, se koncentracija tega plina povsod po svetu zniža. Ko se severna polobla jeseni in pozimi nagne stran od Sonca, listje odpade in koncentracija CO₂ v ozračju spet naraste (Gore 2007, 34-35). Ena najnevarnejših posledic podnebne spremembe je, da se skoraj vsi gorski ledeniki na svetu talijo, številni zelo hitro (Gore 2007, 48).

- Elektromagnetno sevanje in njegovo vplivanje na zdravje ljudi; gre za sevanje, ki pri uporabi ali obratovanju vira sevanja v njegovi bližnji ali daljni okolici povzroča elektromagnetno polje, to pa pomeni tveganje in škodljive učinke za človeka in živo naravo (Sevanja 2009).
- Degradacija okolja; je slabšanje oziroma zmanjšanje ekološke vrednosti okolja zaradi različnih škodljivih sprememb. Povzroča jo človek s svojimi nevarnimi posegi v okolje oz. poizkusi. Posledice so v delovanju ekosistema, najpogostejše motnje so v procesu kroženja elementov, motnja pretoka energije, ter motnja samoregulacijskih sposobnosti v ekosistemu (Degradacija okolja 2010).
- Genetsko onesnaževanje; je nekontroliran in neželen genski transfer iz gensko že modificiranih bitij na populacije v divjini (Genetic Pollution 2010).
- Intenzivno kmetovanje; je produkcija na ravni kmetovanja, ki ga okarakterizira visok vložek kapitala, dela in zelo velika uporaba pesticidov in kemičnih gnojil pri obdelovanju zemlje. Sem spadajo intenzivne kmetijske prakse reje živine, ki se jo goji na majhnem kosu zemlje. Živini se ogromno količino hrane in vode prinaša. Pri tem se uporabljajo medicinski preparati, ki zagotavljajo, da živali ostanejo žive v tako omejenih okoliščinah (Intensive farming 2010).
- Izraba zemlje; je človekova modifikacija naravnega okolja ali divjine v polja, pašnike in naselitvena področja. Najbolj problematična področja so izsekavanje in požiganje gozdov, širjenje urbanizacije, erozija zemlje, salinizacija in povečanje puščav. Spreminjanje rabe zemlje je skupaj z rabo fosilnih goriv največji antropogeni vir ogljikovega dioksida (Land use 2010). Zemljo izkorišča človek zaradi lastnega obstoja. Tehnologije za izrabljanje Zemlje postajajo vedno nasilnejše. Danes smo sposobni veliko bolj kot v preteklosti, spremeniti lastnosti površja planeta. Pri vsaki dejavnosti uporabljamo mnogo močnejša orodja, kot smo jih, kar povzroči nepričakovane posledice (Gore 2007, 236-238).
- Nanotehnologija; nekateri od novo odkritih nano delcev imajo nehotene posledice. Npr. nekateri srebrni delci, ki jih vstavljajo v proizvodnjo nogavic, da ljudem ne

smrdijo noge, se sproščajo v vodi in posledično ti srebrni delci uničijo dobre bakterije, ki so pomembne za razgrajevanje organskih snovi v iztrebkih in smeteh (Nanotechnology 2010).

- Jedrsko onesnaževanje; gre za onesnaževanje z radioaktivnimi delci – černobilska nesreča, ko je ob eksploziji dela jedrske elektrarne v ozračje ušlo več ton radioaktivnega prahu (Onesnaženje 2010).
- Prenaseljenost planeta; gre za pojav, v katerem število osebkov preseže zmogljivosti svojega habitata. Najpogosteje se to nanaša na človeštvo in njegov habitat – planet Zemljo. Gre za to, da je velikost in gostota prebivalstva precej večja od razpoložljivosti trajnostnih virov energije, ki so prisotni na tem področju. Nanaša se tudi na način, kako so viri energije uporabljeni, če npr. na nekem področju živi deset ljudi, na njem pa je vode in hrane le za 9 ljudi, in če gledamo to področje kot zaprt sistem, je to področje prenaseljeno. Prenaseljenost je posledica povišane stopnje rojstev in zmanjšane stopnje smrtnosti zaradi medicinskih pridobitev ter povišane stopnje migracij (Overpopulation 2010).
- Preusmerjanje voda; namakanje je dolgo služilo človeštvu, toda danes smo sposobni preusmeriti reke po svojih željah, namesto da bi tekle po naravni poti. Kadar ne glede na naravo preusmerimo preveč vode, reke ne dosežejo več morja. V bivši Sovjetski zvezi so preusmerili vodo iz dveh velikanskih srednjeazijskih rek, ki sta napajali Aralsko jezero. Vodo so porabili za namakanje bombažnih polj. Aralsko jezero je izginilo, ostal je le pesek brez vode (Gore 2007, 240-245).
- Ozonska luknja; ozon je preprosta kombinacija treh molekul kisika. Ozonska plast v Zemljini stratosferi nas varuje pred najnevarnejšimi ultravijoličnimi sončnimi žarki. Leta 1927 je Midgley razvil klorofluorogljikove (CFC), ki so predstavljali inovacijo na področju hladilnih naprav, na videz nevarna skupina kemikalij je našla pot v vse mogoče izdelke. Znanstvenika Rowland in Molina pa sta se resneje začela ukvarjati s proučevanjem teh plinov. Predvidevala sta, da molekule teh kemikalij, ko se dvignejo v zgornje plasti ozračja, pod vplivom Sonca razpadejo in da se tako v ozonsko plast sprošča klor, ki sproži nevarno kemijsko reakcijo. Prepričana sta bila, da se na površini ledenih kristalov v stratosferi klor zmeša z ozonom, in ko jih osvetli Sonce, se ta nežni zaščitni ovoj začne razkrajati. Zato lahko del Sončevih ultravijoličnih žarkov neomejeno prehaja skozi ozračje in poškoduje rastline in živali, povzroča kožnega raka in škoduje našim očem. Leta 1985 so nad Antarktiko odkrili

veliko luknjo v ozonski plasti (Gore 2007, 295).

- Onesnaževanje; ali kontaminacija je prisotnost nezaželene snovi ali delcev v drugi snovi. Največkrat govorimo o treh vrstah kontaminacije; o biološki, kemijski in radioaktivni. Poleg teh obstajajo še onesnaženja s hrupom in s svetlobo. Pomembni onesnaževalci so tako antibiotiki in drugi ostanki zdravilnih sredstev, amonijak, azbest, nitrati, fosfati, gnojila uporabljena v kmetijstvu, mineralna olja, pesticidi, herbicidi, fungicidi in druga sredstva uporabljena v kmetijstvu in vrtnarstvu, radioaktivne snovi in materiali, svinec in kadmij, razne težke kovine (Onesnaženje 2010).
- Kisli dež; so kisle padavine, ki jih povzročajo predvsem emisije žveplovega dioksida in dušikovih oksidov v atmosferi. Omenjeni plini se raztapljajo v deževnici in jo naredijo kisló. Žveplov dioksid nastaja pri gorenju fosilnih goriv, kot je premog, ki vsebuje veliko žvepla. Dušikove okside pa dodajajo v ozračje industrija in izpušni plini avtomobilov (Kisli dež 2010).

Kot pravi Gore (2007: 296) v svoji knjigi *Neprijetna resnica* je odvisno od nas, ali se bomo sporazumeli glede naše prihodnosti in sprejeli moralno odločitev spremeniti pravila in navade, ki bodo, če bomo tako nadaljevali, za sabo pustila propadel, oslavljen in neprijazen planet.

Slika 2.1: Ali bomo rešili Zemljo? Postaja globalno vprašanje.

Vir: About EPA 2010.

4 EKOLOŠKA VPRAŠANJA SO GLOBALNA VPRAŠANJA

Modernizacijska tveganja in posledice se manifestirajo v ireverzibilni ogroženosti življenja rastlin, živali in ljudi. Teh ni več mogoče, kot tovarniških in poklicnih nevarnosti v 19. in prvi polovici 20. stoletja – omejiti lokalno in na specifične skupine, temveč vsebujejo globalizacijsko tendenco, ki presega produkcijo in reprodukcijo in sega preko nacionalno državnih meja. S tem pa povzroča nastajanje nadnacionalnih in razredno nespecifičnih globalnih groženj z novo družbeno in politično dinamiko (Beck 2001, 16).

Gozdovi umirajo že veliko stoletij – najprej s spreminjanjem v polja, potem zaradi brezobzirnega sekanja. A današnje umiranje gozdov se odvija globalno (Beck 2001, 26).

4.1 GLOBALIZACIJA, GLOBALNOST, GLOBALIZIRANO

Globalizacijo kot sodobni »svetovni val« označujejo procesi, ki so zgodovinsko specifični in enkratni, povezuje jih nova ontološka slika sveta – kompresija časa in prostora. Z njo povezani so deteritorializacija in dehistorizacija ter vznik globalne zavesti. Globalizacijski procesi so bistveno preuredili pojmovanja sodobnega človeka, kulture in narave. Čas globalne kulture pomeni začetek konca stoletnega zoperstavljanja narave in družbe. Na koncu 20. stoletja narava ni vnaprej dana niti dodeljena (Vidmar Horvat 2004, 146-149).

Kar je bilo za delavsko gibanje v 19. stoletju razredno vprašanje, je za transnacionalno delujoča podjetja na prehodu v 21. stoletje vprašanje globalizacije (Beck 2003, 13). Zakaj

globalizacija pomeni politizacijo? Globalizacija omogoča tisto, kar je v kapitalizmu morda latentno vedno veljalo, vendar je v stadiju njegove socialnodržavno-demokratske obrzdanosti ostajalo prikrito: da podjetja, še posebno tista, ki delujejo globalno, nimajo samo ključne vloge pri oblikovanju gospodarstva, temveč tudi družbe v celoti – pa čeprav le s tem, da družbi lahko odtegnejo materialne vire (kapital, davke, delovna mesta) (Beck 2003, 14).

Roland Robertson pravi, da globalizacija pomeni serijo procesov razvoja, ki pomenijo razumevanje strukture sveta kot enega samega organizma. Kot pravi naprej, človeštvo postaja vse hitreje ena sama družba (Robertson v Featherstone 1990, 20).

Globalizacija pomeni procese, v slednjem katerih nacionalne države in njihova polnomočja spodkopujejo in navzkrižno povezujejo oblastne možnosti, orientacije, identitete in omrežja transnacionalnih akterjev (Beck 2003, 24)

Bistveno razločevalno znamenje, ki ločuje prvo moderno od druge, je nepreklicnost tako nastale globalnosti. To pomeni: druga ob drugi obstajajo različne svojske logike ekološke, kulturne, gospodarske, politične, civilnodružbene globalizacije, ki se jih ne da zvajati ena na drugo niti ene skozi drugo predstavljati (Beck 2003, 25).

Robertson navede pet faz, skozi katere naj bi se svet razvijal v globalno zgoščenost in kompleksnost:

1. faza: temeljna faza; evropsko obdobje od petnajstega do sredine osemnajstega stoletja. To fazo označuje začetna rast nacionalnih skupnosti in prikrivanje srednjeveškega transnacionalnega sistema. Poudarjanje konceptov individualnega in idej glede človeštva. Heliocentrična teorija sveta in začetek moderne geografije; razširjanje gregorijanskega koledarja.
2. faza: začetna faza; evropsko obdobje od sredine osemnajstega stoletja do 1870. Močan obrat proti ideji o homogenosti, unitarni državi, kristalizacija konceptov formalnih mednarodnih odnosov in bolj konkretno izdelana ideja o človeštvu. Visok porast dogovorov in združb, ki so se zanimale za mednarodno in transnacionalno regulacijo in komunikacijo. Začetek vstopanja neevropskih družb v mednarodno družbo. Tematizacija nacionalno-internacionalno.
3. faza: izhodiščna faza; obdobje od 1870 do sredine 1920. Močan porast globalnih

konceptij ob tem pa pravilnega razumevanja okvira nacionalne družbe, tematizacija idej nacionalnih in personalnih identitet. Sprejetje nekaterih neevropskih družb v mednarodno družbo. Mednarodna formalna opredelitev in nameravana implementacija idej o človeštvu. Zelo visok porast števila in hitrosti oblik komunikacije. Razvoj globalnih tekmovanj: olimpijske igre, Nobelove nagrade, implementacija svetovnega časa, in skorajšnje globalno sprejetje gregorijanskega koledarja. Prva svetovna vojna. Liga narodov.

4. faza: boj za hegemonijo; traja od sredine 1920 do začetka šestdesetih let. Prepiri in vojne. Svetovni mednarodni konflikti, ki se vzpostavijo okrog oblik življenja. Narava in napovedi za človeštvo, povzročeno zaradi holokavsta in atomske bombe. Združeni narodi.
5. faza: faza negotovosti; začetek 1960 do začetka devetdesetih let. Vključevanje tretjega sveta in naraščanje globalne ozaveščenosti v poznih šestdesetih letih. Pristajanje na luni. Poudarjanje post-materialističnih vrednot. Konec hladne vojne in razširitev jedrskega orožja. Številne globalne institucije in gibanja. Družbe se soočajo z multikulturalnostjo in poli-etničnostjo. Konceptije individuuma – po spolu, po etnični pripadnosti, rasi. Pravice. Mednarodni sistem postane bolj gibljiv – konec bipolarnosti. Skrb za človeštvo kot skupnost ene vrste narašča. Zanimanje za svetovno družbo in svetovno državljanstvo. Konsolidacija globalnega medijskega sistema (Roberston v Featherstone 1990, 26-27).

Beck (2003, 25) se vpraša, kaj je tisto, kar globalnost naredi za nekaj nepreklicnega? Nato pa kot odgovor navede osem razlogov, ki jih poimenuje z naslednjimi gesli:

- geografska razprostranjenost in vse večja interakcijska zgoščenost mednarodnega trgovanja, globalna razmreženost finančnih trgov in porast moči transnacionalnih koncernov;
- trajna informacijsko- in komunikacijsko-tehnološka revolucija;
- univerzalno uveljavljanje zahteve po človekovih pravicah – torej načelo (verbalne) demokracije;
- tokovi podob globalnih kulturnih industrij;
- postinternacionalna, policentrična svetovna politika – poleg vlad nastopajo tudi transnacionalni akterji (koncerni, nevladne organizacije, Združeni narodi), katerih

- število in moč naraščata;
- vprašanja globalne revščine;
  - globalno uničevanje okolja;
  - transkulturni konflikti na enem samem kraju.

Različne oblike in stopnje družbene participacije v procesu globalizacije, pomenijo katero in kakšno obliko bo zavzela. V katerem koli pomenu, obstaja osnovna avtonomnost in logika globalizacijskega procesa – ki deluje relativno samostojno od striktno družbenih in drugih bolj konvencionalno sprejetih sociokulturnih procesov. Globalni sistem ni rezultat procesov intra-socialnega izvora ali celo razvoja znotraj samega sistema države. Nastanek takšnega sistema je veliko bolj kompleksen in kulturno bogat kot le to (Robertson v Featherstone 1990, 27-28).

Globalnost označuje dejstvo, da odslej vse, kar se na našem planetu odvija, ni več le krajevno omejen proces, temveč vsaka iznajdba, zmaga in katastrofa zadeva cel svet, zato moramo svoje življenje in delovanje, svoje organizacije in institucije reorientirati in reorganizirati vzdolž osi »lokalno-globalno« (Beck 2003, 25). Že dolgo živimo v svetovni družbi, ta stavek pomeni globalnost. V tem smislu je predstava o zaprtih prostorih postala fiktivna. Nobena država, nobena skupina se ne more zapreti pred drugimi. Pri tem prihaja do trkov med različnimi ekonomskimi, kulturnimi, političnimi oblikami, zato morajo ti. samoumevnosti, tudi tiste zahodnjaškega modela, na novo izkazati svojo legitimnost (Beck 2003, 24).

Globalizacija postavlja pod vprašaj eno izmed osnovnih podmen prve moderne, namreč miselno figuro, ki jo A.D. Smith imenuje metodološki nacionalizem, v njej se obrise družbe zamišlja kot nekaj, kar se v glavnem pokriva z obrisi nacionalne države. Z globalizacijo v vseh njenih pomenih pa, nasprotno, ne nastane samo množina vzdolžnih in prečnih povezav med državami in družbami, marveč veliko več od tega: sesuje se sam sestav osnovnih podmen, znotraj katerih so doslej živele, bile organizirane in predstavljane družbe in države kot teritorialne, vzajemno razmejujoče se enote. Globalnost pomeni, da se je enost nacionalne države in nacionalne družbe razlomila; da se oblikujejo nove vrste razmerij moči in konkurence, konflikti in presečišča med nacionalnodržavnimi enotami in njihovimi akterji, identitetami, socialnimi prostori, položaji in procesi na drugi (Beck 2003, 40-41).

Brez dvoma sta razmišljanje in delovanje znotraj referenčnega okvira države »trajno« zamajala predvsem ekološka kriza in – po konferenci v Riu leta 1992 – njeno priznanje po vsem svetu. Pod obtožbo, da gre za »svetovno družbo tveganja«, se je svetovna družba same sebe ozavedla kot ekološko usodnostne skupnosti, ki jo je mogoče neposredno izkusiti (Beck 2003, 53).

Pa vendar globalnost in globalizacija pomenita tudi: ne-svetovno državo. Natančneje svetovno družbo brez svetovne države in brez svetovne vlade. Nastaja globalno dezorganizirani kapitalizem, saj ne obstajata nikakršna hegemonialna moč in nikakršen mednarodni režim – ne ekonomsko ne politično (Beck 2003, 153).

Globalizacija je, kot pravi Beck, prav gotovo najbolj uporabljena – zlorabljana – in najredkeje definirana, verjetno najbolj napačno razumljena in politično najučinkovitejša beseda zadnjih in prihodnjih let. Nujno je razlikovati med različnimi dimenzijami globalizacije; med komunikacijskotehnično, ekološko, delovnoorganizacijsko, kulturno, civilnodružbeno dimenzijo itn. (Beck 2003, 37).

4.2 SVETOVNA DRUŽBA TVEGANJA: EKOLOŠKA GLOBALIZACIJA KOT NEPROSTOVOLJNA POLITIZACIJA

Ulrich Beck v svojem delu *Kaj je globalizacija*, opredeli ekološko krizo kot civilizacijsko samoogrožanje, ki ga ne gre pripisovati Bogu, bogovom ali naravi, temveč človekovim odločitvam, industrijskim zmagam, in še več, šlo naj bi za samoogrožanje, ki izhaja iz same pretenzije civilizacije po oblikovanju in nadziranju (Beck 2003, 61). Nadaljuje z drugo stranjo istega izkustva, za krhkost civilizacije, ki če jo razumemo politično, proizvede izkustvo skupne usode. Beseda »usoda« je pravilna toliko, kolikor smo s posledicami znanstveno industrijskih odločitev (v mejnih primerih) lahko soočeni prav vsi; napačna pa zato, ker so grozeče nevarnosti proizvod človekovih odločitev (Beck 2003, 62).

Ekološki šok ustvarja izkustvo, za katero politični strokovnjaki menijo, da je tako izkustvo pridržano le vojnam. Zavest ekološke krize se namreč v paničnih in histeričnih izbruhih lahko sprosti v nasilje nad nekaterimi skupinami in stvarmi. Obenem pa se z njo prvič odpira možnost, da izkusimo tudi skupnost usode, ki zaradi brezmejnosti ustvarjenega ogrožanja

prebujajo nekakšno kozmopolitsko vsakdanjo zavest, ki morda odpravlja celo meje med človekom, živaljo in rastlino; nevarnosti ustanovljajo globalno družbo. S teorijo svetovne družbe tveganja stranske posledice in nevarnosti visoko razvitih industrijskih družb ni več mogoče eksternalizirati, saj kot konflikti tveganja postavljajo pod vprašaj sam institucionalni sestav. Ta teorija torej razvija perspektivo, v kateri se lahko transnacionalni družbeni prostori konfliktno in skrivnostno ustanovljajo tudi zaradi nehotenih, utajevanih, potlačenih nevarnosti (Beck 2003, 62).

Beck (2003, 63) naprej pravi, da se da politično-ekonomsko-kulturna vrtinčenja svetovne družbe tveganja razumeti le, če spoznamo, da nevarnosti, o katerih se javno razpravlja, predstavljajo neke vrste »negativno valuto«. So kovanci, ki jih nihče noče a vendarle najdejo pot do vsega, prisilijo nas, da postanemo nanje pozorni, iritirajo, subvertirajo, postavljajo na glavo vse, kar se je še pravkar zdelo trdno usidrano v normalnosti.

Beck (2003, 63) razločuje tri vrste globalnih nevarnosti. Najprej konflikte zaradi »slabin«, ki jih proizvajamo kot drugo stran »dobrin«, tj. z bogastvom pogojeno ekološko uničenje in tehniško-industrijske nevarnosti (na primer ozonska luknja, učinek tople grede, pa tudi nepredvidljive in nepreračunljive posledice genske tehnologije in medicinskega oplojevanja).

Drugič je tu ekološko uničevanje in tehniško-industrijske nevarnosti, ki jih pogojuje revščina. Tu omenja Beck komisijo Bruntlandove, ki je prva opozorila na to, da uničevanje okolja ni samo nevarna senca, ki jo meče moderna gospodarske rasti, temveč da, povsem nasprotno, obstaja tesno sovisje med uničevanjem okolja in revščino. Celostna analiza demografske politike, načina prehranjevanja, izginjanja živalskih in rastlinskih vrst in genskih resursov, energije, industrije in človekovega poseljevanja dosledno kaže, da je vse to v sovisju, tako da se enega ne da obravnavati ločeno od drugega (Beck 2003, 63).

Z blagostanjem pogojeno uničevanje okolja se enakomerno porazdeljuje po celi zemeljski obli, medtem ko se z revščino pogojeno uničevanje okolja kopiči predvsem na kraju samem in se internacionalizira šele v obliki srednjeročnih stranskih učinkov. Najbolj znan zgled tega je izsekavanje tropskih deževnih gozdov, druga primera so še strupeni odpadki (tudi uvoženi) in zastarele industrijske tehnologije (npr. kemijske, tudi jedrske industrije); v prihodnosti pa bodo tudi genska industrija ter raziskovalni laboratoriji za gensko tehnologijo in človeško

genetiko. Te nevarnosti, pravi Beck, nastajajo v kontekstu začenjajočih se oziroma ugašajočih procesov modernizacije. Tako v nekaterih državah rastejo industrije s tehnološkimi potenciali, ki ogrožajo okolje in življenje, ne da bi te države imele na razpolago institucionalna in politična sredstva, ki bi možno uničenje preprečila (Beck 2003, 64).

Tretja vrsta globalnih nevarnosti pa so orožja za množično uničevanje (ABC-orožje) in njegove uporabe vezane na izjemne situacije vojne. Tudi po koncu konfrontacije med Vzhodom in Zahodom nevarnosti regionalnega in globalnega samouničenja zaradi jedrskega, kemičnega ali biološkega orožja nikakor nismo pregnali, prej so nam ušle iz strukture nadzora – »atomskega pata« velesil. Ob nevarnosti vojaško-državne konfrontacije se nizajo še nevarnosti (naznanjajočega se) fundamentalističnega oziroma privatnega terorizma. V prihodnosti novovrstni vir nevarnosti svetovne družbe tveganja ne bo le vojaško-državno, temveč tudi privatno razpolaganje s sredstvi množičnega uničevanja, kakor tudi politični potenciali ogrožanja, ki jih bo mogoče z njim uveljaviti (Beck 2003, 65).

Beck pravi, da s pomočjo teh globalnih kotič nevarnosti lahko postavimo diagnozo svetovne družbe tveganja: zaradi pravkar navedenih globalnih groženj so nosilni stebri doslej poznane varnostne računice postali luknjičavi: škoda ni več prostorsko-časovno omejena, postaja globalna in trajna. Prav tako je ni mogoče pripisati le tem in tem, ki so zanjo odgovorni – načelo povzročitelja je izgubilo svojo razločevalno ostrino. Prav tako škode ni mogoče finančno kompenzirati – nesmiselno se je zavarovati zoper posledice globalne spirale ogrožanja, do katerih bi prišlo v najslabšem primeru (Beck 2003, 65).

Globalnih nevarnosti kot takih ni, temveč so prej umešane druga v drugo in do nerazpoznavnosti naphane s konflikti revščine, etnij, nacionalnosti, ki so se zgrnili na svet. Govorjenje o »lastnih tleh« postane tudi terjanje pravice do izkoriščanja naravnih virov in do nacionalne suverenosti (Beck 2003, 66).

Globalne ekološke nevarnosti ustvarjajo horizont smisla preprečevanja, odvrčanja, pomoči, torej moralno klimo, ki se glede na veličino zaznane nevarnosti še zastruje in v kateri politično na novo zasedamo dramske vloge herojev in barab. Zaznavanje sveta v koordinate ekološko-industrijskega samoogrožanja iz morale, religije, fundamentalizma, brezizhodnosti, tragike in tragikomedije – vedno prepletenih z njihovim nasprotjem: odrešitvijo, pomočjo, osvoboditvijo – naredi nekakšno univerzalno dramo. Gospodarstvu je na izbiro, ali v tej

svetovni tragikomediji prevzame vlogo struparja ali pa se neopazno prekobali v vlogo pomočnika in junaka. In prav to je ozadje, na katerem se Greenpeaceu s pomočjo zvijač nemoči uspelo postaviti na sceno. Greenpeace namreč sledi neki politiki džuda, katere cilj je premoč onesnaževalcev okolja mobilizirati zoper njih same (Beck 2003, 101).

Beck opredeli deset zmot globalizma, ki jih razume kot miselne pasti globalizma. Med njih uvrsti tudi ti. zeleni protekcionizem (Beck 2003, 154). Zeleni protekcionisti odkrivajo nacionalno državo kot politični biotop, ki okoljske standarde varuje pred posegi svetovnega trga in je zato sam po sebi, tako kot ogrožena narava, vreden zaščite. Ekološka protekcionistična politika, ki bi trge s strogimi okoljskimi uredbami rada izločila iz njihove sprege s trgi, na katerih so okoljevarstvena pravila manj stroga, lahko velja za kontraproduktivno. Drugače povedano: zeleni protekcionizem je, prvič, v protislovju z globalnostjo ekološke krize, drugič pa samemu sebi odvzema politični vzvod, da bi mislil lokalno in deloval globalno (Beck 2003, 164).

Pri tem pa so prav Zeleni intelektualno-politični zmagovalci globalizacije. Ekološka vprašanja namreč moramo misliti kot globalna vprašanja in nanje tako tudi odgovarjati (Beck 2003, 165).

4.3 EFEKT BUMERANGA

Z razširitvijo modernizacijskih tveganj – z ogrožanjem narave, zdravja, prehrane itd. – se relativirajo socialne razlike in meje. Beck govori o posebnem porazdelitvenem vzorcu modernizacijskih tveganj: posedujejo namreč immanentno tendenco h globalizaciji. Z industrijsko proizvodnjo gre z roko v roki univerzalizem ogroženosti, neodvisno od kraja njenega nastanka: prehranjevalne verige povezujejo tako rekoč vsakega z vsakim na Zemlji. Prodirajo pod mejami. Kisline v zraku ne najedajo samo skulptur in umetnostnih zakladov, temveč so že zdavnaj razkrojile moderne carinske zapornice. Tudi v Kanadi so jezera polna kislin, tudi v severnih krajih Skandinavije umirajo gozdovi. Zaradi te globalizacijske tendence nastajajo prizadetosti, ki so v svoji splošnosti spet nespecifične. Kjer se vse spremeni v ogroženost, nekako nič več ni varno. Kjer ni več nobene možnosti za pobeg, končno tudi nočemo misliti na to. Ekološki fatalizem konca sveta povzroči, da politično in družbeno razpoloženjsko nihalo niha v vse smeri. Delovanje je tako in tako od včeraj. Morda bi s

pesticidom, ki so vsepovsod in vedno, lahko prišli do živega z (in)sektami (Beck 2001, 43-44).

V globalizaciji je vsebovan vzorec – ki ga je sicer treba strogo razlikovati od nje – porazdelitve tveganj, v katerem je veliko političnega eksploziva: prej ali slej zadenejo tudi tiste, ki jih proizvajajo ali imajo od njih korist. Tveganja v svojem širjenju kažejo družbeni efekt bumeranga: tudi bogati in mogočni niso varni pred njimi. Nekdanji »latentni stranski učinki« udarijo nazaj tudi po središčih svoje proizvodnje. Akterji modernizacije sami izrecno in zelo konkretno padejo v vrtince nevarnosti, ki jih povzročajo in od katerih imajo korist. To se lahko zgodi v mnogih oblikah (Beck 2001, 44).

Ta družbeni krožni efekt ogrožanja je mogoče posplošiti: pod streho modernizacijskih tveganj se prej ali slej vzpostavi enost storilca in žrtve. Za najhujši, nepredstavljeni primer – atomski blisk – je to očitno: uniči tudi napadalca. Tu postane jasno, da je Zemlja postala katapultni sedež, ki ne pozna več nobenih razlik med revnim in bogatim, belim in črnim, jugom in severom, vzhodom in zahodom. Efekt pa se pojavi šele, ko se pojavi, in potem ga ni več, ker ničesar ni več. Ta apokaliptična grožnja torej ne pusti nobenih oprijemljivih sledi v zdaju svoje grožnje. Drugače je pri ekološki krizi – ta spodkopava tudi naravne in ekonomske temelje kmetijstva in s tem preskrbe prebivalstva v celoti. Tu so vidni učinki, ki se ne izražajo samo v polju narave, temveč tudi v denarnicah bogatih, v zdravju mogočnih. Iz poklicanih ust in prav nič ločeno po strankarsko politični pripadnosti je tu slišati zelo ostre, apokaliptične tone (Beck 2001, 45-46).

Efekt bumeranga se torej ne izraža nujno v neposrednem ogrožanju življenja, lahko se kaže tudi v prenesenih medijih: denarju, posesti, legitimaciji. Ne zadane samo posameznega povzročitelja v neposrednem povratnem učinkovanju. Pavšalno in egalitarno postopoma prizadene vse: umiranje gozdov ne povzroči samo izginotja celih živalskih vrst, temveč tudi zmanjšanje ekonomske vrednosti posesti gozda in zemlje. Kjer se gradi jedrska ali termoelektrarna, padejo cene zemljišč. Načelo je isto: posest je razvrednotena, v zahrbtnih oblikah »ekološko razlaščen«. Z nebrzdano proizvodnjo modernizacijskih tveganj se ves čas v nepretrganih korakih in skokih, včasih tudi v katastrofalnih zaostitvah – izvaja politika Zemlje, ki postaja neprimerna za bivanje. Kar je onesnaženo ali kar velja za onesnaženo – za družbeni ali ekonomski padec vrednosti je to razlikovanje skoraj irelevantno, naj pripada

tistemu, ki mu pripada, ali komur hoče. V primeru »ekološke razlastitve« imamo torej opraviti z družbeno in ekonomsko razlastitvijo ob pravnem nadaljevanju posesti. Temeljni uvid, ki se skriva v tem, je kolikor mogoče preprost: vse, kar ogroža življenje na tej Zemlji, s tem ogroža lastninske in tržne interese tistih, ki živijo od poblagovljenja življenja in živil. Na ta način nastaja pravo, vedno bolj zaostreno protislovje med interesi dobička in posesti, ki poganjajo proces industrializacije, in njegovimi na razne načine nevarnimi posledicami, ki ogrožajo in razlaščajo posest in dobičke (da ne govorimo o posesti in dobičku življenja) (Beck 2001, 47). Zaradi potenciranja tveganj, se svetovna družba skrči na ogroženo skupnost. Efekt bumeranga zadene tudi bogate dežele, ki so se s preselitvijo otresle tveganj, a poceni uvažajo živila. S sadeži, kakavovimi zrnji, krmili, čajem itd. se pesticidi vrnejo v svojo visoko industrializirano domovino. Ekstremne mednarodne neenakosti in prepletenosti svetovnega trga pomaknejo revne četrti perifernih dežel pred vrata bogatih industrijskih središč. Postanejo gojišča vsesvetovnega onesnaženja, ki – podobno kot nalezljive bolezni revnih v tesnih srednjeveških mestih - ne prizanese niti bogatim četrtim svetovne skupnosti (Beck 2001, 53-54).

4.4 TRANSNACIONALNA DRŽAVA ALI »INKLUZIVNA SUVERENOST«

Okoljska politika naj bi se znašla v globalizacijski pasti, in sicer da naj bi bilo varovanje okolja zaradi globalne konkurence predrago. Ta predstava je popularna, včasih ji resignirano začnejo verjeti tudi mnogi okoljevarstveniki. Tu Beck, izpostavi nekaj držav, ki veliko naredijo za okolje in prikaže njihovo ekonomsko stanje. In glej: tistim, ki v nacionalnem merilu prednjačijo glede globalne okoljske politike, gre ekonomsko prej ko ne bolje kot drugim. Inovatoriki na tem področju sta bili v šestdesetih letih ZDA in Švedska. Potem Japonska. Tej je do leta 1994 sledila celo Zvezna Republika Nemčija. Danes glede tega prednjačijo države, kot so Nizozemska, Danska in, spet, Švedska. Zunaj Evrope to med drugim velja za Južno Korejo. Zanimivo je, kot pravi Beck, da na ekološkem področju danes pretežno prednjačijo manjše države, ki so zelo trdo prepletene s svetovnim trgom. V resnici pa, te države spadajo med najuspešnejše glede trga dela (Beck 2003, 172-173).

Varovanje okolja nikakor ni ovira za to, da bi v globalni tekmi preživeli, nasprotno je res, da razumna okoljska politika postaja ključni kazalec konkurenčne zmožnosti kake države. Ni več vprašanje, da se posamezna država zaradi razvoja svetovnega trga ne more več krepiti. Globalna omrežja uradnikov na ministrstvih oblikujejo nacionalno okoljsko politiko v enaki

meri kot nacionalna, zdaj ravno tako internacionalizirana okoljevarstvena združenja (Beck 2003, 173).

Odločilno vprašanje, ki se zastavlja je: kaj pomeni kolektivno delovanje med državami? Modeli, ki jih obravnava nova literatura - recimo mednarodne organizacije, multilateralizem ali politika na več ravneh – se nanašajo na nacionalno državo. Beck izdelava nov model, ki se imenuje transnacionalna država. Pri tem medsebojno razmerje med izključujočimi se nacionalnimi državami in nacionalnimi družbami nadomesti referenčni okvir, v katerem nastajajo zveze držav, ki se umeščajo v svetovno družbo in na ta način kot globalne države prenavljajo svojo svojskost in samostojnost. Model transnacionalne države je torej v nasprotju z vsemi drugimi modeli sodelovanja: transnacionalne države se v odgovor na globalizacijo povezujejo med seboj, prav s tem pa tudi razvijajo svojo regionalno suverenost in identiteto onstran nacionalnega. So torej države sodelovanja in obenem posamezne države, posamezne države torej prav kot države sodelovanja. Z drugimi besedami: meddržavno povezovanje postnacionalnim posameznim državam razpira nove prostore in možnosti delovanja. Na vprašanje, zakaj naj bi se države povezovala, odgovorimo, zato ker države v sestavi svetovne družbe in svetovnega trga le tako obnovijo svojo suverenost. Ta argument pa je smiseln le toliko, kolikor predstavnim svet ekskluzivne suverenosti zamenjamo s predstavnim svetom inkluzivne suverenosti. Iz sveta dela in delitve dela nam je poznan argument, da sodelovanje ne preprečuje, temveč razvija oboje, posameznikovo produktivnost in njegovo suverenost. Rečemo lahko, da v razmerju med državami med mehansko anarhijo raznolikosti zamenja organska suverenost sodelovanja. To pomeni, da si nacionalnodržavni akterji pridobivajo odprti prostor za politično oblikovanje natančno toliko kolikor jim uspeva s transnacionalnim sodelovanjem pomnoževati gospodarsko in javno bogastvo. Torej so transnacionalne države globalne trgovske države, ki so, ob tem, ko so se poslovile od ekskluzivnega načela teritorialnosti, vzele slovo tudi od geopolitičnega preračunavanja (Beck 2003, 173-174).

Na tem mestu lahko potrdim s pomočjo Beckove teorije v začetku zastavljeno prvo hipotezo; ekološka vprašanja so globalna vprašanja, ki se preko efekta bumeranga vedno znova vračajo in opozarjajo nase, hkrati s tem pa se formira potreba po novo oblikovani transnacionalni državi, ki predstavlja globalno družbo.

5 ZAKONODAJNA VEJA OBLASTI ZDRUŽENIH DRŽAV AMERIKE IN ZAKONODAJNI PROCES

V začetku predstavim ameriški zakonodajni proces in pogloblitve akterje, ki ga sooblikujejo, saj so le-ti nujno pomembni pri uvajanju in sprejemanju ključnih politik, ki zadevajo tudi področje okoljske problematike.

5.1 AMERIŠKI KONGRES

Kongres ima po prvem členu ameriške ustave vse zakonodajne kompetence. Ameriški kongres je dvodomen, sestavljen iz senata in predstavniškega doma. Po dva senatorja iz vsake države nista izbrana z volitvami, pač pa jih imenujejo kongresi vsake države kot svoje predstavnike na zveznem nivoju, kjer skrbijo v prvi vrsti za to, da bodo njihove države enakopravno obravnavane v zakonodajnem procesu. Poleg sto senatorjev, sestavlja kongres še 435 članov predstavniškega doma (Ferfila 1992, 187). Mandat senatorjev je po navadi 4-leten, približno četrtnina zveznih držav pa uporablja 2-leten senatorski mandat. Članom predstavniškega doma je odrejen 2-leten mandat, razen v Alabami, Louisiani, Marylandu, Missisippiju in Severni Dakoti, kjer prevladuje 4-leten mandat (Bowman, Kearney 2006, 119).

Kongres je policymaker; njegova pogloblitva ustavna funkcija je kreiranje politik. Kongres je vsota zelo široko orientiranih politikov, ki morajo delati specialne policies. Dvodomnost kongresa je določen premik k večji specializaciji, njegova navezanost na številne specialistične odbore in pododbore vnaša v njegovo delo strokovno specialistično komponento (Ferfila 1992, 191).

Tako zvezni kongres kot tudi kongres vsake ameriške države (z izjemo Nebraske) je dvodomen. V zvezni kongres vsaka država pošilja po dva senatorja, število predstavnikov v predstavniškem domu pa je odvisno od števila njenih prebivalcev (Ferfila 1992, 191-192). Razdeljevanje določene države po okrajih oz. območjih je intenziven političen proces, ki vpliva na ravnotežje moči v tisti zvezni državi (Bowman, Kearney 2006, 119). Funkcija dvodomnega kongresa je tudi sistem medsebojne kontrole – vsak zakon morata potrditi oba doma oz. vsak da lahko veto na politike drugega. Predstavniški dom je v primerjavi s senatom bolj institucionaliziran, bolj hierarhičen a manj anarhičen. Glede delovnega področja velja, da

je predstavniški dom bolj orientiran na gospodarske zadeve in proračun. Senat pa bolj sodeluje s predsednikom ZDA pri imenovanjih, potrjevanju pogodb ter je bolj angažiran v mednarodnih zadevah. Tudi delovanje strank je precej bolj čutiti v senatu kot predstavniškem domu. V formalni strukturi kongresa obstoje različne vodstvene pozicije, vendar ima tisti, ki jo zavzema moč samo, če mu jo je delegirala stranka. Vodja predstavniškega doma je govornik doma (Speaker of the House). Predstavi ga večinska stranka. Pomembnost njegove funkcije je, da po podpredsedniku on nadomesti predsednika (Ferfila 1992, 191-192). Za govornikom doma je še govornik doma pro tempore, ki prevzame mesto govornika, ko je ta odsoten (Bowman, Kearney 2006, 122).

Predsednik senata je po ustavi ameriški podpredsednik, kar je tudi njegov edini uradni posel. Običajno pa podpredsednik prepusti senatne zadeve vodji senatne večine, ki potem skupaj z večinskim priganjalcem vodi delo senata: določa njegov dnevni red, urnik dela, vpliva na delo odborov, . . . (Ferfila 1992, 192).

5.2 KONGRESNI ODBORI IN PODODBORI

Vse kar ne uspe narediti senat se preda odborom in pododborom, katerim načelujejo posamezni senatorji. Odbori oblikujejo največ policies, čeprav so le malo na očeh javnosti. Najpomembnejša funkcija odborov je zavrnitev ali priprava zakonov (policies) od osnutka do oblike, ki je primerna za predsednikov podpis. Tako so odbori oziroma pododbori glavni policymakerji v kongresu. So tudi rdeča nit v nastajanju, sprejemanju, izvajanju in kontroli posameznih policies. V policy proces vstopajo kot rešeto za številne zakonske osnutke (več kot desettisoč letno), ki jih predlagajo člani kongresa. Nov zakonski osnutek gre običajno takoj na bolj specializiran pododbor, ki organizira ustrezno poročanje (hearing). To ne pomeni le pridobitev strokovnih in ekspertnih znanj (strokovnjakov in znanstvenikov), marveč vključitev zaposlenih pri posameznem odboru (pododboru) v zbiranje podatkov, obdelavo in dopolnjevanje (dopisovanje) zakonskega teksta. Člani odbora (pododboru) po končanem delu na osnutku zakona delujejo kot konsultantje, sodelujejo z vodjami strank pri nabiranju potrebne podpore med kongresniki, lahko so tudi člani konferenčnega odbora. Ko je zakon sprejet, ostanejo odbori (pododbori) v funkciji kontrole birokracije pri njegovem uresničevanju – pretežno preko poročanja članov institucij, ki izvajajo policies (zakone) v praksi. Vodje agencij, sekretarji kabinetov poročajo (z grafi, tabelami) o realizaciji, problemih, potrebnih korekcijah. S takšno kontrolo kongresa nad eksekutivo lahko kongres pritiska na

izvajalce (lahko jim celo ustavi dotok denarja), da prilagodijo izvajanje politik (zakonov) kongresnim zahtevam. V kongresnem procesu oblikovanja politik je formalna struktura Kongresa in njegovih sestavnih delov pomembna. Včasih še pomembnejša pa je neformalna distribucija moči, prijateljstva, interesov in ideologij (Ferfila 1992, 192-193).

V zvezi s tem je vredno omeniti dogodek 6. septembra 2009, ko je ameriški predsednik Barack Obama ostal brez tesnega sodelavca – svetovalca za okolje Vana Jonesa, ki je deloval v svetu Bele hiše za okolje. Jones je bil znan kot viden član okoljevarstvenih gibanj in je od marca deloval v svetu Bele hiše za okolje. Ta je odstopil zaradi opazk republikancev in podpisa sporne peticije po 11. septembru. Kaj so mu očitali nasprotniki? Najprej se je opravičil za podpis peticije leta 2001, ki je namignila, da je mogoče, da je Busheva administracija dejansko dovolila teroristične napade, v katerih je umrlo več kot 3.500 ljudi, kot izgovor za začetek vojne. Jones je v izjavi za javnost dejal, da se je za odstop odločil, ker ne želi zavirati prizadevanj Obamine administracije glede zdravstvene reforme in podnebnih sprememb. »Na predvečer zgodovinskega boja za zdravstveno reformo in čisto energijo so nasprotniki omenjenih reform začeli hudobno kampanjo proti meni. Vest mi ne dovoli, da bi svoje kolege prosil, naj dragoceni čas in energijo zapravljajo za pojasnjevanje moje preteklosti. Vse moči potrebujemo za boj za prihodnost.« Republikanci so zahtevali Jonesov odstop in pod vprašaj postavili njegovo primernost za opravljanje zahtevne funkcije. »Njegova skrajna stališča in groba retorika nimata mesta ne v administraciji ne v javni razpravi,« je dejal republikanski kongresnik Mike Pence (RTVSLO 2009).

V zadnjih letih so se v kongresu izoblikovala razna interesna združenja - caucus; ki pogosto združujejo člane obeh strank, pa tudi obeh kongresnih domov. Od interesnih skupin se razlikujejo po tem, da so vsi člani sestavni del kongresne mašinerije, da torej delujejo od znotraj (ne pa od zunaj tako kot ostali). Aktivnost teh internih kongresnih združenj je usmerjena proti drugim članom kongresa oziroma raznim kongresnim institucijam. S tem se je precej spremenil proces lobiranja v kongresu, saj sedaj lobiranje za razliko od prej, prihaja od samih kongresnikov (Ferfila 1992, 192-193). V Domu obstaja demokratska in republikanska stran in prav tako v osnutkih zakonov obstajajo demokratska in republikanska mnenja in stališča glede le-teh. Vsaka stranka se sreča v caucus-u, kjer oblikuje svojo legislativno strategijo in generira zaveznitva (Bowman, Kearney 2006, 123). Včerajšnji nasprotnik je današnji partner – zaradi tega razloga se v ameriškem kongresu pazi, da se po

nepotrebem ne ustvarja grenkih sovražnikov. To je neformalna norma dela v kongresu (Bowman, Kearney 2006, 125). Obstoje štiri vrste odborov:

- Stalni odbori; organizirani so za posamezna področja oziroma probleme, za katere kontinuirano pripravljajo poročila (tako senat kot predstavniški dom imata takšne odbore za proračun, majhni business, veteranske zadeve, energijo in naravne resurse, kmetijstvo, vojsko itd.);
- Skupni odbori; se oblikujejo za izbrana področja. Njihovi člani so delegirani iz obeh domov kongresa;
- Konferenčni odbori; se postavijo v primeru, ko senat in predstavniški dom sprejmeta različne zakonske rešitve za isto področje. Člane imenujeta vodstvi obeh strank in njihova naloga je izgladiti nastale razlike;
- Posebni odbori; se imenujejo za izjemne primere (npr. senatni odbor za afero Watergate);

(Ferfila 1992, 192).

5.3 ZAKONODAJNA DINAMIKA

Letno v kongres pride okrog 10 tisoč zakonskih osnutkov. Formalno jih lahko v postopek predlagajo le člani senata in predstavniškega doma. Ko se zakonski postopek sproži, je težko odkriti vse dejavnike, korektorje, interese, ki posamezen zakonski predlog obdelujejo, dodelujejo, prispevajo k njegovi zavrnitvi ali sprejemu. Predsednik stranke, volivci, interesne skupine, caucusi, odbori in pododbori – vsi sodelujejo v procesu odločanja (Ferfila 1992, 193).

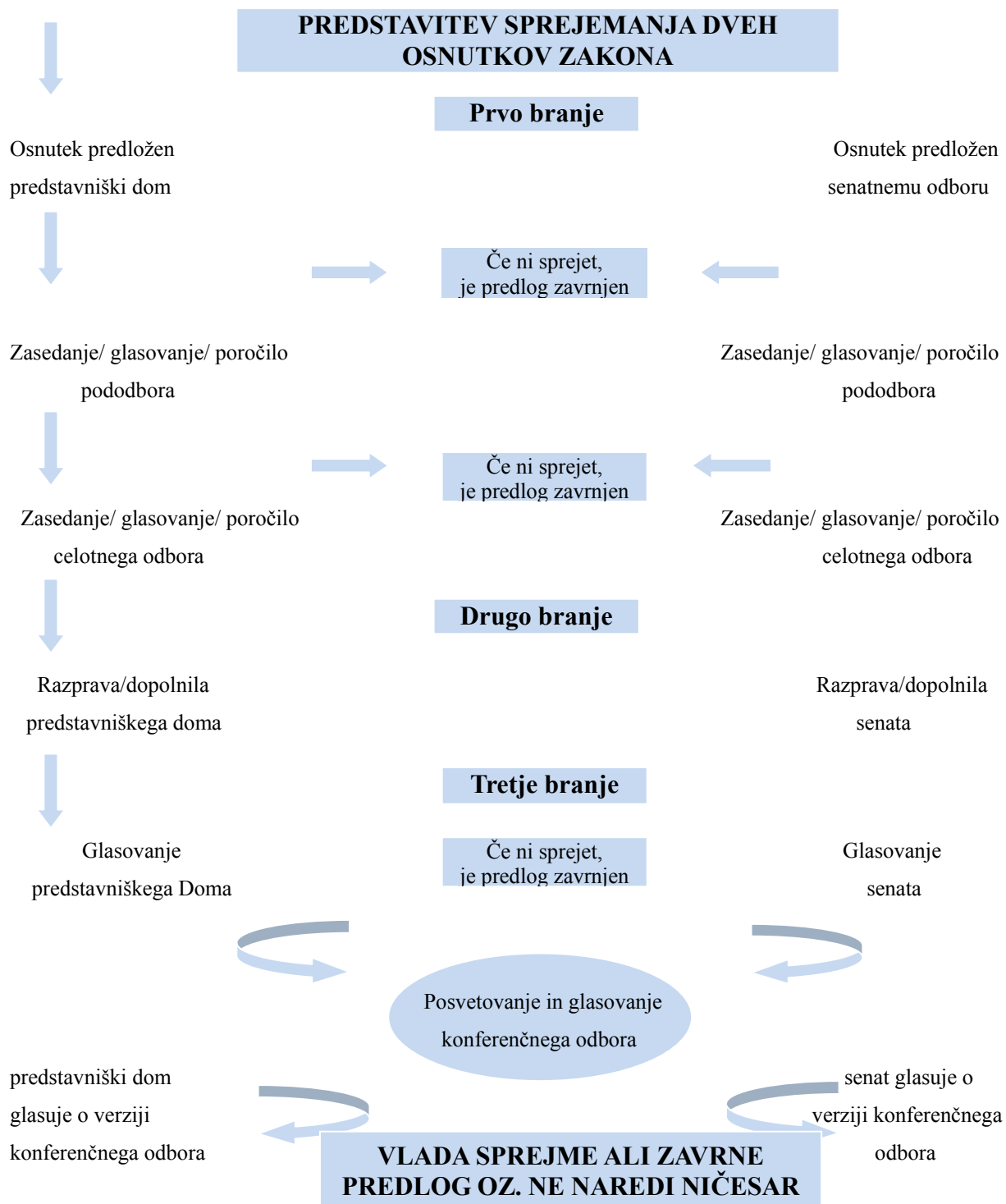
Predsednik ima svoj zakonodajni program, ki izhaja iz njegove volilne platforme in interesov njegove volilne koalicije. Za časa svojega predsednikovanja ga skuša vsiliti kongresu kot njegov zakonodajni program. Na razpolago ima številne oblike vplivanja od osebnih laskanj in pritiskov, vendar predsednik pride in gre, stranke in volivci pa ostanejo. Za ameriški kongres velja, da je članstvo strank pri posameznih vprašanjih enotno – npr. vprašanje welfarea in ekonomskih politik. Volivci so pomemben dejavnik le ob volitvah. Če takrat izvolijo kandidate, ki zastopajo njihove interese, so posredno zastopani v zakonodajnem procesu. Če kongresnik želi poslušati glas ljudstva, to ni tako enostavno. Pošta, ki jo dobiva, je praviloma nezanesljiv vir (ekstremni pogledi so tu mnogo bolj prisotni kot sredinski).

Javnomnenjske raziskave so drage, pošiljanje vprašalnikov zamudno in odstotek vrnjenih nizek. Lobiranje in korupcija v ZDA sta tako tesno povezani, da je ugled lobijev izredno nizek. V Washingtonu je okoli 10 tisoč članov lobby skupin. Lobiranje je v ZDA poklic. Lobisti, med katerimi pa niso redki bivši kongresniki, so lahko pomemben vir informacij, še pogosteje pa pomemben vir denarja za prihodnjo volilno kampanjo (Ferfila 1992, 194).

V vsaki fazi procesa sprejemanja določene zakonodaje pride do soočenja med podporniki in nasprotniki danega predloga. Večina predlogov se ustavi (obtiči) na določeni točki in ne uspe priti do konca. Leta 2003 je bilo v zvezni državi Illinois od predlaganih 5920 osnutkov zakonov sprejetih le 600, tako da so ti postali zakoni. Legislativni proces Bowman in Kearney primerjata s casinojem, pri čemer imamo dobitnike in tiste, ki so izgubili, rezultat ni nikoli končen in pred nami se vedno znova odpira nova igra (Bowman, Kearney 2006, 126-127).

Tabela 4.1: Predstavitev sprejemanja dveh osnutkov zakona.

Vir: Bowmann, Ann O'M., Kearney Richard C. (2006): State and Local Government, The Essentials. Boston, New York. Houghton Mifflin Company.

5.4 PREDSEDNIK

Ameriška ustava zahteva od svojega predsednika, da je star 35 let in je rojen v ZDA. Do sedaj so bili vsi predsedniki belci in moški, vsi razen Kennedyja pa tudi protestantje. Izvoljen je za obdobje štirih let z možnostjo ene ponovitve. Za ameriškega predsednika velja, da je dvojni predsednik – predseduje ZDA, je domači predsednik in svetu, je mednarodni predsednik. Predsednik ZDA ima naslednje funkcije:

- Šef države; v ZDA sta vlogi predsednika države in predsednika vlade združeni. Je ceremonialni vodja kot tudi simbol vladanja;
- Vrhovni komandant; operativno ne vodi več armade, še vedno pa sprejema ključne odločitve. Predsednik poveljuje dvomilijonski armadi, v rokah drži odločitev o atomski vojni – v njegovi bližini je vedno aktovka s kodami, ki lahko sprožijo jedrske konice. Po ustavi naj bi bil kongres pristojen za napoved vojne, vendar je jasno, da je končni vzvod lahko v rokah le enega človeka;
- Kreator zunanje politike; vodilna vloga predsednika v zunanji politiki se kaže v samostojnosti sklepanja mednarodnih pogodb (ki jih mora nato senat potrditi z dvotretjinsko večino) in diplomatskem priznavanju tujih vlad;
- Postavlja »dnevni red« v ZDA in v svetu (agenda builder); preko predsedniških govorov, tiskovnih konferenc, raznih sestankov in pogovorov lahko predsednik svoje predloge nenehno drži na očeh ameriške in svetovne javnosti. V pomoč doma mu je Urad za vodenje in proračun (Office of management and budget), ki pregleduje zakonske predloge, ki jih posreduje predsednikov kabinet in druge izvršne agencije, oceni njihove proračunske implikacije in daje nasvete predsedniku;
- Šef vlade; zvezna administracija, ki šteje tri milijone državnih uslužbencev, porabi več kot tisoč milijard dolarjev letno. Čeprav so vsi formalno odgovorni predsedniku, lahko ta kontrolira le vrhove – imenuje tristo najvišjih birokratov (pozicije v kabinetu, direktorje agencij) ter okoli 2000 nižjih vodij administracije. Pomembna je tudi njegova funkcija predlaganja proračunov agencij kongresu;
- Vodja zakonodaje; posebej pomembna je predsednikova možnost, da kongresu prepreči sprejetje zakona. Ko namreč zakonski predlog pride na njegovo mizo, predsednik lahko predlog podpiše in nato postane zakon, nanj lahko da veto in ga z obrazložitvijo pošlje nazaj kongresu, v primeru, da nanj ne reagira pa postane

zakonski predlog zakon v desetih dneh;

- Odgovoren za gospodarstvo; predsednikova popularnost najbolj zavisi od gospodarskih razmer. S tem ko se je večal pomen zvezne vlade v gospodarstvu, se je večala tudi vloga predsednika v oblikovanju ekonomskih politik. Na tem področju ima predsednik močno oporo v Svetu gospodarskih svetovalcev, jasno pa je, da ne more mimo ekonomskega programa svoje stranke oziroma lastne volilne platforme;
- Krizni manager; v nenadnih, nepredvidljivih in nevarnih situacijah je potrebno predsednikovo hitro odločanje. Kongres je kot vsak parlament počasen, velik, decentraliziran, sestavljen iz splošnih, nespecializiranih politikov. Predsednik pa lahko zbere ekspertne skupine, jim posreduje ustrezne informacije in sprejme konsistentne odločitve;
- Vodja stranke; predsednik je dejansko prvi strankin človek. Sodeluje v kampanjah za strankine kandidate, imenuje strankarske ljudi na pomembne položaje ter imenuje ali vsaj soglaša z imenovanjem strankinega predsednika. Predsednikove politike na konvencijah njegove stranke postanejo strankine politike. Njegova popularnost pomaga njegovi stranki, njegova neuspešnost podira strankine kandidate na volitvah;
- Predsednik kot politik; ta vloga teče in se prepleta z vsemi zgoraj naštetimi.

(Ferfila 1992, 195-197)

Vsak predsednik ima svoje svetovalce, ki so združeni v kabinet. Danes je v njem trinajst sekretarjev ministrstev¹ in šef pravosodja (Attorney Generale). Poleg kabineta ima predsednik v pomoč še svojo izvršno pisarno (Executive Office of President), ki združuje celo vrsto izvršnih in svetovalnih struktur. Tu so tudi tri ključne policy institucije. Prvi je Svet za državno varnost (The National Security Council) združuje ključne vojaške in mednarodne svetovalce. Drugi je Svet ekonomskih svetovalcev, ki ima tri člane, ki jih imenuje sam predsednik. Predsedniku pomagajo oblikovati ekonomske politike in vsako leto pripravlja letno poročilo. Tretji pa je Urad za vodenje in proračun, ki se pripravlja predvsem s pripravo proračuna. V predsednikovi pisarni je poleg teh še urad za razvoj policies, urad za znanstveno in tehnološko politiko, svet za kvaliteto okolja, urad administracije in urad trgovinskih predstavnikov (Ferfila 1992, 197-198).

V nadaljevanju osvetlim ključne politične akterje v zvezi s sprejemanjem in izvrševanjem

---

¹ Glej Priloga A: vrste ministrstev v ZDA (Ferfila 1992, 197).

okoljske oz. okoljevarstvene zakonodaje v ZDA skozi celotno zgodovino.

6 NAJPOMEBNEJŠI AKTERJI PRI OBLIKOVANJU, SPREJEMANJU IN IZVRŠEVANJU EKOLOŠKIH POLITIK ZDA

V prvih sto letih ameriškega naroda sta bila kongres in predsednik veliko bolj vključena v razreševanje zunanjih zadev z zelo malo usmerjene pozornosti v notranje domače zadeve. Kmalu pa so postale potrebe države veliko večje in preusmeritev pozornosti je postala nujna. Ustvarjanje federalne okoljske politike je bilo raztreščeno in neosrediščeno, ni bilo frekventno, odločitve so se sprejemale posamično in v neenakomernih časovnih presledkih (Switzer 1994, 52).

6.1 AGENCIJE IZVRŠNE VEJE OBLASTI

V tistem času se je izoblikovalo delovanje, ki je odločitve glede podnebnih politik prestavilo in razkropilo na različne agencije. Danes imata ministrstvo za notranje zadeve, ki je bil ustanovljen leta 1849 in Agencija za zaščito okolja (Environmental Protection Agency – EPA), ki je bila ustanovljena leta 1970, pristojnosti nad izvrševanjem večine okoljskih in podnebnih politik v ZDA (Switzer 1994, 52).

Na pobudo predsednika Richarda Nixona je Agencijo za zaščito okolja potrdil senat, nanjo pa so bili preneseni vsi ekološki programi iz petih ministrstev (Ferfila 2001: 389). Notranji minister je imenovan s strani predsednika in potrjen s strani senata, prav tako to velja za vodje agencij. Agencija za zaščito okolja je neodvisna agencija izvršne oblasti, ki jo vodi administrator, njegov namestnik in 9 asistentov administratorja, vsi imenovani s strani predsednika in potrjeni s strani senata (Switzer 1994, 52-53). Ker je neodvisna, obstaja izven obsega katerega koli ministrstva in poroča neposredno predsedniku (Ferfila 2001, 389). V njej je danes zaposlenih 17. 000 ljudi. Njen sedež je v Washingtonu, ima pa tudi 10 regionalnih odborov (About EPA 2010).

Naloga Agencije za zaščito okolja je njena odgovornost, da skrbi za širok spekter okoljskih zakonov. V enem pogledu je Agencija za zaščito okolja regulatorna agencija, ki izdaja

dovoljenja, ki določa in nadzoruje standarde, v drugem pogledu pa predlaga federalne zakone (Switzer, 1994: 53). V svojem delovanju sledi varovanju človeškega zdravja in zaščiti naravnega okolja; vode, zemlje, zraka, ognja oz. vseh elementov, od katerih je odvisno življenje (Our Mission And What We Do 2010).

Tako lahko njene dejavnosti razdelimo na tri dele; raziskovanje, predpisovanje standardov in pravil ter uveljavljanje obstoječih predpisov oz. zakonodaje (Ferfila 2001, 389).

Pred Clintonovim predsedovanjem je predsednik pridobival informacije in policy nasvete tudi od Sveta za kvaliteto okolja (Council of Environmental Quality – CEQ). Poleg nasvetov, je Svet za kvaliteto okolja evaluiral okoljevarstvene programe znotraj izvršne veje. Clinton ga je zamenjal z Uradom Bele hiše za okoljevarstveno politiko (White House Office of Environmental Policy) (Switzer 1994, 53-54).

Včasih se zgodi, da nekatere ostale agencije lahko pridobijo na moči, tako da je le-ta primerljiva s stopnjo moči Ministrstva za notranje zadeve ali Agencije za zaščito okolja; takšen je Odbor za nuklearno regulacijo (Nuclear Regulatory Commission), ki odreja izgradnjo jedrskih centrov in nadzira njihovo delovanje. Dostikrat so vključene tudi agencije, ki direktne povezave v zvezi s skrbjo za okolje nimajo, vendar pa lahko na njihovo delo vpliva regulacija oz. zakonodaja implementirana s strani drugih agencij. Takšna je npr. Federalna uprava za letalstvo (Federal Aviation Administration - FAA), s katero se je Agencija za zaščito okolja povezala leta 1990 glede letalskih izpustov v ozračje, saj je potrebovala njihova mnenja in predloge za izdelavo potrebne zakonodaje (Switzer 1994, 54).

Agencija za zaščito okolja je največja od vseh regulatornih agencij. 1996. leta je imela zaposlenih več kot 18 tisoč ljudi v Washingtonu, z desetimi regionalnimi uradi po vsej državi in letnim proračunom 2,6 milijarde dolarjev. Proračun ni rasel v skladu z naraščanjem njenih obveznosti in dolžnosti, tako da lahko rečemo, da proračun za njeno dejavnost ni velik. Primanjkuje ji denarja in osebja, da bi lahko v celoti uveljavila vso zakonodajo na okoljevarstvenem področju in za katero ima pooblastila (Ferfila 2001, 389).

Agencija lahko naredi veliko sprememb, to pa je seveda odvisno od političnega ozračja in podpore oblasti glede zaščite okolja. Glede na to ločimo tri zgodovinska obdobja Agencije ZA

zaščito okolja. Prvo sega v sedemdeseta leta in je označevalo naraščanje njenega proračuna, povečanje števila zaposlenih, širjenje njenih zakonskih pooblastil ter obenem velika prizadevanja agencije, da bi čim boljše uveljavila kontrolne standarde onesnaževanja tako s sredstvi zakonske prisile kot prostovoljnimi upoštevanjem. Drugo obdobje sega v leto 1981 in traja do 1983. To obdobje se je ujelo z začetkom Reaganovega predsedovanja, ki je nasprotoval močni kontroli onesnaževanja. Njegova administracija je na vodilne sedeže agencije imenovala ljudi, ki so bili sovražni ali vsaj brezbrizni do njenega poslanstva. Tako se je proračun in obseg zaposlenih drastično zmanjšal, enako tudi polet v delu agencije. Tretje obdobje se je začelo 1983. leta in traja do danes. Proračun in osebje se je povrnilo v prejšnje stanje. Dobila je nekaj več pooblastil za urejanje predpisov o varovanju okolja, vendar ob upoštevanju ravnotežja med zaščito okolja in njenimi ekonomskimi stroški (Ferfila 2001, 390).

6.2 PREDSEDNIK DRŽAVE

Gledano zgodovinsko je imel predsednik države, kar se tiče okoljskih in podnebnih politik, omejeno vlogo z veliko prenesene moči agencijam izvršne veje oblasti. Vse do leta 1969, ko je Richard Nixon nastopil svoj mandat, je postalo vprašanje okolja eno bistvenih vprašanj, a še takrat je bil Nixon temu nenaklonjen. Po letih raziskovanja in pogajanj, je pristal na načrt zvezne reorganizacije, ki je odredil tudi ustanovitev neodvisne regulatorne agencije, ki je postala Agencija za zaščito okolja. Ko je predsedovanje prevzel Gerald Ford, po Nixonovem odstopu, je le-ta napravil nekaj sprememb pri načinu sprejemanja ekoloških politik. Pod predsedovanjem Nixona je prišlo do sprejetja kar veliko ekoloških politik. To pa se je končalo, ko je Jimmy Carter nadomestil Forda leta 1976. Sprejemanje ekoloških politik se je pod Carterjem močno upočasnilo zaradi treh razlogov. Prvi je naftni embargo, ki so ga ZDA doživele leta 1973, ki je porinil onesnaževanje z agende za kar nekaj let. Drugi je, da so bili industrijski stroški, da so zadovoljili standarde Agencije za zaščito okolja, takšni, da so upočasnjevali ekonomsko rast v času, ko je bila le-ta potrebna. Okoljski momentum sedemdesetih let je ugasnil do leta 1976 in Ford je napravil le malo, da bi ga oživil. Iniciative kongresa so razširile oblasti Agencije za zaščito okolja z naslednjimi akti; 1974 Zakon o varnem pitju vode (Safe Drinking Water Act), 1976 Zakon o nadzoru strupenih snovi (The Toxic Substances Control Act) in 1976 Zakon o ohranjanju in obnavljanju virov (the Resource Conservation and Recovery Act). Pod Carterjevim predsedovanjem in vodstvom Douglasa

Costla je Agencija za zaščito okolja zrasla v prvo zvezno agencijo, ki je svojo pozornost preusmerila od navadnih onesnaževalcev k toksičnim. To je omogočilo agenciji, da je rasla in da je upravičila 25% povečanje proračuna v času proračunskega primanjkljaja. Carter je dosegel mnogo okoljskih dosežkov med svojim mandatom, vključno z Zakonom o zemlji na Aljaski (Alaska Land Bill), sprejetim leta 1980, ki je urejal na milijone akrov nedotaknjene divjine pod zvezno varstvo. Kot del njegovega poskusa, da bi pridobil množično podporo, je prepričal kongres, da razmisli o dobičku, ki bi ga ustvarili z davkom na nafto in ga investirali v fond za solarno raziskovanje. Prav tako pa je bil njegov namen pritisniti še močnejše na varovanje omejenih virov energije. A nesposobnost kongresa, da bi razvil celostno energetska politiko pod njegovo administracijo je vodilo mnogo opazovalcev k zaključku, da Carter ni bil posebno učinkovit vodja ekološke politike oz. varuh okolja. Carterju je sledilo predsedovanje Ronalda Reagana, ki pa označuje viharo poglavje ekološke politike v ZDA. Kritiki verjamejo, da je bil pod njegovim vodstvom uničen ves napredek v zvezi z nadzorom onesnaževanja. Znana je npr. njegova zveza s pivovarnarjem iz Colorada Josephom Coorsom, ki mu je zapovedal konzervativnejši pristop v zvezi z ekološko regulacijo. Coors in njegovi zagovorniki so bili v Reaganovem notranjem krogu predstavljeni pod senatorjem Paulom Lexaltom iz Nevade, svojo pozornost pa so usmerili v izvolitev konzervativnega notranjega ministra. Posledično je Agencija za zaščito okolja postala visoko spolitizirana agencija, z demoraliziranimi karieristi, visokim odstotkom odstopov njenih najzvestejših zaposlenih in z velikim zmanjšanjem prihodka iz proračuna. Propadanje Agencije se je nadaljevalo dokler ni na njeno vodstveno mesto Reagan postavil njenega prvega moža Williama Ruckelshausa, ki je obnovil moralo med njenimi zaposlenimi, jo obrnil znova naproti kongresu in medijem ter pripeljal s seboj sposobne in izkušene administratorje. Ena od prvih aktivnosti je bil pregled standardov za glavno sestavino bencina in razglasil urgentni umik etilenskega dibromida – široko uporabljenega pesticida v proizvodnji hrane in semen. Lee Thomas je sledil Ruckelhausu in redefiniral poslanstvo agencije. Na eni strani je usmeril pozornost na medicinske odpadke, krizo s smetmi, ki so povzročale krizo urbanim okoljem. Obenem pa se je s pozornostjo usmeril v prebujanje ozaveščanja o ozonskem plašču in klorofluorokarbonu. Poskrbel je tudi, da je Agencija za zaščito okolja postala aktiven član mednarodnih forumov in za vrnitev ekoloških vprašanj na dnevni red. Za Reaganom je predsedniški stolček zasedel George Bush, ki je napravil nekaj malega. Bill Clinton, ki je prišel za Bushem, je imel glede okolja jasne cilje. Clinton je obljubil zmanjšanje izpustov ogljikovega dioksida od leta 1990 do 2000 za ustavitev globalnega segrevanja. Pri tem vprašanju je bil Bush glasno kritiziran,

saj pred tem ni podprl tega predloga. Clinton je prav tako obnovil recikliranje, varovanje omejenih virov energije, določil nacionalne standarde za onesnaževanje vode in podprl standard goriva, ki je nato znašal štirideset milj na galono nafte. V direktnem nasprotju z Bushem je Clinton obnovil Sklad Združenih narodov za demografsko dejavnost (United Nation Population Fund), kateremu je namenjal določen kapital in nasprotovanje vojaškim operacijam na Arktiki (Switzer, 1994: 56-64).

6.3 ORGANIZACIJE IN INTERESNE SKUPINE

Poleg predsednika pa na oblikovanje in izvrševanje podnebnih politik močno doprinesejo in na oblast tudi vplivajo okoljske organizacije in različna interesna združenja, vsaka s svojim lastnim interesom, ki se nato na skupnem polju okolja srečajo in vplivajo na politično oblast.

Proces implementiranja okoljskih politik je zaradi interesnih skupin, ki na tem nivoju razvoja politik vstopajo v policy proces, kompliciran. Interesne skupine dostikrat odstopijo od svojih zahtev, a le zato da se lahko vrnejo močnejše v procesu implementacije. Interesi industrij so tu še posebej dejavni (Switzer 1994, 54-55).

Prvi v vrsti branjenja lastnih interesov so podjetja, ki skušajo na trgu kapitala proizvajati vedno večje dobičke, največkrat na škodo izkoriščanja okolja, njegovih naravnih danosti. Podjetja največkrat nimajo nobenega interesa, da bi počistila nered in vse, kar grdega in umazanega spustijo v okolje v neskončni gonji po ustvarjanju lastnih dobičkov. Če bi se usmerila v to, bi jim to povišalo stroške hkrati pa bi to vplivalo na zvišanje cen blaga. S tem, ko podjetjem ni treba plačevati dodatnih stroškov zaradi onesnaževanja, lahko blago prodajajo po nižji ceni, kar pa je seveda bolje tudi za potrošnike. Še več podjetja, ki bi jim bilo treba plačevati stroške onesnaževanja, bi le-ta postavilo v slabši položaj v primerjavi s podjetji, ki jim ni treba plačevati takšnega stroška. Ta primer nam govori, da brez vladne aktivnosti, ki bi posegla vmes, tržni mehanizem sam nikoli ne bi poskrbel za postavitev omejitve onesnaževanja (Ferfila 1992, 387).

V sedemdesetih letih se je posledično močno povečalo članstvo, politična vplivnost in tehnično-operativna sposobnost organiziranih ekoloških skupin. Jedro ekološkega gibanja sestavljajo znane organizacije, kot npr. Sierra Club, nacionalna federacija za divjad, Sklad za

obrambo naravnih virov. Na levici so jih okrepile še bolj radikalne organizacije kot sta npr. Greenpeace in Earth First!, ki se poslužujejo bolj radikalnih aktivnosti. Na desnici pa obstaja skupina za ohranitev narave, ki deluje preko trga in kupuje zemljišča, pomembna za ohranitev naravnih virov in jih tako odstrani iz uporabe v poslovne namene (Ferfila 2001, 387-388).

Switzerjeva (1992: 25) navaja naslednje največje ekološke organizacije v ZDA predstavljene v Tabeli 5.2. Od desetih največjih ekoloških organizacij je bilo sedem le-teh ustvarjenih pred letom 1960. Glavne organizacije imajo ponavadi skupno strategijo lobiranja, medtem ko se njihov fokus dostikrat spreminja in se razlikuje eden od drugega (Switzer 1992, 24-25).

Tabela 5.2: Največje ekološke organizacije v ZDA.

Organizacija	Leto ustanovitve	Članstvo
Sierra Club	1892	540.000
National Audubon Society	1905	550.000
National Parks and Conservation Association	1919	200.000
Izaak Walton League	1922	53.000
Wilderness Society	1935	360.000
National Wildlife Federation	1936	5.800.000
Environmental Defense Fund	1967	150.000
Friends of the Earth	1970	50.000
National Resources Defense Council	1970	170.000
Greenpeace	1971	4.000.000

Vir: Vaughn Switzer, Jacqueline (1994): Environmental Politics: Domestic and Global Dimensions. New York. St. Martin's Press.

Omenjene in druge skupine so imele pomembno vlogo v pritisku na kongres, da je sprejel novo ekološko zakonodajo in okrepil obstoječe zakone (Ferfila 2001, 388). Ko se je ustanovila okoljevarstvena fundacija (Environmental Defense Fund – EDF) leta 1967 in kasneje še Svet za varstvo naravnih virov (Natural Resources Defense Council) se je močno spremenilo okoljevarstveno pravedanje. To je postala oblika umetnosti, ki je spremenila smer skupinske akcije od legislativnega področja k sodstvenemu. Skupine so profitirale od

državlanske tožbene provizije² v čisto vsakem državnem okoljevarstvenem statutu od leta 1970 – Zakon o čistem zraku (Clean Air Act). Te provizije so dovolile vsaki osebi, da je vložila zasebno tožbo za upiranje zakonu in da je tožila ne samo za sodno prepoved, ampak je profitirala tudi od kazni civilne narave. To jim je omogočalo, da s tem pokrijejo stroške odvetnika in stroške pogajanj za omilitev kazni namesto ali pa kot nadaljevanje civilnih kazni. Skupine so pogosto dobile direktna nakazila od podjetij, ki jih soočijo s kršitvami. To jim je pomagalo pri ustvarjanju fondov za nadaljnje projekte in akcije (Switzer 1992, 25).

Med Reaganovim predsedovanjem se je pojavilo veliko ekoloških združenj, saj je bila njegova politika močno zadržana glede kontrole onesnaževanja. Ekološka zakonodaja stalno predstavlja polje spopadov med liberalnimi ekološkimi skupinami in njihovimi privrženci (sindikati po navadi podprejo kontrolo onesnaževanja) ter interesnimi združenji kapitala in konservativci, ki zagovarjajo čim manj in čim cenejšo kontrolo onesnaževanja (Ferfila 2001, 388). Med opozicijo tako sodijo kmetje in rančarji, organizirano delavstvo in lastniki industrije (biznis) (Switzer 1992, 31). Onesnaževalni standardi pogosto zahtevajo velike investicije v opremo ali tehnologijo in ker velja načelo, da stroške onesnaževanja nosijo tisti, ki onesnažujejo, to predstavlja precejšnjo finančno obremenitev ameriških podjetij. Ekološko gibanje vedno zahteva največje ekološke standarde oziroma ustrezno zakonodajo. Biznis, zlasti skupine za gospodarski razvoj, sicer ne zavračajo vse kontrole onesnaževanja, prizadevajo pa si, da je ta čim cenejša in čim ohlapnejša. Dobro vedo, da je to s političnega gledišča mnogo bolj primerno stališče kot popoln odpor. Sprejeta ekološka zakonodaja je običajno tako kompromis med stališči okoljevarstvenikov in biznisa. Izjema je bil zakon iz leta 1970, ki je zahteval 90 odstotno zmanjšanje emisij avtomobilskih plinov in močno kontrolo industrijskega onesnaževanja (Ferfila 2001, 388).

6.4 USTVARJANJE EKOLOŠKIH JAVNIH POLITIK S STRANI KONGRESA

Kongresu se očita nesposobnost oblikovanja nacionalne ekološke politike. Za to obstajajo štirje razlogi. Prvi je fragmentiran sistem odborov, ki decentralizira moč in proces odločanja. Drugi je, da je pritisk zelenih interesnih skupin in interesov industrije tako velik, da je zelo težko uskladiti kongresni konsenz. Tretji razlog govori o tem, da kongresniki niso

---

² Provizije so dale državljanom interes in moč, da so vlagali tožbe zoper ali onesnaževalce, ki so kršili predpise ali pa vodjo Agencije za zaščito okolja, če ti niso bili uspešni pri uveljavljanju ekoloških standardov v ZDA.

strokovnjaki, ki bi lahko napravili zahtevano strokovno zakonodajo. In četrti razlog je ta, da lokalizirana skrb za reelekcijo po navadi preglasi nacionalno ekološko potrebo po ustrezno oblikovani in urejeni zakonodaji (Switzer 1992, 64-65).

Kljub temu, da ima kongres ustavno dolžnost oblikovanja in sprejemanja zakonov, ki bi obvarovali okolje oz. planet, sta Ministrstvo za notranje zadeve in Agencija za zaščito okolja glavni agenciji pri oblikovanju ekoloških politik. Njuna zmožnost pa je v veliki meri vplivana s strani njenih resursov. Stopnja predsedniške podpore je bila med najpomembnejšimi faktorji, ki so določali, kako bodo okoljske agencije učinkovite. Varstvo okolja je bila prioriteta, ko je bil fokus predsednika države in njegove administracije usmerjen proti temu cilju. Ko pa so prevladali drugi interesi, je predsedniku ta cilj ušel iz rok in njegova pozornost se je preusmerila drugam. Mnogi verjamejo, da je naloga sodstva v prihodnosti tista, ki bo urejala okoljske nesporazume, ki nastanejo med okoljskimi organizacijami in posamezniki, katere šokira počasen administrativni zakonodajni proces (Switzer 1992, 69).

7 ZGODOVINSKA VZPOSTAVITEV OKOLJSKE ZAKONODAJE NA RAVNI ZDA

Razvoj ekoloških politik lahko razdelamo s pomočjo dveh gledišč. Prvo je zgodovina idej, ki jo zgradi filozofsko dojemanje o odnosu med svetom in naravo. Ta zgodovina je orisana z imenoma Thomas Malthus in Charles Darwin. Oba sta, vsak na svoj način, doprinesla neskončno veliko znanja glede poznavanja narave. Če vzamemo drugo gledišče pa je razvoj ekoloških politik zgodovina faktov, ki jo opredeljujejo dogodki, posamezniki in pogoji nastanka (Switzer 1992, 4).

V nadaljevanju izberem drugo gledišče, s pomočjo katerega razdelimo zgodovino oz. razvoj ekološke politike v ZDA na pet različnih obdobj. Temu dodam še eno obdobje, ki ga v literaturi še ni moč zaslediti, saj se je v ameriški družbi zgodil pred kratkim, to je obdobje predsedovanja po Clintonu (glej Priloga B).

7.1 ZGODOVINSKI OKVIR VZPOSTAVITVE EKOLOŠKE VARNOSTI V ZDA

Ključna letnica za nastanek bistvenih in najpomembnejših okoljskih politik v ZDA je 1970. Tega leta so v ZDA določili Dan Zemlje, pri čemer se je javno mnenje morda prvič

poenotilo in resno zamislilo nad okoljskimi težavami. K temu je prispevalo tudi veliko število kriz, npr. 1969 naftni izliv v Santa Barbari in energetska kriza sedemdesetih let, ki je prav tako ustvarila pritisk na oblikovalce politik. Trend v okoljevarstvenih politikah Združenih držav je dvorezen, saj je vedno znova narekoval sprejetje sprememb v tolikšni meri, da je celoten sistem še deloval, hkrati pa se je trudil vzpostavljati globalizacijo problematike (Switzer 1992, 20).

Slika 6.2: Al Gore; govor ob Dnevu Zemlje, 2002.

Vir: Earth Day: A Speech Delivered by Al Gore 2002.

7.1.1 KOLONIALNO OBDOBJE DO LETA 1900

Veliko preden so se oblikovale zvezne države je obstajala zavest o tem, da je potrebna omejitev uporabe naravnih virov. Leta 1869 so člani kolonije Plymouth sprejeli regulacijo sekanja in prodaje lesa na kolonialnih otokih. Posledično so vodje ostalih kolonij prav tako prepoznali pomembnost ohranjanja regijskih resursov s prepovedmi namernega podtikanja gozdnih požarov in omejevanjem lovljenja jelenov. Vendar pa do leta 1892, ko je John Muir ustanovil Sierra Club, ni zaslediti posebnih interesov, ki bi oblikovali širše osnovano ekološko okoljevarstveno organizacijo. Čeprav so bile zgodnje osnovane skupine šibke v članstvu in finančah, so imele močno prepričanje. Večina teh je sodelovala v debatah znanstvenega vodenja resursov in ne v smislu organiziranja zaščite naravnih virov. Kljub temu pa se je ideja ohranjanja naravnih virov in narave same, usidrala globoko v ameriško družbo (Switzer 1992, 4-7).

7.1.2 NAPREDNE REFORME IN VARSTVO OKOLJA 1900-1945

Kljub zgodnjemu okoljevarstvenemu gibanju okoljski zgodovinarji začetek resničnega naravovarstvenega gibanja določajo na prelom stoletja, ko je varstvo okolja postalo ključen element napredne ere. V angleščini uporabljajo za varstvo oz. varovanje okolja izraz »conservation«, ki so ga uporabili prvi Frederick H. Newell, George Maxwell, Francis G. Newlands. Uporabili so ga za opis svoje dejavnosti – konstrukcijo rezervoarjev za shrambo pomladanske vode, ki so jo nato uporabili v sušnih obdobjih. Koncept skrit za »conservation« je bil načrtovan in učinkovit napredek.

V ZDA se je izvorno okoljevarstveno gibanje razdelilo na dva dela – med »preservationists« in »conservationists«³. Prve je vodil Gifford Pinchot, ki je bil pomemben mož tudi za časa Theodorja Roosevelta. Druge pa je vodil John Muir, ustanovitelj Sierra Cluba. Prvi je verjel, da lahko vire nadomestimo. Drugi pa je zagovarjal ohranjanje divjine pred vsemi posegi, razen tistih, ki bi bili v rekreacijske in izobrazbene namene. Pinchot je postal eden glavnih okoljevarstvenikov v Rooseveltovem štabu. Kot zenit nacionalne obravnave okoljskih politik je datum 13. - 15. maj 1908, ko je Pinchot organiziral Konferenco v Beli hiši o ravnanju z viri (White House Conference on Resource Management), ki se je udeležilo prek tisoč nacionalnih vodij. Ta konferenca je bila ena prvih uradnih akcij, ki so na dnevni red uvrstile obravnavo okoljskih oz. ekoloških politik. Ob koncu konference so voditelji poklicali predsednika, da bi ustanovili Državno komisijo za ohranjanje narave (National Conservation Commission) za razvitje inventarja vseh naravnih virov. Roosevelt je to tudi storil, pri čemer je kot vodjo komisije postavil Pinchota. Do sredine leta 1909 je 41 držav ustvarilo podobne organizacije. Pinchot je prav tako organiziral kongres za ohranitev narave (Conservation Congress), ki je vključeval že znane teme s področja gozdov, zemlje in vode, ki pa so se

---

³ V slovenskem jeziku težko prevajamo vsakega izmed teh dveh izrazov z eno besedo. Zato uporabljam angleška izraza. Oba namreč pomenita varstvo okolja oz. ohranitev narave. »Conservation« pomeni upravljanje naravnih virov vključno z divjino, vodo, zrakom. Naravni viri so lahko obnovitveni ali neobnovitveni. Ohranjanje obnovitvenih virov kot so npr. drevesa vključuje skrb, da le-ti niso porabljeni prej preden jih nadomestimo. Ohranjanje neobnovitvenih virov, kot so npr. fosilna goriva pa vključuje skrb za količino le-teh, da bodo dostopne tudi prihodnjim generacijam. Napredek je zanje ključnega pomena za graditev prihodnosti, vendar le v primerih, ko so spremembe v skladu z dostopnimi količinami in se jih ne porabi prekomerno. Ta struja oponira predvsem temu, da se izrabijo vsi naravni viri. Druga struja se je izoblikovala okrog izraza »preservation«, ki prav tako pomeni ohranjanje narave, vendar v drugačnem smislu. Zanje je narava tista, ki jo je potrebno ohranjati nedotaknjeno, vsaj tiste dele, v katere človeška roka še ni posegla. Ukvarja se s tem, da pogosto naravo uporabijo za njive, uporabi jo industrija, turizem in ostale človeške dejavnosti. Zagovarjajo dejstvo, da človeštvo izgublja tisto, kar je res naravno. Globoka zelena ekologija je mnenja, da morajo biti ekosistemi in njihove vrste zaščiteni ne glede na kar koli. To izhaja iz prepričanja, da ima vsako živo bitje pravico do obstoja in mora biti zaščiteno (Conservation and Preservation).

razširile na teme kot npr. javni nadzor nad cestami, koordiniranje vladnih agencij in izboljšanje podeželskih šol. Ti kongresi so omogočali in izpostavljali številne možnosti za debate med federativnimi, državnimi in lokalnimi vodjami gibanja »conservation«, a težava je ostala – kongresi so bili visoko spolitizirani. Grenkoba in notranje zdrahe so privedle do konca letnih dogodkov leta 1917. Mnogim vodjem omenjenega gibanja je postalo vprašanje javnega ozemlja oziroma javne zemlje glavnega pomena. Vendar pa je ekonomska rast na zahodu ZDA, prisilila Roosevelta, da je napovedal Komisijo za javna zemljišča (Public Lands Commission) leta 1903. Medtem, ko so mnogi upali, da bo komisija omogočala postopno rast in javno lastnino ter upravljanje z zemljišči, je bila prisotna skrb, da se bo zemljo, ki ni namenjena v kmečke namene, prodajalo naprej zasebnim vlagateljem.

Napredna era je opažena tudi zaradi ustanovitve nekaterih organizacij, ki so pripadale gibanju »conservation« kot npr. Državna družba Audobon (National Audobon Society) 1905, Državno združenje parkov (National Parks Association) 1919 in Zveza Izaak Walton (Izaak Walton League) leta 1922. Pinchot je organiziral Državno združenje za ohranitev narave (National Conservation Association) leta 1909, katerega glavne teme so bile omejene na vodne vire in črpanje njihove moči ter izkopavanje mineralov – te so bile podaljšek Rooseveltove politike. Skupina se je razšla leta 1920. Progresivne reforme so bile osredotočene na pojem učinkovitosti, saj je obstajala pot, da je možno uporabiti naravne resurse bolje. Nosilci reforme niso bili radikalci v tradicionalnem političnem smislu in večinoma napredno ohranjanje narave (Progressive Conservation) ni predstavljal grožnje vladajoči distribuciji moči v ZDA. V nadaljevanju pa je gibanje »conservation« izgubilo svoj prvoten namen in pomen. Roosevelt ga je začel uporabljati za ohranjanje človeškega življenja in temu namenil Konferenco o ohranjanju človeškega življenja (conservation of human life). V tridesetih letih prejšnjega stoletja pa je postalo okoljsko gibanje znova polje spopadov med gibanjema »conservation« in »preservation«. Kot rezultat so okoljski vodje podvojili svoje napore. Leta 1935 je Aldo Leopold ustanovil Družbo za ohranjanje divjine (Wilderness Society), ki je štivil javna ozemlja in Državno zvezo za ohranjanje divjine (National Wildlife Federation 1936), ki je kot prva služila izobraževalnemu namenu gibanja »conservation«. Sponzorirala je Državni teden divjine (National Wildlife Week) po šolah začeni 1938. Organizacije omenjenega gibanja so bile prav tako tesno povezane z največjimi inženirskimi združbami v Ameriki, ki so vključevala področja nizkih gradenj, strojništva, elektrotehnike, rudarstva, vse z namenom širjenja ideje o učinkovitosti. Velika gospodarska kriza (The Great Depression) je federalno vlado privedla do novih področij odgovornosti, vključujoč okoljske politike. Federalni interesi

omenjenega gibanja so se krepili v rasti agencij, ki so imele odgovornost glede posameznih resursov; od teh naj omenim civilne enote za ohranjanje narave (Civil Conservation Corps), ki je od leta 1933 do leta 1942 omogočil zaposlitev dvema milijonoma mladih moških v ZDA (Switzer 1992, 7-8).

7.1.3 REKREACIJA IN OBDOBJE EKOLOGIJE: POVOJNI ČAS DO LETA 1969

Po drugi svetovni vojni se je zanimanje Američanov glede okolja obrnilo v novo smer. Skrb glede učinkovitega znanstvenega upravljanja z resursi se je zamenjala z željo, da postane zemlja uporabljena v rekreacijske namene. Kot zanimivost je vredno omembe dejstvo, da je preko trideset milijonov Američanov obiskalo nacionalne parke leta 1950. Tako se je ustanovilo Misijo '66 (Mission '66) - desetletno obdobje razvoja tega področja, ki bi se uskladilo s petdeseto obletnico sistema nacionalnih parkov. V naslednjih dvajsetih letih je ta načrt služil kot sredstvo za rast na področju nacionalnih parkov in rekreacijskih področij. Varovanje habitatov je postalo osrednje področje nekaterih na novoustanovljenih organizacij, ki so bile osredotočene na varovanje, ohranjanje in izboljšanje raznolikosti prostoživečih rastlin in živali ter njihovih habitatov. Leta 1951 je začela Organizacija za ohranjanje narave (the Nature Conservancy) s pridobivanjem ekološko pomembnih ozemelj, med katerimi so bila mnoga habitati ogroženih vrst. To je delala ali s pridobivanjem, z darili ali z izmenjevanjem (Switzer 1992, 9).

Šestdeseta leta prejšnjega stoletja so privedla do boja med tistimi, ki so podpirali rast industrije in tistimi, katere je skrbel učinek onesnaženja, povzročen zaradi te rasti. Prav tako se je v tem obdobju zgodila neznanska rast ustanavljanja okoljskih organizacij ter začetek legislativnih iniciativ, ki so zaznamovale prihodnjih trideset let (Switzer 1992, 9 in 14).

V tem času so se objavljale knjige na temo okoljevarstva, ki so poudarjale pomene uporabe pesticidov in neverjetnega naraščanja prebivalstva, pri čemer je vladala zelo velika mera pesimizma. Januarja in februarja 1969 pa je ZDA in svet šokirala novica o naftnem izlivu v pristanišču Santa Barbara (Slika 6. 3). Samo osem dni po inavguraciji novega ameriškega predsednika Richarda Nixona je bil ta soočen z okoljsko krizo, na katero ni bil nihče pripravljen. Ptice so bile prekrite z lepljivo črno nafto, prav tako bele plaže, okolje –

rastlinske in živalske vrste so bile ogrožene. S tem se je soočil cel svet, ne samo ZDA (Switzer 1992, 9 in 14).

Legislativno gledano so šestdeseta leta prejšnjega stoletja prinesla obdobje intenzivne aktivnosti, pri čemer so povojne tematike ostajale v načrtih prve – nacionalni parki, območja divjine. Predsednik Lyndon Johnson je prav tako v tem obdobju vplival na potek okoljske politike. Le-to je sedaj poimenoval »the new conservation«, pri čemer je iskal podporo kongresa v zvezi z mestnimi parki v približevanju okolja ljudem. Johnsonova žena Lady Bird je vplivala na izboljšave cestišč v ZDA. To je vključevalo tudi izgled le-teh. Leta 1965 je poiskala podporo kongresa pri sprejemanju Zakona o ureditvi glavnih cest (Highway Beautification Act) (Switzer 1992, 9 in 14).

Večina zakonov je bila v tem obdobju sprejeta v šestdesetih letih – prvi Zakon o čistem zraku (Clean Air Act) je bil sprejet 1963 (1965 je bil sprejet amandma kot Zakona o kakovosti zraka - Air Quality Act 1967) in Zakon o kakovosti voda (Water Quality Act) v letu 1965. Zakon o ogroženih vrstah (The Endangered Species Conservation Act), sprejet leta 1966 je ponovno obrnil pozornost države na rastlinske in živalske habitate, ki so se pričeli na začetku prejšnjega stoletja. Nacionalni okoljevarstveni zakon (The National Environmental Policy Act - NEPA) je bil sprejet leta 1969 in je postal temelj vseh političnih iniciativ, ki so sledile skozi prihodnjih dvajset let (Switzer 1992, 9-14).

Kljub vsemu pa je omejeno partnerstvo med federalno vlado in posameznimi državami, privedlo do tega, da so bili skupno neučinkoviti pri reševanju tematik, ki so že postale globalno pomembne (Switzer 1992, 14).

Slika 6.3: Naftni izliv v Santa Barbari 1969.

Vir: Historical Timeline.

7.1.4 DNEVI ZEMLJE IN DEREGULACIJA: 1970-1988

Leta 1969 se je senator zvezne države Wisconsin Gaylord Nelson, ki je bil eden redkih predstavnikov senata z zanimanjem za okoljsko problematiko, odločil, da bo ustanovil program, ki bo omogočal poviševanje ozaveščenosti glede skrbi za okolje med ljudmi. Nova neprofitna organizacija je nastala iz njegovega fonda na temelju 15. 000 dolarjev. V okviru leta so določili Dan zemlje 22. 4. 1970. A temu programu in organizaciji niso bili vsi v podporo. Predsednik Nixon je npr. raje kot da bi podprl organizacijo z omenjenim programom, podprl ustanovitev nacionalnega lokostrelskega tedna in nacionalnega čolnarskega tedna (Switzer 1992, 14-15).

V sedemdesetih letih je nastalo ogromno okoljevarstvenih organizacij. Med njimi tudi Greenpeace (Switzer 1992, 15).

Predsednik Richard Nixon je leta 1969 podpisal Nacionalni okoljevarstveni zakon (National Environmental Policy Act), ki je napovedal desetletje nove ekologije. Predsednik se je moral ne glede na prvo nasprotovanje iniciativam, ukloniti pritiskom javnosti in usmeril svojo administracijo v pripravljane nove okoljske zakonodaje. Leta 1970 je Nixon ustanovil Agencijo za zaščito okolja, že omenjeno v prejšnjem poglavju. Prav tako je bil kongres v tem času v intenzivnem sprejemanju več kot dvajsetih velikih zakonskih aktov, med katerimi je bilo veliko tistih, ki so pomenili spremembo prejšnjih zakonov. Nekaj pa je bilo tudi takih, ki

so federalno vlado ponesli na nova področja okoljevarstvene politike; Zakon o zaščiti morskih sesalcev (Marine Mammal Protection Act 1972), Zvezni zakon o okoljevarstven nadzoru pesticidov (Federal Environmental Pesticides Control Act 1976), Zakon o nadzoru strupenih snovi (Toxic Substances Control Act 1976) (Switzer 1992, 16).

Po letu 1969 se je zgodilo mnogo nepričakovanih dogodkov tako v ZDA kot tudi drugod po svetu, ki so periodično obrnili pozornost na okolje. Npr. naftni embargo leta 1973, je potisnil energetska vprašanje na vrh politične agende. Prav tako pa so se o programu, ki ga je posledično ubral Jimmy Carter, kot energetska varčevanje ZDA, in sicer z uporabo jedrske energije, vprašali vsi, ko je leta 1979 prišlo do napake v eni izmed ameriških jedrskih elektrarn. Da ne omenjamo incidenta, ki se je zgodil poleti 1978, ko so odkrili v pokrajini Love Canal – Niagara Falls, New York, celotno področje zastrupljeno s kemikalijami. Te so povzročale splave, napake ob rojstvu in ostale zdravstvene težave. To zemljo je korporacija, ki je tam delovala prodala kupcem za 1\$! Leta 1979 so našli 17.000 sodov kemikalij, ki so puščale v okolje. Takih incidentov, ki so bili za okolje in ljudi neznansko škodljivi in celo katastrofični je nešteto (Switzer 1992, 17).

V osemdesetih letih je predsedstvo ZDA prevzel Ronald Reagan, kar pa je pomenilo nazadovanje vseh okoljevarstvenih politik in ustavitve vsakršnega razvoja zakonodaje in s tem sprememb na tem področju za eno desetletje s proračunskimi odtegljaji, nerazumnimi odločitvami glede osebja; skratka njegova glavna skrb je bila, kako čim bolj zmanjšati količino vladne regulacije glede okolja in ustavitve vse do tedaj sprejete okoljske politike (Switzer 1992, 18).

7.1.5 NACIONALNI OKOLJEVARSTVENI ZAKON (NATIONAL ENVIRONMENTAL POLICY ACT – NEPA)

Nekaj pozornosti bi namenila enemu prvih zakonov sprejetih na področju okoljevarstva v ZDA. Osnovni namen tega zakona je, da zagotavlja, da vse veje vladne oblasti namenjajo dovolj pozornosti okolju še preden se odločijo narediti kakršno koli akcijo, ki bi lahko ogrozila naravo. Tako se regulacije Nacionalnega okoljevarstvenega zakona upoštevajo ob gradnji letališč, vojaških kompleksov, avtocest, parkirišč in ostalih možnih federalnih aktivnosti (Summary of the National Environmental Act 2010).

Natančneje je bil predlog podpisan kot Zakon 1. 1. 1970. Ta ustanavlja oblikovanje nacionalne okoljevarstvene politike in določa cilje zavarovanja, ohranjanja ter izboljšanja stanja okolja. Predstavlja proces implementacije teh ciljev znotraj federalnih agencij (Basic Information 2010).

V prvem poglavju najdemo Deklaracijo, ki zahteva od federalne vlade, da uporabi vse praktične načine, da ustvarja in ohranja pogoje, znotraj katerih človek in narava sobivata v harmoniji produktivnosti. 102. razdelek znotraj prvega poglavja zahteva od federalnih agencij, da vključijo okoljske predpostavke v svoja načrtovanja in proces odločanja preko sistematičnega interdisciplinarnega pristopa. Vse federalne agencije, namreč, morajo pripravljati podrobna poročila o sodelovanju pri proučevanju vplivov na okolje in pripraviti možne alternativne predloge glede federalnih akcij, ki najpomembneje vplivajo na okolje – na naravo. Ta poročila se v ZDA imenujejo tudi Poročila o vplivih na okolje (EISs – environmental impact statements). V tem razdelku so določene tudi dolžnosti federalnih agencij, da le-te nudijo ustrezno podporo vsem iniciativam in programom oblikovanih kot možnosti v predvidevanju in preprečevanju padca v kvaliteti človekovega svetovnega okolja (Basic Information 2010).

Drugo poglavje vsebuje ustanovitev že omenjenega Sveta za kvaliteto okolja. Dolžnosti in funkcije omenjene agencije so določene v razdelku 204, ki so: zbiranje informacij glede pogojev in trendov kvalitete okolja, evalvacija federalnih programov v luči ciljev, določenih v prvem poglavju zakona, razvijanje in nadgradnja nacionalnih javnih politik za izboljšanje človekovega okolja, zbiranje študij, raziskav, statistik in analiz, ki obravnavajo ekosisteme in okoljsko kvaliteto (Basic Information 2010).

Implementacija – leta 1978 je Svet za kvaliteto okolja javno sprejel regulacije [40 CFR Parts 1500-15081], potrebne za implementacijo Nacionalnega okoljevarstvenega zakona, ki so obvezujoče za vse federalne agencije. Edina sprememba, ki je bila narejena na tem področju (27. 5. 1986), je vključila amandma na razdelek 1502. 22 svojih regulacij, kjer jasneje določa, kako morajo agencije pripravljati okoljske evalvacije v primerih, v katerih so informacije pomanjkljive in nedostopne. Prav tako je Svet za kvaliteto okolja izdal mnoga navodila glede pravilnega doseganja regulacij. Posledično so sledile ostale federalne agencije, zadolžene za izvajanje Nacionalnega okoljevarstvenega zakona, in sicer tudi te so izdale svoja regulatorna

pravila, ki jih morajo dosegati same, da zadostijo zastavljenim ciljem (Basic Information 2010).

Proces Nacionalnega okoljevarstvenega zakona vključuje evalvacijo okoljskih vplivov vključujoč alternative le-tem. Obstajajo 3-je nivoji analize, ki so odvisni od tega, ali določena akcija pomembno vpliva na okolje. Ti trije nivoji vključujejo: odločitev o kategorični izključenosti, priprava Okoljske ocenitve (environmental assesment - EA) in priprava Poročil o okoljskih vplivih (environmental impact statement - EIS). Prvi nivo analize vključuje tista delovanja, ki so jih agencije določile za neškodljiva okolju in tako nimajo vpliva na človekovo okolje. Tako so iz evalvacije kategorično izključena, iz okoljske evalvacije pod regulacijami Nacionalnega okoljevarstvenega zakona. V drugem nivoju analize federalna agencija pisno oceni, ali bo določeno federalno delovanje vplivalo na okolje ali ne. Če je odgovor negativen, se poročilo imenuje Brez pomembnih vplivov (finding of no significant impact - FONSI) – to pomeni, da določeno delovanje ne bo prineslo pomembnega vpliva na okolje. Če pa se sprejme Okoljske ocenitev, potem to pomeni, da bo določeno federalno delovanje pomembno vplivalo na okolje in bo to imelo zanj seveda tudi bistvene posledice. V tem primeru se pripravi Poročilo o okoljskih vplivih. To je bolj podrobna evalvacija predlagane akcije in vedno zraven ocene predlaga tudi alternativno delovanje. Na pripravo Poročila o okoljskih vplivih ima vpliv javnost, druge federalne agencije in zunanji opazovalci, ki vsi lahko prispevajo svoj input, prav tako pa komentirajo tudi osnutek poročila na koncu, ko je ta pripravljen. Obstaja pa še ena možnost, in sicer če je že v začetku jasno, da bo določena odločitev federalnega delovanja močno vplivala na okolje in je celo kontroverzna, potem lahko agencija takoj napiše Poročilo o okoljskih vplivih, brez predhodne Okoljske ocenitve. Po zadnji verziji Poročila o okoljskih vplivih in v času njene odločitve, federalna agencija pripravi javno poročilo svoje odločitve (Basic Information 2010).

Vloga federalnih agencij v procesu je odvisna od posebnih znanj, ki jih poseduje in svojega odnosa napram določenemu delovanju, ki se ga sprejema na federalni ravni. Agencija, ki je vključena v vrednotenje in prepoznavanje določenega federalnega delovanja na področju okolja, je odgovorna za skladje z vsemi zahtevami Nacionalnega okoljevarstvenega zakona. V nekaterih primerih je v ta proces vključenih več federalnih agencij – tu se določi vodilno agencijo, ki v samem procesu nadzira pripravo okoljske analize. Federalne agencije, skupaj z državnimi, lokalnimi in plemenskimi agencijami lahko delujejo kot združene vodilne agencije (Basic Information 2010).

Agencija za zaščito okolja tako kot ostale federalne agencije pripravlja in pregleduje dokumente Nacionalnega okoljevarstvenega zakona. Kljub vsemu pa ima Agencija za zaščito okolja posebno odgovornost v pregledovalnem procesu. Pod razdelkom 309 Zakona o čistem zraku (Clean Air Act), je Agencija za zaščito okolja določena, da pregleda in javno komentira poglobitve vplive na okolje, ki bi jih lahko prinesle določene federalne odločitve, a vključno z odločitvami, ki jih vsebujejo Poročila o okoljskih vplivih. Če Agencija za zaščito okolja presodi, da bo delovanje poškodovalo okolje in je zato nezadovoljivo, se odločanje nadaljnje prenese na Svet za kvaliteto okolja. Glede na memorandum med Svetom za kvaliteto okolja in Agencijo za zaščito okolja, ima Agencija operativne dolžnosti povezane z administrativnimi aspekti procesa dodajanja Poročilu o okoljskih vplivih. Na tem je bil osnovan Urad za federalne aktivnosti (The Office of Federal Activities), ki sprejema vsa Poročila o okoljskih vplivih, pripravljena s strani federalnih agencij (Basic Information 2010).

Tudi javnost ima pomembno vlogo v procesu, ki ga določa Nacionalni okoljevarstveni zakon. Predvsem je močna v fazi pregledovanja, v katerem lahko prispeva input o problematiki, ki mora biti predstavljena v Poročilu o okoljskih vplivih in doprinaša s komentiranjem ugotovitev, ki jih je sprejela Agencija in so le-te postale del dokumentov Nacionalnega okoljevarstvenega zakona. Zakon vključuje tudi javna srečanja, kjer javnost izrazi svoje mnenje, prav tako pa na njih lahko direktno dostopa do vodilne agencije. Vodilna agencija mora obravnavati vse javno izražene komentarje vseh, ki v tem obdobju pridejo do nje (Basic Information 2010).

7.1.6 GLOBALNO ZAVEDANJE IN NOVI DEMOKRATI: DEVETDESETA LETA

George Bush se je med svojo kampanjo leta 1988 predstavil kot »okoljevarstveni predsednik«. A ni se soočil le z Reaganovo zapuščino, ampak tudi z nenavadno velikim številom novih in novih okoljskih problematik in kriz. Te so pritegnile tudi globalno pozornost. Med njegovim predsedovanjem sta bila sprejeta dva pomembna akta, in sicer Zakon o čistem zraku (Clean Air Act) leta 1990 in leta 1992 Zakon o energijski politiki (Energy Policy Act). Oba sta pomenila prelom v zakonodajnem konfliktu, ki je bil vedno prisoten, kadar je bila na oblasti republikanska stran in s svojo politiko obvladovala kongres. Prav tako so članstva okoljevarstvenih organizacij v letu 1990 porastla, v primerjavi s

prejšnjim desetletjem, ko so padla (Switzer 1992, 18).

Kljub vsemu pa je v tem obdobju najbolj opazna globalizacija okoljevarstvenih vprašanj, problematike, katastrof in kriz (Switzer 1992, 18).

Z inavguracijo Billa Clintona in Ala Gorea kot njegovega podpredsednika, to pomeni točko obrata v okoljevarstveni politiki ZDA. Okoljevarstveniki so ob izvolitvi Billa Clintona kot ameriškega predsednika in Ala Gorea kot njegovega namestnika navdušeno pozdravljali prihod »novih Demokratov«, ki bodo v Washington prinesli obnovljeno zanimanje za okoljevarstvene politike, ki so bile pred tem odsotne dvanajst let. Clinton je v svojih volilnih obljubah predstavil okoljevarstveno naravnost njegove administracije (Switzer 1994, 53). Leta 1992 je Clintonova administracija pozvala k mirnemu soobstoju okoljevarstvenikov in kapitala, saj se je pripravljala nova zakonodajna politika (Switzer 1992, 18-19).

V tem desetletju so se okoljevarstveni standardi in cilji poostri, izostrili in izboljšali. Med najbolj vidne dosežke Clintonove administracije štejemo sprejeti akt državnih standardov o kvaliteti zraka (National Ambient Air Quality Standards), ki ga je izdala Agencija za zaščito okolja leta 1997. Viden je napredek na področju okoljevarstva, ki nadaljuje očiten trend še iz sedemdesetih let. V tem obdobju so se prestrukturirale politike naravnih virov, ki so morale biti v skladu z okoljevarstveno politiko. Značilnost Clintonove administracije je bilo tudi nesoglasje s t.i. analizo dobička oz. izgube, medtem ko je osnovni cilj gibanja regulatornih reform v kongresu, postala ekonomska učinkovitost. Ko je bila pozornost usmerjena v učinkovitost, je bil lokus te pozornosti, prenesen na kongres. Ta se je ukvarjal z okoljskimi politikami, administracija pa se je ukvarjala s politikami naravnih virov. Ironično se je izkazalo, da analiza dobička oz. izgube ne bi imela posebnega učinka na ekonomsko učinkovitost okoljskih regulacij. Od Busheve administracije naprej, skozi Clintonovo, se je zanimanje za tržno-osnovane instrumente pri varovanju okolja še povečalo. Clintonova administracija je povečala pomen razkritja okoljskih informacij in prostovoljnih okoljskih programov. Agencija za zaščito okolja je v tem obdobju posvetila ekonomskim raziskavam manjšo pozornost. Postala je »sovražna« do njih, kar predstavlja razliko v pristopu s svojim prejšnjim delovanjem pod Bushevimi predsedovanjem. Svojo pozornost je preusmerila v organizacijske spremembe in s tem pokazala svoje prave prioritete (Cavanagh in drugi 2001).

Naslednje obdobje še ni opisano v literaturi. Le-to opisuje zgodovinsko razporeditev okoljske politike v ZDA od predsedovanja Clintona naprej. Skupaj s svojim predsednikom nosi skupno značilnost – nazadovanje okoljskih politik in hkrati regulacije posegov vanj v vseh smislih tako na nacionalni kot tudi na globalni ravni.

7.1.7 OBDOBJE NAZADOVANJA 2000-2008

Vse, kar je bilo s strani Clintona narejenega na področju okolja, podnebja in varstva planeta, pa se je zaustavilo ali še poslabšalo s prihodom G. W. Busha. Busheva administracija je izračunala, da je Zakon o čistem zraku iz leta 1990 povzročil poslovanju podjetij za okoli 20 milijard dolarjev letnih stroškov, saj obstajajo dokazi, da zaščita okolja povečuje poslovne stroške. To upočasnjuje gospodarsko rast in odpiranje novih delovnih mest (Ferfila 2001, 388). Bush je svoja dejanja opravičil s »svobodo trga« in »nujnim umikanjem države«. To pomeni uničevanje vsega, kar zmanjšuje dobičke podjetij in dohodke bogatašev – na področju varstva potrošnikov, pravic zaposlenih na delovnem, socialnem in drugih področjih socialnega varstva nasploh, pa seveda tudi okoljevarstvenih standardov tako v svetovnem merilu kot tudi v domačem okolju. Prav tako ZDA v obdobju Bushevega predsedovanja niso podpisale Kyotskega okoljskega sporazuma (Ferfila 2001, 392).

V predsedniški kampanji leta 2000 je omenjeni predsednik obljubil, da bo omogočil preureditev elektrarn, zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov in da bo namenil 2 milijardi dolarjev za čisto ogljično družbo, a je kasneje obrnil svoje obljube z izgovorom, da ogljikov dioksid pod njegovim Zakonom o čistem zraku (Clean Air Act) ni mišljen kot onesnaževalec in potrdil svoj izgovor s trditvijo, da ob zmanjšanju izpustov CO₂ v zrak, to pomeni zvišanje cen energije v državi.

Leta 2001 je Bush umaknil ZDA iz Kyotskega okoljskega sporazuma⁴, katerega je obljubil podpreti med volilno kampanjo. Imenoval je Philipa A. Cooneya, bivšega lobista ameriškega naftnega inštituta (American Oil Institute) za predstavnika Bele hiše glede okolja (White House Council on Environmental Equality). Ta je urejal vladna klimatska poročila, zato da bi

---

⁴ ZDA spadajo med deset največjih svetovnih onesnaževalcev okolja. Leta 1997 niso podpisale Kyotskega okoljskega sporazuma, ki je za cilj zastavil 5% zmanjšanje toplogrednih plinov do leta 2012 za 37 industrializiranih dežel. Clintonova administracija je protokol odobrila, vendar le-ta ni bil nikoli ratificiran s strani senata (Green Energy Between Good Intentions and Red Tape 2009).

minimiziral izsledke znanstvenih raziskav, ki so predstavljali povezavo med izpusti toplogrednih plinov in globalnim segrevanjem.

Leta 2004 je Busheva administracija področje Aljaske – severno pobočje v arktičnem državnem naravnem parku (North Slope in Arctic National Wildlife Refuge) namenila za področji odkrivanja naftnih izvirov in izvirov plina, kljub nasprotovanjem, da bi to povzročilo poškodbo preprostemu obalnemu ekosistemu in tam živečim divjim vrstam živali. Leta 2002 je podpisal Zakon o zapuščini Velikih jezer (Great Lakes Legacy Act), ki je pooblašchal federalno vlado, da začne s očiščevanjem onesnaženja in strupenih sedimentov na dnu velikih jezer.

Bushev edini resnični prispevek k okoljevarstvu je sprejetje Zakona o čistem nebu (Clear Skies Act) leta 2003, v katerem je zastavljen cilj zmanjšanja merkurja, dušikovega oksida in žveplovega dioksida iz elektrarn za 70% do leta 2018.

V predlogu zakona leta 2007 po imenu 20-in-10 je bil podan predlog zmanjšanja porabe bencina za 20% v desetih letih, vendar le-ta nikoli ni bil sprejet, saj ni dobil podpore senata.

Ameriški Zakon o čistem zraku (Clean Air Act) se tako ni spremenil od leta 1990.

(George W. Bush and the Bush Administration 2000 – 2008. 2008)

Na podlagi zgodovinske analize razvoja ameriških ekoloških politik vidimo, kako na mesto, kvaliteto in količino sprejetih politik na tem področju vpliva izvoljeni predsednik in njegova administracija. Zelo dobro je razvidno tudi dejstvo, da se je v začetku oblikovala nacionalna ekološka politika, ki pa začne v devetdesetih letih 20. stoletja, močno prehajati na globalno raven skupaj z globalizacijo okoljevarstvenih vprašanj.

8 ZGODOVINSKI OKVIR VZPOSTAVITVE GLOBALNE OKOLJSKE POLITIKE

Globalizacija okoljske politike je bila oblikovana s tremi ključnimi svetovno-zgodovinskimi dogodki, pri katerih je glavni politični akter mednarodna organizacija – Organizacija združenih narodov:

- leta 1972: Konferenca Združenih narodov o človekovem okolju; konferenca v Stockholmu;
- leta 1992: Konferenca Združenih narodov o okolju in razvoju; konferenca v Riu de Janeiru (Earth Summit);
- leta 2002: Svetovni vrh o trajnostnem razvoju združenih narodov v Johannesburgu; (Elliot 2004, 7 in Energy and Sustainable Development at Global Environmental Summits 2008 in Predlog dopolnitev na Poročilo o uresničevanju trajnostnega razvoja v Sloveniji 2002).

Sem pa lahko uvrstimo tudi klimatsko konferenco v Kopenhagen-u, ki se je odvila decembra 2009, kjer so se delegati pogovarjali o podnebnih spremembah in o tem, kako preprečiti globalno segrevanje zraka.

Spomladi 2010 se bo odvila še ena globalna podnebna konferenca, in sicer v Boliviji.

Desetletje pred Stockholmom je bilo priča naraščajoči znanstveni in javni skrbi glede degradacije okolja, počasnega razvoja mednarodnega okoljskega prava in prav tako počasni demokratizaciji mednarodnega oblikovanja javnih politik glede skrbi za okolje. Ta proces se je začel dogajati zaradi neštetihih okoljskih katastrof, ki so se do tega obdobja že zgodile. Naraščale pa so naprej tudi po Stockholmski konferenci. Oblikovati se je začel mednarodni konsenz o planetarni krizi. Število in celotno obzorje okoljskih problematik na mednarodni agendi je iz leta v leto naraščalo, prav tako pa tudi multilateralni načini, kako rešiti to problematiko. Kakorkoli ves optimizem iz začetka se je kmalu razblinil, multilateralni konsenz je izpadel kot krhek, politična obljuba trajnostnega razvoja pa se je ujela v konflikte glede obvladovanja procesov in posledic globalizacije, ki še danes pestijo vsakršno mednarodno konferenco o okoljskih problemih (Elliot 2004, 7-8).

8.1 PRED 1972

Obdobje pred letom 1972 se je zavzelo za skrb za okolje. Le-to pa so izoblikovala tri široka področja; skrb za divjino – živali in nedotaknjeno pokrajino, področje onesnaževanja oceanov in skrb zbujačo širitev jedrskega orožja. Ta področja so vzpostavila agendo brez teritorija. Od vseh treh ima prva – ohranjanje narave; divjine, najdaljšo zgodovino (Elliot, 2004: 8).

V spodnji Tabeli 7. 3 prikazujem razvoj mednarodno vzpostavljenih pravnih aktov, ki so bili sprejeti pred letom 1972, oziroma pred prvo konferenco, ki so jo organizirali Združeni narodi.

Tabela 7. 3: Prikaz razvoja mednarodnih pravnih aktov 1900-1971.

Letnica	Sprejeti mednarodni akt
1900	Konvencija o ohranjanju živali, ptic in rib v Afriki
1911	Severno-pacifiški dogovor o krznu tjulnov
1940	Konvencija o varovanju narave in ohranitvi divjega življenja na severni polobli
1946	Mednarodna konvencija za reguliranje kitolova
1954	Mednarodna konvencija za preprečevanje onesnaževanja morja z nafto
1958	Konvencija o odprtih morjih
1971	Ramzarska konvencija o ohranjanju mokrišč

Vir: (Elliot 2004, 8)

8.2 KONFERENCA ZDRUŽENIH NARODOV O ČLOVEKOVEM OKOLJU 1972 (UNCHE)

Generalna skupščina je opredelila konferenco kot okvir, preko katerega bi se vzpostavil razmislek znotraj Združenih narodov glede problemov človeškega okolja, s pozornostjo namenjeni vladam in javnemu mnenju glede pomembnosti in urgentnosti tega vprašanja. Druga resolucija je govorila o namenu konference, in sicer da opogumi in nudi vodila za dejanja vlad in mednarodnih organizacij (Elliot 2004, 10).

Konference se je udeležilo 1. 200 delegatov iz 114-ih držav, pri čemer pa sta bila navzoča le dva predsednika vlad, in sicer Olaf Palme – ki je bil švedski premier in se je udeležil konference kot gostitelj in indijska premierka Indira Gandhi (Elliot 2004, 11).

Konferenca je prinesla naslednje tri rezultate. Prvi je Stockholmska Deklaracija, neobvezujoča deklaracija 26-ih načel, ki je kompromitirala ohranjanje in izboljševanje človekovega okolja. Skupni interes držav se je namreč srečal na točki, kjer se je poudarjalo ohranjanje suverenosti in tekmovalne interese med razvitimi državami in državami v razvoju. Najbolj citirano načelo je 21. načelo. Poudarja državljanske suverene pravice, ki jih ima država nad svojimi naravnimi resursi, vendar pa opozarja na njeno odgovornost glede okoljske škode, ki jo širi prek svojih meja, pri čemer pa načelo ne ponuja nobenih vodilnih točk, kako ti dve nasprotujoči si trditvi združiti. Deklaracija je poudarjala globalno obljubo o zaščiti naravnih virov in omejitvi onesnaženja skupaj s potrebo po ekonomskem razvoju. Vendarle pa se je to deklaracijo okarakteriziralo kot nekonsistentno listo želja.

Manj znani drugi rezultat konference se imenuje stockholmski načrt dejanj, ki predstavlja 109 predlogov glede človeškega naseljevanja, upravljanja z viri, onesnaževanja, razvoja in socialnih dimenzij degradacije okolja. Mnogi ta drugi rezultat imenujejo, da je to prej katalog skrbi kot pa močna baza za ekonomski napredek.

Tretji rezultat, od vseh najpomembnejši, je bil institucionalni. Ta se imenuje Program Združenih narodov za okolje (United Nations Environment Programme - UNEP), ki je zagotavljal, da postane sistem Združenih narodov najpomembnejši aparat za mednarodno okoljsko diplomacijo in razvijanje mednarodnega okoljskega prava. Vendar pa so politični razlogi, ovirali udejanjanje Programa Združenih narodov za okolje od začetka. Pojavil se je konflikt med državami v razvoju in razvitimi državami. Razvite države so se otepale vsakršnih institucionalnih pravil, ki bi deklarirale fundacije. Države v razvoju pa so se upirale podpori kateri koli instituciji, ki bi kakor koli zavirala njihov razvoj. Tu pa so bile še obstoječe agencije Združenih narodov, ki so sprožale ljubosumje in varovale svoje že obstoječe okoljske aktivnosti. Program Združenih narodov za okolje je bil ustvarjen kot program z vlogo koordinatorja in katalizatorja, ne pa kot specializirana agencija z eksplicitnim mandatom (Elliot 2004, 11-12).

Ko govorimo o največjem dosežku te konference, lahko rečemo, da ji je uspelo združiti vlade z vseh strani sveta, da so le-te komunicirale o okoljski problematiki in s tem proizvedle temelj za počasen razvoj mednarodnega okoljskega prava v prihajajočih letih. Tako je bil uspeh te konference bolj političen kot pa okoljski (Elliot 2004, 12).

8.3 OD STOCKHOLMA DO RIA

Obdobje, ki je sledilo Stockholmu je bilo po oceni mnogih ponoven padec po dosegu »visoke točke« v pozornosti okoljski problematiki. Kljub temu, da je to obdobje beležilo veliko aktivnosti, pa je bilo zelo malo učinkovitih dejanj oz. skoraj nobenega. Eno izmed dobrih dejanj tega obdobja so strokovne konference in javne objave znanstvenih ugotovitev, ki se jih je predstavljalo pred oblikovalci politik in pred javnostjo. Na podlagi tega je Program Združenih narodov za okolje organiziral prvo svetovno klimatsko konferenco o ozonskem plašču pod okriljem svetovne meteorološke organizacije (Elliot, 2004: 12, 13).

To obdobje je zaznamovalo tudi veliko število naravnih katastrof:

- 1976; je izpuščal dioksid v Italiji v mestu Seveso;
- 1978; naftni izpust in okvara na nuklearni, ki je povzročila radioaktivno sevanje v okolje v Pennsylvaniji;
- 1984; izpust nevarnega plina metil izocianata v Bhopalu v Indiji, kar je ubilo 2. 000 ljudi in ranilo 200. 000 ljudi⁵;
- 1986; je kot posledica požara v enem izmed skladišč v Švici v reko Ren izteklo 30 ton strupenih kemikalij;
- 1986; eksplozija v jedrski elektrarni v Černobilu, pri čemer se je radioaktivno sevanje razprostrlo preko 21-ih držav v Evropi.

Vse te katastrofe so privedle do ponovnega razmisleka o državni odgovornosti, o zanesljivosti in o zaupanju. Prav tako pa so odprla številna vprašanja o transnacionalnih razsežnostih

---

⁵ »Ptiči so padali z neba, vodni bivoli, krave, psi so mrtvi ležali na cestah in poljih – napihnjeni po nekaj urah vročine centralne Azije. In povsod zadušeni ljudje – zviti, s peno v ustih, skrčene roke krčevito vkopane v zemljo: 3. 000 jih je bilo konec prejšnjega tedna, in vedno znova nove žrtve se jim pridružujejo, uradni organi so nehali šteti. 20. 000 ljudi bo verjetno oslepel. Okoli 200. 000 jih je bilo poškodovanih. V mestu Bhopal se je v noči z nedelje na ponedeljek zgodila industrijska apokalipsa brez primere v zgodovini: iz kemične tovarne je ušel strupen oblak in se kot mrtvaški prt ulegel na 65 gosto naseljenih kvadratnih kilometrov – ko se je končno dvignil, se je razvil sladkasti vonj razpadanja. Mesto se je spremenilo v bojno polje, sredi miru...« (Beck 2001, 53).

okoljskih katastrof. Kot odgovor na znanstvene raziskave in javno skrb so vlade sprejele številne dogovore o omejevanju in kontroli transnacionalne okoljske degradacije. Kljub vsemu politične in ekonomske problematike, predstavljene v Stockholmu, niso bile v ospredju vse do sredine osemdesetih let, ko je leta 1983 Generalna skupščina z resolucijo 38/ 161 ustanovila posebno neodvisno komisijo, ki bi predlagala daljno ročno okoljsko strategijo za doseganje trajnostnega razvoja do leta 2000 in naprej. Komisija se je imenovala Svetovna komisija Združenih narodov za okolje in razvoj ali Brundtlandska komisija (The World Commission on Environment and Development oz. Brundtland Commission - WCED), po svoji direktorici, Norvežanki oz. norveški premierki Gro Harlem Brundtland. Glavno delo, ki ga je komisija opravila so bila javna srečanja, ki jih je organizirala po vsem svetu od marca 1985 do februarja 1987. Ta so omogočala komisarjem, da so slišali različna mnenja ljudi in organizacij zainteresiranih za okoljsko problematiko. Poročilo komisije se je imenovalo Naša skupna prihodnost (Our Common Future WCED) 1987. Poročilo je vzpostavilo koncept trajnostnega razvoja ter ga zasidrilo globoko v globalni okoljski leksikon. 1989. leta je Generalna skupščina Združenih narodov sprejela še tri resolucije, ki so opredeljevale globalni vpliv na okoljsko degradacijo:

- resolucija 44/ 207; zaščita globalnega podnebja za sedanje in prihodnje generacije človeštva - klimatska sprememba kot problematika skupnega interesa;
- resolucija 44/ 224; je opredelila problematiko okolja kot enega glavnih globalnih problemov, ki soočajo svet danes;
- resolucija 44/ 228; je načrtala pot do naslednje konference Združenih narodov v Riu

(Elliot 2004, 12-15).

8.3.1 TRAJNOSTNI RAZVOJ

Trajnostni razvoj poudarja ekonomsko rast skupaj z varstvom narave; pri čemer drug drugega podpirata. Osnova oblike trajnostnega razvoja je uravnotežen odnos med človeško aktivnostjo in naravnim svetom. Pri tem se naravnega sveta ne uničuje, ampak se ga ohranja za prihodnje generacije (Sustainable Development Definitions).

Politike trajnostnega razvoja se nanašajo na tri najpomembnejše elemente, ki jih je potrebno

obravnavati skupaj: ekonomijo, družbo in okolje. Strategija trajnostnega razvoja obsega tri stebre; gospodarski razvoj, socialni razvoj in varstvo okolja. (Energy and Sustainable development at Global Environmental Summits 2008).

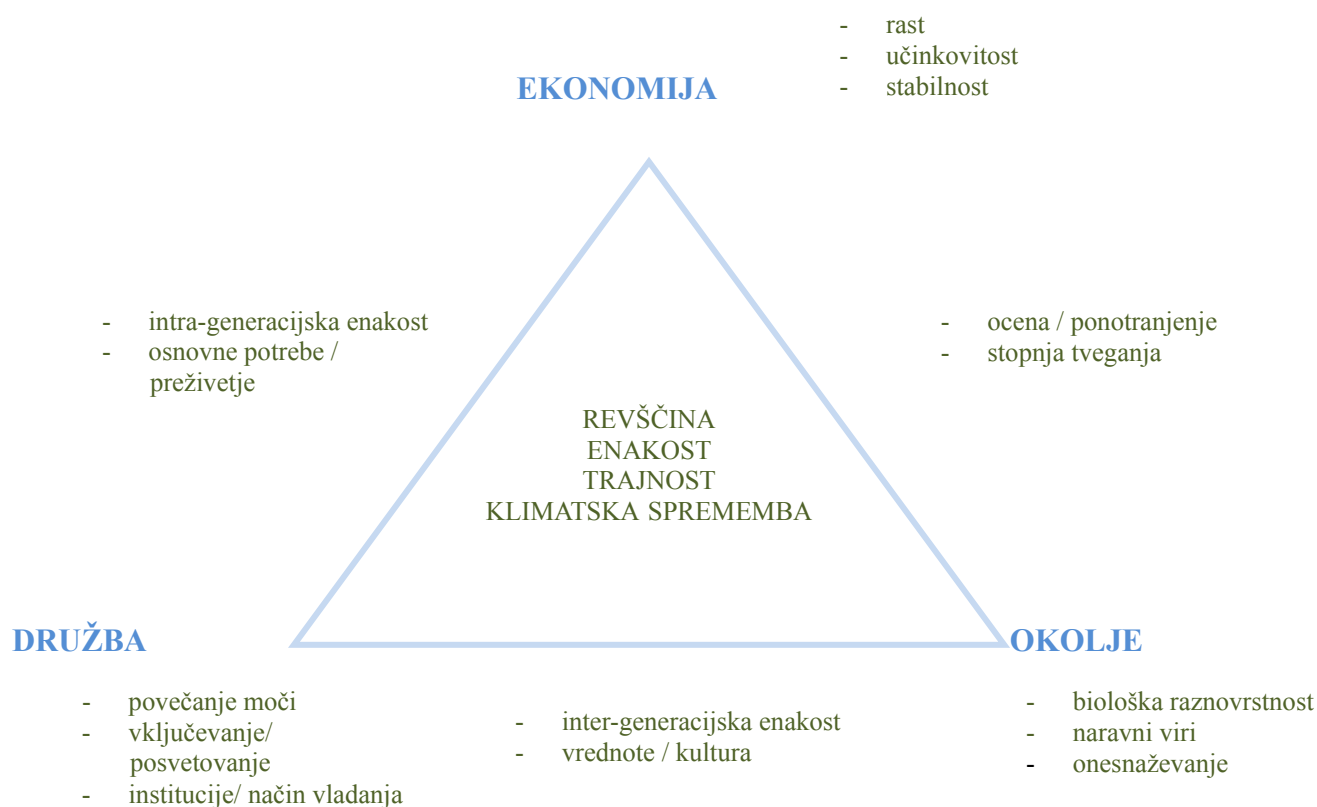
Najbolj znana in citirana definicija trajnostnega razvoja izvira iz Brundtlandinega poročila: »Trajnostni razvoj zadovoljuje potrebe sedanjega človeškega rodu, ne da bi ogrozili možnosti prihodnjih rodov, da zadovoljijo svoje potrebe« (What is Sustainable Development).

To je združeno v dveh konceptih. Najprej v konceptu o potrebah, ki vključuje v prvi vrsti potrebe najrevnejših sveta. In pa koncept omejitev, ki jih vpelje država s strani tehnologij in socialne organiziranosti z namenom, da lahko naše okolje zadovolji tako potrebe sedanjih kot tudi prihodnjih generacij (What is Sustainable Development). Ta razvoj je proces spremembe, v katerem so izkoriščanje naravnih virov, smer investicij, orientacija tehnološkega razvoja in institucionalna sprememba konsistentni tako s sedanjimi kot tudi prihodnjimi potrebami (Sustainable Development Definitions).

Trajnost je ideja o okoljskem, ekonomskem in družbenem napredku in enakosti. Ta napredek in enakost pa se morata gibati znotraj količin svetovnih naravnih virov (Sustainable Development Introduction).

Vendar vse skupaj ni enostavno. Naravni viri se nahajajo v naravnih sistemih. Naravni sistemi pa so veliko bolj občutljivi na zunanje vplive kot npr. družbeni sistemi, saj slednji lahko vnaprej načrtujejo svojo prilagodljivost – so umetno ustvarjeni, ne naravno. Uničevanje naravnih virov, onesnaževanje in izgubljanje biološke raznovrstnosti – to je vse poseg človeške roke v naravni sistem - povišuje ranljivost naravnega sistema, zmanjšuje stopnjo zdravja in obnovljivosti naravnih virov. Koncept trajnostnega razvoja razume ekološko-socioekonomski sistem kot tistega, ki vzdržuje biološko raznovrstnost, in ki bo omogočal dolgoročno obnovljivost sistema. Trajnostni razvoj zahteva kompenzacijo, zakaj od taistega okolja bodo morale preživeti prihodnje generacije, saj bodo lahko današnje možnosti, ki jih bomo izkoristili in porabili zase, usodne v prihodnosti za cel planet (Munasinghe 2007).

Tabela 7. 4: Trajnostni razvoj.

Vir: Munasinghe 2007.

8.4 KONFERENCA ZDRUŽENIH NARODOV O OKOLJU IN RAZVOJU; RIO DE JANEIRO 1992 (UNCED)

Kot omenjeno zgoraj je resolucija 44/ 228 izrazila skrb nad naraščajočim uničevanjem okolja in resno degradacijo življenja. Identificirala je številne nove okoljske probleme; zaščito atmosfere, virov čiste vode in oceanov, zemeljskih resursov, biološke raznovrstnosti in biotehnologije, ravnanja s smetmi – vključno s strupenimi odpadki. Prepoznala je globalno naravo okoljske problematike in vzorce produkcije ter konsumpcije, še posebej v industrializiranih deželah, kot vzrok problematike. Poudarila je pomembnost mednarodnega sodelovanja, znanstvenega raziskovanja in možnosti, da države v razvoju prejmejo ustrezno tehnologijo in novo, dodatno finančno podporo (Elliot 2004, 15).

Konferenca je zasedala v Riu de Janeiru od 3. do 14. junija 1992. Dogovore konference, ki so zadevale globalne okoljske probleme, lahko strnemo v pet glavnih. Prve tri so za člane obvezujoče, zadnje tri pa so neobvezujoče:

- Okvirna konvencija o podnebnih spremembah;
- Konvencija o naravni raznovrstnosti;
- Rio deklaracija;
- Agenda 21;
- Dogovor o določilih glede gozdov.

(Cleveland in drugi 2007).

Vsi dogovori so izhajali iz zgoraj omenjene resolucije. Ta je poudarila, da naj bo konferenca namenjena vzpostavitvi strategij in meril, ki bodo zaustavila in omejila okoljsko degradacijo v kontekstu povišanih nacionalnih in mednarodnih naporov pri vzpostavljanju trajnostnega in okolju prijaznega razvoja vseh držav (Elliot 2004, 15-17).

Med vsemi pripravljalnimi konferencami je najbolj pomembna zadnja – maraton petih tednov v New Yorku, kjer so se dogovorili o tem, da bo prihajajoča konferenca dobila obliko deklaracije. Dogovor pa je bil sklenjen tudi o 85% vse vsebine, ki je bila kasneje predstavljena na konferenci (Elliot 2004, 16-17).

Rio deklaracija o okolju in razvoju je vsebovala 27 določil. Cilj deklaracije je bilo novo in pravično globalno partnerstvo, ki se konstituira preko ustvarjanja novih nivojev sodelovanja med državami, med glavnimi segmenti družb in ljudmi. Prvo določilo določi ljudi kot center skrbi trajnostnega razvoja in ne planetarnega ekosistema. Drugo določilo reafirmira 21. iz Stockholma in daje državam suvereno pravico nad upravljanjem naravnih virov ob tem pa poudarja državno odgovornost na ravni, ki presega zgolj državne meje. Kljub vsemu je deklaracija v resnici samo kodificirala že obstoječa določila in opredelitve, ni pa vzpostavila vodil in inspiracije za nadaljevanje nove globalne etike trajnostnega razvoja (Elliot 2004, 18-19).

Drugi dosežek te konference je bila Agenda 21, ki je bila tako kot deklaracija neobvezujoča. Vsebovala je 40 poglavij skupaj organiziranih v preambulo in 4 segmente. Agenda 21 vzpostavlja nazoren in podroben načrt vseh dejanj potrebnih za implementacijo določil iz deklaracije in dosego trajnostnega razvoja. Vsako poglavje je zgrajeno na enak način; z identifikacijo, s predstavitvijo problematike in opisom predlaganega programa ter oceno stroškov (Elliot 2004, 19-22).

- 1. segment; opredeljuje množico socialnih in ekonomskih problematik, vključujoč reševanje revščine, spreminjanje potrošniških navad, upravljanje z demografijo – vse pod velikim naslovom »»Gospodarjenje z naravnimi viri in njihovo ravnanje« (Conservation and Management of Resources for Development«) (Agend 21 za Slovenijo 2008);
- 2. segment; vsebuje poglavja o najbolj perečih okoljskih problematikah: vprašanje atmosfere, zemeljskih resursov, uničevanja gozdov, opustošenj in hkratno s tem ustvarjanja puščav, suše, trajnostnega kmetijstva in ruralnega razvoja, naravne raznovrstnosti, biotehnologije, oceanov, virov vode in najrazličnejših vidikov upravljanja z odpadki;
- 3. segment; krepi vlogo prepoznano najpomembnejših skupin; to so ženske, otroci, mladina, prvobitna ljudstva, lokalne avtoritete, trgovske združbe, posel in industrijo, znanost in tehnologijo ter kmete;
- 4. segment; opredeljuje sredstva implementacije. Prepozna finančne resurse in mehanizme, tehnološke transferje, institucionalne dogovore ter legalne instrumente. Prav tako ta segment pokriva tudi poglavja o znanosti in izobraževanju;
- Preambula; vsebuje nekatere diplomatske kompromise. Ob predstavitvi obnovitvenih virov energije in okoljsko varnih in trdnih energetskih sistemov so se srečali mnogi različni pogledi, ki so jih mnogi razumeli kot proti-jedrsko afirmacijo. Sem naj bi tako spadali okoljsko varni energetski viri, sistemi, ustvarjanje zalog in tehnologij. Nekatere druge težavne problematike pa so se prestavile na kako drugo zasedanje svetovnega vrha (Elliot 2004, 19-20).

Pazljivi diplomatski kompromisi so okarakterizirali debate okoli finančnih resursov in mehanizmov. V 33. poglavju so vlade donatorke reafirmirale svoj položaj znotraj združenih narodov, in sicer naj bi namenile 0, 7% deleža svojega Bruto domačega proizvoda za razvoj. Zelo malo držav se je strinjalo s tem ciljem. ZDA ga nikoli niso sprejele (Elliot 2004, 20).

Za nekatere je Agenda 21 predstavljala zelo pomemben prispevek k ideji o trajnostnem razvoju. Maurice Strong je dejal ob koncu konference, da je ta agenda najbolj popoln program dejanj k razreševanju okoljskih skrbi kdajkoli sankcioniranih s strani mednarodne skupnosti, kljub temu, da je bila agenda na koncu rezultat mnogih mednarodnih kompromisov in

pogajanj (Elliot 2004, 21).

Mnogi pa to konferenco razumejo kot pomembno točko, saj je na njej koncept trajnostnega razvoja postal osrednji koncept policy procesov (Cleveland in drugi 2007).

8.5 OD RIA DO NEW YORKA

Do leta 1997 se je vznemirjenje iz Ria do dobrega poleglo in multilateralen optimizem iz leta 1992 je izginil. Dva dogodka po Riu sta vredna omembe, in sicer Posebna seja generalne skupščine Združenih narodov (United Nations General Assembly Special Session – UNGASS) in tretja konferenca strank pod okvirom konvencije o klimatskih spremembah (Elliot 2004, 22).

Posebna seja se je odvijala na sedežu Združenih narodov v New Yorku ob koncu aprila 1997 in bila sklicana pod okvirom pregleda implementacije Agende 21. To konferenco so poimenovali tudi Rio+5. Na tem sestanku je predsednik generalne skupščine malezijski ambasador Razali potrdil, da se države sveta ne morejo uskladiti pri tem, da bi skupaj ustavile okoljsko degradacijo. Edini skupni dogovor, ki ga je moč zaslediti kot posledico sestanka v New Yorku je, da je pet let po konferenci v Riu zdravje planeta vse slabše in je tako slabo kot še nikoli! Problemi na sestanku so bili ogromni – naraščajoče nesoglasje o tem, kaj pomeni trajnostni razvoj, kako ga implementirati, splošna nejevolja glede sprejetja kakršnega koli financiranja, zmeda okoli tega, kako se odzvati na globalno ekonomsko agendo, vključujoč vplive globalizacije in nadaljevanje liberalizacije trgovine (Elliot 2004, 23).

Kasneje leta 1997 so se stranke srečale v Kyotu. Njihov primaren namen je bil finalizirati pogajanja glede zakonsko obvezujočih instrumentov, ki bi razvili formalne cilje za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov. Pogajanja so imela v sebi globok razkol, kar se tiče dolžnosti, finančnih obligacij in ciljev deleža zmanjševanja. Kjotski protokol je razvil individualne cilje izpustov za industrializirane dežele z agregatnim zmanjšanjem za samo 5,2% glede na ravni izpustov iz leta 1990 do leta 2012. Trem industrializiranim deželam – Avstraliji, Islandiji in Norveški – so dovolili povišati izpuste pod posebnimi pogoji, ki jih je določal protokol. Kljub vsemu tega protokola ni bilo obvezujoče sprejeti, bilo je pričakovati od vlad, da ga bodo

sprejele in ponotranjile kot del svojih politik (Elliot 2004, 23-24).

8.6 OD NEW YORKA DO JOHANNESBURGA

Po Posebni seji so leta 2000 objavili Poročilo tisočletja (Millenium Report). V decembru 2000 je Generalna skupščina Združenih narodov sprejela resolucijo 55/ 199 z namenom, da pripravi desetletno poročilo leta 2002 Agende 21. To poročilo se je imenovalo Svetovni vrh o trajnostnem razvoju (The World Summit on Sustainable Development - WSSD). Nastalo je kot posledica ugotovitve, da je okoljska agenda nedvomno povezana s tem, da okoljskih problematik ne moremo reševati ločeno od revščine, kvalitete bivanja in narave globalne politične ekonomije. Primaren namen je bil pregledati implementacijo Agende 21, poleg tega pa tudi predlagati širši normativni namen le-te. Svetovni vrh o trajnostnem razvoju je imel namen, da ponovno spodbudi globalno obljubo o trajnostnem razvoju, mednarodni solidarnosti in partnerstvu Sever/ Jug. Komisija za trajnostni razvoj je ponovno odigrala vlogo pripravljalnega komiteja (Elliot 2004, 24-25).

V decembru 2001 je Kofi Annan – Generalni sekretar Združenih narodov – objavil poročilo implementacije Agende 21, ki je bilo teženj prikriti resnico. Razvoj, katerega je zastavila Konferenca Združenih narodov o okolju in razvoju, je počasnejši kot je bilo pričakovati. V nekaterih pogledih so se razmere poslabšale v primerjavi z desetimi leti poprej. Poročilo je prepoznalo pomanjkljivost v implementaciji z zagovorom, da je koncept trajnostnega razvoja fragmentiran in nejasno določen, da ni sprememb pri preseganju ne-trajnostnih vzorcev produkcije in konsumpcije, da obstaja pomanjkanje vzajemno koherentnih politik na področju financ, trgovine, investicij, tehnologij in trajnostnega razvoja in da se nujno potrebni finančni resursi ne odzivajo (Elliot 2004, 25).

Svetovni vrh o trajnostnem razvoju se je odvijal v Johannesburgu od 26. 8. - 4. 9. 2002. To je bilo največje srečanje Združenih narodov v zgodovini. Kot rezultat tega lahko razumemo politično deklaracijo, ki je ponovno deklarirala kolektivno odgovornost. Načrt implementacije je vseboval deset poglavij in kar veliko število splošnih dolžnosti. Vlade so se dogovorile, da bodo delovale z občutkom urgentnosti in namenom, da povišajo uporabo obnovitvenih virov energije. Proglasile so načine financiranja in znova opredelile prioriteta področja – voda, sanitacija, energija, zdravstvo, kmetijstvo, naravna raznolikost in upravljanje z ekosistemi.

Vrh je oblikoval tudi vrsto sekundarnih partnerstev – zasebno javnih dogovorov, vključujoč vlade, posel in javno družbo, ki so se vse usmerile v specifične programe Agende 21. Razglašeni je bilo preko 220 programov s totalno finančno obveznostjo 235 milijonov dolarjev (Elliot 2004, 26).

8.7 KONFERENCA ZDRUŽENIH NARODOV V KOPENHAGNU

Leta po Kjotskem protokolu niso minila v velikem zmanjšanju deleža toplogrednih plinov v ozračje. Globalne temperature so v zadnjem desetletju zrasle za 0,19 stopinj celzija. Na severu še za dvakrat toliko, kar pomeni topljenje arktičnega ledu v rekordnih količinah. Oceani zaradi stopljenih ledenikov naraščajo hitreje, kot je kdor koli pričakoval ali napovedoval. Svetovne elektrarne, uničevanje gozdov s požigavanjem, avtomobili in ostalo, vplivajo na to, da se je v primerjavi z letom 2000 v ozračje spustilo za več kot 29% CO₂-ja. Ta raven izpustov bi do leta 2060 privedla do tega, da bi se ozračje otoplilo za 4 stopinje celzija. To bi svet postavilo pred še večjo klimatsko katastrofo, kot smo ji priča danes, nenavadna sušna obdobja in najmočnejša deževja, pustošenja viharjev, izumiranja živalskih in rastlinskih vrst, razširjanja tropskih bolezni, poplavljanja obalnih območij in ostale druge katastrofe (MSNBC 2009, 1).

Konferenco so napovedali leta 2007, ko so se začela ponovna nova dvoletna pogajanja o globalnem ukrepanju glede okolja. Ta naj bi bila zadnji rok za odločilna dejanja, ki bodo nadomestila tista, ki potečejo 2012, saj je Kjotski protokol opredeljeval zmanjšanje izpustov do leta 2012 (MSNBC 2009, 2).

Konferenca se je odvila od 7. – 18. decembra 2009 in se je združila z namenom, da nadgradi sporazum dosežen v Kyotu glede izpustov toplogrednih plinov v ozračje, oziroma, da se resneje in višje zastavi globalne cilje glede podnebnih sprememb za obdobje, ki sledi letu 2012. Konference se je udeležilo 192 narodov (MSNBC 2009, 1).

Zelo veliko upanje je v vseh udeleženi pa tudi celotnemu svetu prinesla zamenjana oblast v ZDA. Mnogi so upali, da bo to prineslo z novim predsednikom Barackom Obamo nekaj novega (MSNBC 2009, 1). Letno industrija in človeštvo proizvedeta 47 milijard ton toplogrednih plinov. Cilj pred konferenco je bil postavljen: zmanjšati izpuste do leta 2020 na

44 milijard ton. Kjotski protokol ni bil obvezujoč za države kot so Kitajska ali Indija in tako tudi ZDA niso pristale na podpis tega predhodnega podnebne globalnega dogovora (MSNBC 2009, 1). Posledično so bili mnogi skeptični že pred konferenco, da bo ta prinesla nekaj novega in napovedovali, da bo le-ta prinesla veliko le, če bodo udeleženi dosegli vsaj temelj nadaljnjih dogovorov in leta 2010 podpisali zakonsko obvezujoče dokončne dogovore. Na tej konferenci naj bi bila postavljena 2 ključna temelja:

- postaviti cilje kontrole emisij CO₂ in drugih globalnih toplogrednih plinov, vključujoč poglavitne države, ki izpustijo v ozračje največ teh plinov – Kitajsko in ZDA;
- doseči dogovor o tem, koliko naj bogate države prispevajo revnejšim, da le-te razvijejo čisto energetska tehnologija, za gradnjo morskih obzidij in ostalih projektov, ki se lotevajo podnebne problematike.

(MSNBC 2009, 1).

Znanstveniki so predlagali, da naj se izpusti na globalni ravni do leta 2020 zmanjšajo za 20-40% glede na deleže iz leta 1990. To naj bi temperature ohranilo za 2 stopinji celzija nad temperaturami iz predindustrijske dobe (MSNBC 2009, 1).

Po osmih predlaganih tekstih in vrsti pogajanj sta ključno vlogo odigrala ameriški predsednik Barack Obama in kitajski premier Wen Jiabao ter dosegla politični dogovor. Kopenhagenski formalni dogovor (Copenhagen Accord) upošteva znanstveni nasvet, da je potrebno emisije zadržati pod deležem, ki bi ogrozil naraščanje globalnih temperatur za več kot 2 stopnji celzija. Ni pa bil dosežen dogovor o točni količini izpustov toplogrednih plinov za posamezne države za dosego tega cilja (Goldenberg in drugi 2009).

Kopenhagenski formalni dogovor ter Kopenhagenski zeleni klimatski fond (Copenhagen Green Climate Fund) v dogovoru sklepata tri-letni program, preko katerega bodo razvite države financirale države v razvoju s fondom 30 milijard dolarjev letno. Preko tega fonda naj bi se države v razvoju lažje spopadale s sušo, poplavami in drugimi vplivi klimatskih sprememb, zraven pa bi vlagale v razvoj čiste energije (COP 2009).

Fond predvideva finančno podporo 100 milijard dolarjev letno do leta 2020. Dogovor je bil

sklenjen s strani ZDA, Kitajske, Južne Afrike, Indije in Brazilije. Zadnjo minuto je bilo odločeno, da se izbriše afriški predlog, ki priporoča naj globalne temperature ne narastejo za več kot 1,5 stopinje Celzija in zmanjšanje emisij za 80% do leta 2050. Dogovorjeno je bilo, da se zmanjša delež požiganja in uničevanja gozdov, v zameno za denar. Kopenhagenski dogovor posledično pogoša samostojno verifikacijo držav v razvoju po lastni želji zmanjšanja toplogrednih plinov, kot so pričakovale ZDA in druge razvite države. Mnoge države v razvoju so videli v zahtevah razvitih držav izmikanje od prevzemanja odgovornosti za klimatske spremembe. Mnogi so obsodili ZDA, da je v pogajanjih ponudila le 4% zmanjšanje toplogrednih plinov glede na svoje deleže iz leta 1990. Končni tekst ni predvidel nobenih točnih deležev zmanjšanja za države v razvoju. (Goldenberg in drugi 2009).

Razvite države so morale tako predložiti svoje predloge zmanjšanih deležev emisij toplogrednih plinov do 1.1. 2010. Dogovor pa je prav tako zahteval od držav v razvoju, da pripravijo svoje načrte znotraj kopenhagenskega formalnega dogovora (Xing 2009).

Mnogi neskljeni dogovori se prenašajo na naslednjo konferenco združenih narodov, ki se bo odvila 2010 v Mexico City-u (MSNBC 2009, 2).

Spomladi 2010 je predviden Svetovni vrh o klimatskih spremembah v Boliviji, kjer Evo Morales – bolivijski predsednik upa, da bi lahko dosegli še trdnejše dogovore od tistih iz Kopenhagna ter da se bo glas držav v razvoju glede podnebnih sprememb še okrepil.

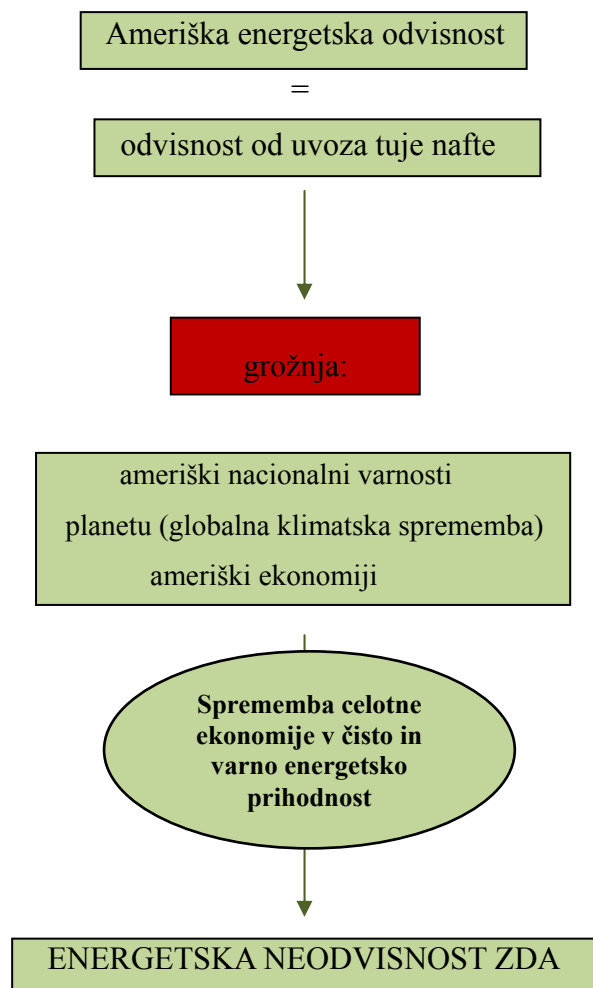
Na tem mestu na podlagi celotne zgodovinske analize globalne okoljske politike, lahko potrdim na začetku zastavljeno drugo hipotezo, in sicer da bo potreben dogovor vseh držav sveta, zato da bo podnebni oziroma ekološki globalni dogovor uspešen in veljaven. Potrebna bo koalicija držav v razvoju in razvitih držav v skupnem cilju, ki pa ne bo le ekonomski. Prav tako lahko na podlagi konference v Kopenhagnu potrdimo del tretje hipoteze, da bodo ZDA z novo Obamino administracijo skušale delovati na premici lokalno-globalno in spodbujati formiranje globalne ekološke politike. Pri čemer nam pomaga potrditi ta del hipoteze tudi zgodovinska analiza ameriških okoljskih politik, pri kateri sem spoznala, da je uspešnost, kvaliteta, mesto in količina sprejetih ekoloških politik odvisna od izvoljenega predsednika in njegovega fokusa na to problematiko.

9 ZAKONODAJNI PROGRAM PODNEBNE POLITIKE BARACKA OBAME

Avgusta leta 2007 v Portsmouthu, zvezne države ZDA, New Hampshire, kmalu po tem, ko je takratni ameriški predsednik George W. Bush gostil konferenco v Washingtonu glede energetske varnosti in klimatske spremembe, je Barack Obama predstavil svoj načrt nove ekološke politike (Chinadialogue 2008).

Barack Obama je bil izvoljen kot 44. predsednik ZDA. In kot prvi afro-ameriški predsednik te države.

Tabela 8. 5: Ameriška energetska neodvisnost.

Vir: Shema narejena po govoru Baracka Obame; Chinadialogue 2008.

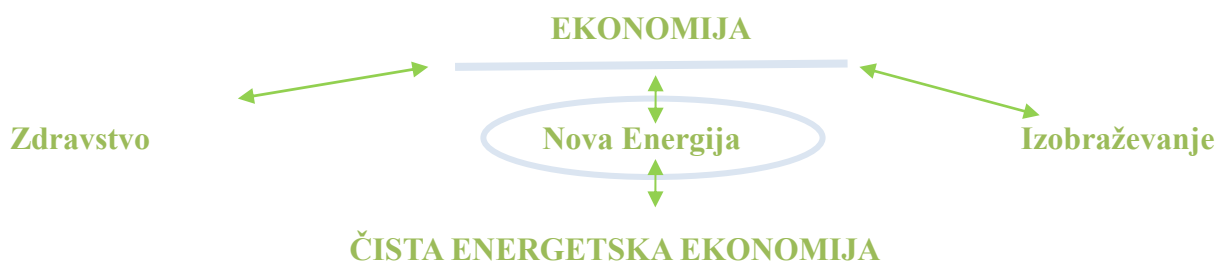
Barack Obama je kot novi predsednik ZDA podedoval 1,3 trilijona dolarjev deficita, dve

vojni, naraščajočo brezposelnost in nedoločljivo stopnjo krize v ameriškem bančnem sistemu. Tako si Obamina administracija prizadeva rešiti težave v visoki stopnji brezposelnosti, padcu domačih cen in v šibkem ter ranljivem trgu kreditov ter skuša vzpostaviti prihodnjo ekonomsko rast, ki bo opomogla ameriški ekonomski sistem (Economy 2008).

Prestrukturirati je potrebno celoten ekonomski sistem, in sicer od uporabe avtomobilov, vrste goriva, ki jih poganja, do tovarn in hiš, v katerih ljudje delajo in bivajo ter zagotoviti številna nova delovna mesta (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Rešitev Obamina administracija vidi v naslednjem: ekonomijo postaviti nazaj na pravi tir. To se je že zgodilo s prvim pomembnim korakom, saj se je v manj kot mesecu dni po inauguraciji Baracka Obame, sprejel in s podpisom potrdil eden najpomembnejših zakonov, in sicer ameriški Zakon obnove in ponovnih investicij 2009 (American Recovery and Reinvestment Act of 2009 – ARRA). Druga pomembna točka rešitve je vzpostaviti nazaj možnost pretoka kreditov poslom, to je podjetjem in družinam ter s tem premagati nepremičninsko in finančno krizo, hkrati pa spremeniti tudi regulatorni sistem države. Tretja točka rešitve afirmira novo ekonomijo na novem in trajnostnem temelju, pri čemer bodo potrebne investicije v reformo zdravstva, energije in izobraževalnega sistema. Pri tem se bo delalo na ponovni izgradnji vladne zanesljivosti glede fiskalne politike. To naj bi prineslo na milijone novih delovnih mest, znižalo stroške življenja Američanom, izobrazilo otroke na dovolj visokem nivoju, da bodo le-ti lahko konkurirali na globalnem trgu dela (Economy 2008).

Tabela 8. 6: Čista energetska ekonomija.

Vir: Economy 2008.

Na tem mestu lahko vidimo, kako se s preusmerjanjem ZDA od energetske odvisnosti k energetske neodvisnosti vzpostavi nov ekonomski sistem, ki sedaj temelji na čisti energetske ekonomiji.

Kot prikazano v zgornji shemi so v zakonodajnem programu, ki ga je predsednik Barack Obama v predvolilnem obdobju predstavljal, načrtani vodilni principi, ki bodo ZDA popeljali v nove smeri razvoja, ki so drugačne in predstavljajo nedvomno polno spremembo celotnega sistema države. Največjo problematiko predsednik vidi v odvisnosti ZDA od nafte, ki jo uvozi iz drugih svetovnih držav; v tem je ameriški strateški in ekonomski riziko, prav tako pa klimatska sprememba, ki grozi s svojimi podnebnimi spremembami. ZDA dnevno porabijo 20 milijonov sodov nafte, kar predstavlja 1,4 milijarde dolarjev izdatkov; samo v letu 2006 500 milijard dolarjev. Vsako uro porabijo 41 milijard dolarjev za uvoženo nafto. Med letoma 1992 in 2005 je odstotek porabe nafte v tej državi narasel za več kot 20% (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Moralni, okoljski, ekonomski in varnostni imperativ narekuje spremembo v odvisnosti od uvožene nafte in spremembo na področju globalne klimatske spremembe. Ta sprememba, hkrati z njo pa celoten načrt uresničitve, je načrtana v Obaminem zakonodajnem načrtu (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Tako njegov predvolilni program, ki se je kasneje izoblikoval v nekaterih točkah v že sprejeto, v nekaterih pa v še predlagano zakonodajo, zastavlja rešitev: zagotavljanje podnebne varnosti predstavi način, kako si bo ekonomija opomogla, skupaj z naraščanjem delovnih mest in proizvodnjo čiste energije (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Kot pravi Barack Obama, v govoru 5. marca 2010, je prihodnost v tem, da bo tista država, ki vodi v čisti energiji in energetske učinkovitosti danes, vodila globalno ekonomijo jutri (Remarks by the President on Clean Energy Jobs 2010).

Način uresničevanja je v pomembnosti vodenja in kovanja smeri s tem, da deluješ na vseh področjih kot zgled. In to je vodilo Baracka Obame in Joea Bidena pri uresničevanju novega energetskega načrta (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Kar pomeni, da lahko potrdim del tretje hipoteze, da bo Obama in njegova administracija skušala z novo energetske politiko na premici lokalno-globalno spodbuditi formiranje globalne ekološke politike, na kar kaže tudi predstavitev celostnega načrta prikazanega spodaj, kjer je jasno zastavljena že v predvolilnem programu tendenca k oblikovanju globalnega klimatskega partnerstva.

Obamin celostni načrt za reševanje globalne klimatske spremembe in ameriške odvisnosti od uvoza tuje nafte se imenuje Nova energija za Ameriko (New Energy for America) in obsega naslednje ključne temelje:

- implementacija ekonomskega sistema - mehanizma trgovanja z ogljikovimi dovolilnicami (cap and trade) za redukcijo izpustov toplogrednih plinov na raven, ki jo priporočajo znanstveniki v izogib katastrofalnim posledicam, ki jih lahko prinesejo podnebne spremembe;
- investiranje 150-ih milijard dolarjev v obdobju desetih let za razvoj in uporabo klimatsko prijaznih energetskih zalog, za zavarovanje obstoječih proizvodnih baz in ustvarjanje milijonov novih delovnih mest;
- dramatično izboljšati energetske učinkovitost, za zmanjšanje energetske napetosti ameriške ekonomije v deležu minus 50% do leta 2030;
- zmanjšati odvisnost od tuje nafte in s tem njeno porabo za vsaj 35% ali za 10 milijonov sodov do leta 2030;
- napraviti ZDA za vodilno državo v spopadanju s klimatsko spremembo, z vodenjem novega mednarodnega globalnega partnerstva o segrevanju našega planeta.

(Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Obama skupaj z Joe Bidenom predlagata na začetku rešitve na kratki rok, ki bodo ublažile podvojitev cen na svetovnem naftnem trgu; cene energije so se v zadnjih nekaj letih podražile. V skladu s tem, naj bi Obama in Biden napravila urgentni energetske rabat, agresivni načrt postavitve bolj strogih pravil za finančne spekulacije, zamenjava nafte s tisto iz nacionalnih zalog – Strateške zaloge nafte (Strategic Petroleum Reserve) – da se omogoči takojšnje olajšanje nad povišanimi cenami nafte.

- Urgentni energetske rabat; Obama in Biden bosta prosila naftne združbe, da od

rekordno hitro ustvarjenih dobičkov zagotovijo razumen delež, ki ga bi uporabili kot direktno olajšavo vredno 500 dolarjev za posameznika in 1000 dolarjev za poročeni par. Olajšavo bi zagotovili kar se da hitro, da bi pomagali družinam pri soočanju z neverjetno hitro rastočimi cenami bencina, hrane in ostalih nujnih potrebščin. Rabati bi bili polno plačani za obdobje petih let, rekordno visokih cen nafte – na te dobičke bi se postavil davek. Ta olajšava bi bil delež v Obama-Bidn-ovem dolgoročnem načrtu zagotavljanja družinam srednjega razreda olajšave v minimalni vrednosti 1000 dolarjev na leto v stalni davčni olajšavi. Tako bodo Obama-Bidn-ovi energetske rabati: uravnotežili celotno povišanje v cenah nafte za delavsko družino v naslednjih štirih mesecih, ali pa poplačali celotno povišanje stroškov zimskega ogrevanja za tipično družino, ki živi v mrzli-zimski državi. Prav tako sta Obama in Biden predlagala, da se v drugi fazi fiskalnega stimulusa nekaj tega pusti na strani zato, da se lahko ustrezno subvencionira ogrevanje domov in program »weatherization«, v jesenskih in zimskih mesecih.

- Zakonsko omejiti prevelike finančne spekulacije na področju energije; v Komisiji za prihodnost blagovnega trgovanja (Commodity Futures Trading Commission) obstajajo določene zakonske luknje v delovanju, kar je povzročilo neznanski porast svetovnih cen nafte. Obama in Biden bosta uzakonila preprosto zakonodajo, ki bo zaprla obstoječe zakonske luknje in povišala transparentnost tržišča, da se bodo cene nafte znižale in da bo preprečila trgovcem, da si polnijo svoje žepe na nepošten način na račun ljudi.
- Zamenjava lahke s težko surovo nafto, sprostiti nafto iz strateških nacionalnih rezerv in zmanjšati cene; Strateške zaloge nafte imajo razlog, in sicer pomagati Američanom v kriznih trenutkih. Obama in Biden sta mnenja, da je podvojitve cen nafte v preteklih letih povzročilo krizo za milijone Američanov in pomeni transfer bogastva deželam, ki pridobivajo nafto, kar pa pomeni tudi ogrožanje nacionalne varnosti, saj je večina teh držav sovražnih do interesov ZDA. S ciljem zmanjšati cene na bencinskih postojankah, predlagata sprostitve lahke nafte iz nacionalnih rezerv, kasneje pa le-to nadomestiti s težjo, surovo nafto, ki je bolj primerna za hrambo na daljše obdobje.

(Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

9.1 IMPLEMENTACIJA MEHANIZMA TRGOVANJA Z OGLJIKOVIMI DOVOLILNICAMI

Gre za uresničitev zmanjšanja izpustov ogljika v ozračje za 80% glede na raven izpustov iz leta 1990 do leta 2050, po znanstvenih priporočilih. Za to je potrebna trdna in močna zastavitev letnih ciljev. Za uresničitev teh ciljev, pa je potrebno slediti dovolj močnemu programu, katerega Obama vidi v sistemu mehanizma trgovanja z ogljikovimi dovolilnicami, ki je drugačen od npr. davka na ogljik, saj bo ta sistem zagotovil maksimalen padec emisij na zaželeno raven do vnaprej zastavljenih datumov. Mehanizem trgovanja z ogljikovimi dovolilnicami vzpodbuja moč tržišča, da le-to uravnava cene emisij, torej emisije ustrezno zmanjša na cenovno učinkovit in fleksibilen način. Znotraj programa je določena splošna raven zmanjšanja izpustov. Dovoljene ravni izpustov se razdelijo na posamične dovolilnice, ki dopustijo izpust tega deleža ogljika. Ta delež izpusta pa je finančno obtežen. Podjetja so pri nakupovanju dovolilnic svobodna, dokler jim to prinaša kar se da velik dobiček. Tiste, ki lahko reducirajo onesnaževanje na najmanjšo možno raven finančne obremenitve, lahko svoje dovolilnice prodajo naprej tistim podjetjem, ki se pri svojem delovanju srečujejo z višjimi stroški. Vsako leto bo število dovolilnic padlo ustrezno z letnimi cilji zmanjšanja ravni izpustov ogljika⁶.

- 100% Dražba dovoljenj; zagotavlja, da vsako industrijsko podjetje plača za vsako tono emisij, ki jih dejansko izpusti. Raje kot pa, da te neprecenljive pravice da podjetjem na temelju svojih prejšnjih ravni onesnaževanja;
- Vlaganje dobička v čisto energetske prihodnosti; nekaj dobička, ki ga bodo generirale prodane dovolilnice, se bo razporedil za podporo razvoja in razširjanja čiste energije, torej v investiranje izboljšanja energetske učinkovitosti in v naslavljanje tranzicijskih stroškov z vključitvijo pomoči ameriškega delavstvu, katere bo prizadela ta ekonomska tranzicija. Prav tako se bo razporedil v zagotavljanje pomoči nižje-dohodkovnim posameznikom pri plačevanju električne energije s širitvijo Programa za pomoč pri plačevanju elektrike gospodinjstvom z nizkimi dohodki (Low Income Home Energy Assistance Program), širjenju programa »weatherization« za nižje-dohodkovne družine, da bodo njihovi domovi energetske učinkovitejši ter

---

⁶ Trgovanje z ogljikom; ko je v 80. letih v ZDA padal kisel dež, so se težave lotili kar se da zanimivo. Ob podpori obeh vladnih strank je kongres uvedel sistem prodajanja in odkupovanja izpustov žveplovega dioksida. Ta sistem trgovanja je močno zmanjšal izpuščanje žveplovega dioksida, obenem pa je omogočil novim podjetjem, da so z nadzorovanjem okolja kovala dobiček (Gore 2007, 252).

ustanavljanje fonda, ki bo pomagal nižje-dohodkovnim družinam, da si bodo lahko privoščili višje električne in energijske račune (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008) in (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008) in (Weatherization Assistance Program 2010).

9.1.1 VLAGANJE V ČISTO ENERGETSKO EKONOMIJO IN USTVARJANJE NOVIH DELOVNIH MEST

Določen delež dobička, ki se bo generiral iz mehanizma trgovanja z ogljikovimi dovolilnicami se bo v nadaljevanju vlagalo v podnebnju prijazen energetski razvoj. To bo spremenilo ekonomijo – pospešilo energetsko neodvisnost, ustvarilo na milijone novih delovnih mest in razširilo nizko-ogljikne tehnologije (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008) in (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Obamin načrt obsega vložek 150 milijard dolarjev v obdobju desetih let v razvijanje nove generacije biogoriv in infrastrukture goriv, pospeševanje komercializacije hibridnih avtomobilov, predstavljanje razvoja možnosti obnovitvenih virov energije, investiranje v termoelektrarne z majhnimi izpusti in v začetek prehoda na novo digitalno električno mrežo. Ta fond ima namen, da se vse nove tehnologije razvijajo v ZDA, postajajo poznane v ZDA in se v tretji fazi razširjajo po celotnem planetu (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Obstajajo trije ključni, v načrtu piše kritični, koraki k doseganju tega cilja. Prvi pomeni osnovno raziskovanje, drugi je predstavitev tehnologij in tretji je agresivna komercializacija razširjanja in ustvarjanje Čistega trga (Clean Market Creation) (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Obama ima specifične načrte, kako izboljšati percepcijo teh kritičnih korakov v razvojnem tehnološkem procesu.

- **Povišanje investicij v osnovno raziskovanje in človeški kapital;**

- **Investiranje v ključen tehnološki razvoj;**
- **Investiranje v ključne načine razširjanja novih tehnologij;**
- **Oblikovati standarde za investicije in inovacije tržišča**

(Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Povišanje investicij v osnovno raziskovanje in človeški kapital

- Investicije v Osnovno raziskovanje; v Obaminem načrtu je zastavljena podvojitev fondov za znanstveno in raziskovalno dejavnost na področju projektov čiste energije, vključujoč tiste, ki omogočajo uporabo biomase, solarnih in vetrnih virov. Fondi se bodo razporejali v nacionalne laboratorije, na univerze, kolidže, ki imajo pomemben vpliv pri razvijanju ruralnih virov obnovitvenih virov energije. Federalna vlada je investirala v preteklosti v te namene 3 milijarde dolarjev, kar pa je manj kot investira npr. podjetje s proizvodnjo hrane za male živali v svoj razvoj, prav tako je to manjši izdatek iz proračuna, kot je bil namenjen npr. tem istim stvarim v poznih sedemdesetih letih.
- Investiranje v delovno silo, specializirano na področju čistih tehnologij; Obama bo uporabil denar iz mehanizma trgovanja z ogljikovimi dovolilnicami tudi za investiranje tranzicijskih programov prehoda na čiste obnovitvene vire energij, hkrati s tem pa usposabljanja delovne sile. Tako da se bodo lažje prilagodile na čisto tehnologijo – njen razvoj in produkcijo. To so federalni programi usposabljanja delovne sile in usmerjanje teh programov v usposabljanje na področju zelenih tehnologij, kot npr. že razvita proizvodnja in »weatherization« programi, tako da bodo Američani našli nova delovna mesta in obdržali že obstoječa (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

»Weatherization« je program, za katerega je pristojno Ministrstvo za energijo. V Obaminem in Bidnovem načrtu je zastavljen cilj obnoviti znotraj tega programa milijon ameriških domov letno, v obdobju desetih let. Sem spada menjava peči, popravki na poškodovanih podstrešjih, menjava oken, dodajanje izolacije. S tem se bo zmanjšalo energijske stroške za 20-40%, pri čemer gre pri prihrankih za variiranje glede na poletno hlajenje in zimsko ogrevanje. Če se

temu doda še uporaba energetske varčnih gospodinjskih naprav in ustrezno osvetljevanje, so prihranki še večji. Od leta 1976 je država skozi ta program spravila 5,5 milijona domov, a ostalo jih je še 28 milijonov za obnovo (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Tranzicija na nove obnovitvene vire energij in s tem sprememba na področju tehnologije, v Obaminem načrtu zastavlja, tudi nove možnosti za nižje-dohodkovne skupnosti in družine – v ta namen se bodo ustvarili programi usmerjeni v zaposlovanje mladih, ki so pod pragom revščine in ogroženi. Ti programi bodo omogočali mladini možnosti, da bodo s storitvami na področju izboljšanja energetske učinkovitosti domov in stavb v svojih skupnostih, pridobivali nove zmožnosti, izkušnje na pomembnih kariernih področjih. V program bodo vključeni delodajalci iz privatnega sektorja, ki bodo omogočali, da se bodo ti ljudje naučili vseh bistvenih sposobnosti (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Program za nova delovna mesta bo vključeval tudi veterane iz Afganistana in Iraka, ki jih je približno 837. 000. Obamin načrt je, da bodo lahko ti ljudje vstopili v novo energetske ekonomijo. S tem bodo ustvarili Inicijativo zelenih veteranov (Green Vet Initiative), ki bo imela dve poslanstvi, in sicer: prva bo predstavljala svetovanje in postavitve na delovno mesto, da bodo lahko veterani pridobili sposobnosti potrebne za ta novi naraščajoči sektor, druga pa predstavlja delo z industrijskimi partnerji, da si ti ljudje lahko načrtajo karierno poti in izobraževalne programe (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Vse te investicije naj bi vzpodbudile privatni sektor, da ustvari 5 milijonov novih »zelenih« delovnih mest, dobrih služb, ki jih ne morejo vzeti druge države po svetu (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Investiranje v ključen tehnološki razvoj

- Razvoj Naslednje generacije biogoriv; potrebno je razviti in vključiti v nacionalne zaloge napredna biogoriva, vključno z etanolom, pridobljenim iz celuloze. Etanol pridobljen iz koruze je najbolj obetavna alternativna oblika biogoriva v ZDA. Pri tem pa se je potrebno boriti proti vplivom in poskusom velikih naftnih in kmetijskih poslov, da bi podcenjevali in onemogočali prihajajočo novo industrijo. Vendarle pa v

načrtu Obama opozarja, da je pridobivanje goriva iz etanola le majhna kaplja v ocean ameriške potrošnje nafte. Danes npr. letno v ZDA proizvedejo 5 milijard galon etanola iz koruze, medtem ko porabijo 140 milijard galon bencina. Četudi bi potrojili proizvodnjo etanola, bi to še vedno predstavljalo 10 odstotkov ameriških zahtev po bencinu. Prav tako se tu pojavlja skrb glede izrabe zemlje, v primeru pridobivanja goriva iz koruze, kar bi se lahko kazalo v preveliki rabi pesticidov, to pa prinaša ogromen pritisk na ceno hrane. Te omejitve razkrijejo obzorje in raven energetskih in okoljskih izzivov. Načrt vključuje investicije v federalne resurse, vključujoč davčne spodbude, nagrade in vladne pogodbe v razvoj najbolj obetajočih tehnologij s ciljem pridobitve prvih dveh milijard galon etanola iz celuloze v sistem do leta 2013. Prav tako si bo Obama prizadeval k ustvarjanju nacionalnih rezerv naprednih biogoriv. Razširitev multiplih objektov pa bo pospešil fond Naložbeni sklad za razvoj čistih tehnologij (Clean Technologies Deployment Venture Fund).

V ta okvir spada tudi razširitev lokalnih rafinerij z biogorivi. Manj kot 10% novega etanola pridelajo na rafinerijah, ki jih posedujejo kmetje. Rafinerije z novim etanolom pomagajo pospešiti ruralno ekonomijo. Npr. ocenjeno je, da bo 40 milijonov pridelanega novega etanola ustvarilo 120 novih delovnih mest, dvignilo lokalno davčno osnovo za 70 milijonov dolarjev letno in povišalo lokalni prihodek gospodinjstva letno za 6,7 milijona dolarjev. Ekonomske razvojne možnosti, ki jih prinaša etanol pridobljen iz celuloze ima potencial, da revitalizira ruralne skupnosti po vsej državi. Pri tem je pomembno, da lokalne investicije igrajo pomembno vlogo vseskozi za razvoj in širitev industrije z biogorivi. Vzpostavljenih bo ogromno možnosti spodbud za lokalne skupnosti, da le-te investirajo v rafinerije z biogorivi, vključujoč s federalnimi programi davčnega kreditiranja in možnosti svetovanja na področju tehnologij. Obama bo prav tako omogočil dodatne subvencije za vsako galono etanola, ki ga bodo proizvedle ustrezne infrastrukture, ki bodo imele najmanj 25% lokalnega kapitala in bo omogočil dodatna posojila za napredno infrastrukturo z lokalnimi investicijami.

- Razvijanje in razširjanje čiste premogovne tehnologije; premog je največji ameriški vir energije. Je pa tudi kritična komponenta razvoja na Kitajskem, v Indiji in drugih družbah v razvoju. Če se želimo soočiti s podnebnimi spremembami, potem se moramo soočiti tudi s tem, da se preusmeri nizko-ogljicne premogovne tehnologije po vsem svetu. In da se prepreči razširjanje novega vala tradicionalnih premogovnih

infrastruktur. Obama je v času svojega senatorskega mesta, dosegel 200 milijonov dolarjev vredno shranjevanje ogljika v fiskalnem letu 2008. To tehnologijo je treba predstaviti javnosti in le-to seznaniti z novimi tehnologijami, ki zadevajo ravnanje s premogom in predstavljajo nizko ogljično družbo. Implementacija teh tehnologij je potrebna čim hitreje, saj omogoča tranzicijo na novo energetske ekonomijo, hkrati pa bo omogočila drugim narodom, odvisnim od premoga, da se bodo odločile za zmanjšanje izpusta ogljika. Zagotoviti je treba, da se v vseh že obstoječih termoelektrarnah namesti ustrezna nova tehnologija zajemanja in shranjevanja ogljika takoj, ko bo na voljo. Obama bo uporabil vse možne policy instrumente, vključujoč standarde, ki preprečujejo izgradnjo novih tradicionalnih termoelektrarn. Z mehanizmom trgovanja z ogljikovimi dovolilnicami oz. z določeno zakonsko omejitvijo izpusta ogljika, bo to predstavljalo neekonomičnost tradicionalnim termoelektrarnam in jih onemogočilo pri uporabi obstoječih neučinkovitih premogovnih infrastruktur (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

- Varna jedrska energija; nuklearna energija predstavlja 70% elektrike v ZDA, ki ni generirana preko premoga. Tako je nemogoče, da se v ZDA srečajo z zastavljenimi podnebnimi cilji, v primeru izločitve jedrske energije. Če pa se v prihodnosti želi jedrsko energijo razširjati, je potrebno navesti štiri ključne problematike: varnost jedrskega goriva in odpadkov, ravnanje z jedrskimi odpadki in hitro razširjanje uporabe jedrske energije. Obama je v senatu predstavil zakonodajo, ki bi razvila vodila za iskanje, nadzor in vodenje računov za porabljeno gorivo v jedrskih elektrarnah. Da mednarodni jedrski material ne bi padel v roke teroristom, je Obama tesno sodeloval s senatorjem Dickom Lugarjem. Oba sta si prizadevala k okrepitvi mednarodnih naporov za identificiranje in preprečevanje tihotapljenja orožja za množično uničenje. Obama in Biden tudi nasprotujeta, da bi bila Yucca Mountain primeren kraj za shranjevanje jedrskih odpadkov. Vodila bosta federalne napore, da najdejo varno, dolgo-ročno rešitev na temelju objektivne, znanstvene raziskave. V tem času pa bosta razvila vse potrebne zahteve, ki bodo zagotavljale shranjevanje odpadkov na že obstoječih mestih reaktorjev z najbolj napredno tehnologijo (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Investiranje v ključno tehnološko razširjanje

- Naložbeni sklad za razvoj čistih tehnologij (Clean Technologies Deployment Venture Capital Fund); to bo ustanovitveni fond za nove čiste tehnologije in bo omogočal zapolnjevanje praznega prostora, ki nastaja med najnovejše odkritimi tehnologijami in med tržiščem. Fond bo omogočal, da obetajoče tehnologije pridejo iz laboratorijev in so v ZDA tudi komercializirane. Zato da to po navadi to ne zgodi, so vzrok enormni stroški, ki so potrebni za izgradnjo vseh potrebnih infrastruktur, ki sprocesirajo določen energetski vir. Mnogo krat se zgodi, da te tehnologije najdejo pot v tujini, kljub temu, da so odkrite v ZDA, kot npr. turbine za vetrnice, solarne panele, varčne žarnice, nato pa so prodane nazaj v ZDA. Ustanovitveni fond že v tem trenutku deluje in omogoča efektivno fazo v vzpodbujanju raziskovanja in razvoja novih tehnologij. Tako bo fond vzpodbujal tehnologije v razvoju, kot so npr. etanol iz celuloze, zajem in shranjevanje ogljika, plastiko proizvedeno na biološki osnovi. S tem bodo zagotovili ameriški ekonomiji in okolju, da bo lahko rasla v naslednjih letih, v naslednjih desetletjih. V tem fondu bo zagotovljenih 10 milijard dolarjev za 5 let, dobički pa se bodo reinvestirali nazaj v ta fond.
- Kreditiranja obdavčenja na produkcijo; Obama bo razširil federalno kreditiranje obdavčevanje produkcije za 5 let. S tem bo spodbudil produkcijo obnovljivih virov energije.
- Spreminjanje centrov za proizvodnjo v vodilne na področju čiste energije; gre za osnovanje federalnega investicijskega programa, ki bo pomagal proizvodne hale modernizirati in pomagati ljudem, da se priučijo novih tehnik, ki omogočajo proizvodnjo zelenih produktov (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Oblikovati standarde za investicije in inovacije tržišča

Gre za oblikovanje novih nacionalnih standardov, ki bodo zagotavljali energijo, ki je manj napolnjena z ogljikom, v energetskih zalogah ZDA. Tako bo Obama uvedel:

- Nacionalni standard za gorivo s pomanjšanim deležem ogljika (National Low Carbon Fuel Standard - LCFS) - ustanovitev Nacionalnega Standarda za gorivo s pomanjšanim deležem ogljika; ta standard bo pomagal pospešiti predstavitev goriv, ki vsebujejo nizko vsebnost ogljika, brez petroleja. Standard zahteva od

dobaviteljev goriva, da zmanjšajo vsebnost ogljika v njem za 10% do leta 2020⁷. S tem se želi doseči povišanje investicij privatnega sektorja v napredna biogoriva, hkrati pa vsebuje tudi trajnostno vizijo, ki ne bo šla na račun ohranjanja okolja. Standard bo zagotovil 10% zmanjšanje toplogrednih plinov do leta 2020. S tem standard zagotavlja zmanjšanje odvisnosti od uvoza nafte, hkrati pa zmanjšuje vsebnost izpustov.

- Zagotovitev, da se 25% elektrike pridobi iz obnovitvenih virov energije do leta 2025; ta standard se imenuje Standard portfelja obnovljivosti (Renewable Portfolio Standard - RPS), ki 25% elektrike pridobi iz čistih, trajnostnih energetskega virov, kot npr. iz sonca, vetra in geotermalne energije do leta 2025. V to bodo pozvane investicije privatnega sektorja, predvsem z ruralnih območij.⁸
- Zagotoviti, da Federalna vlada uporablja obnovitvene vire električne energije; program je zastavljen tako, da bo Federalna vlada do leta 2020 zagotovila, da bo 30% njene elektrike prišlo iz obnovitvenih virov energije (do sedaj je bil ta cilj postavljen na 7,5% delež do leta 2013) (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

9.1.2 INVESTIRANJE V NAJHITREJŠI, NAJCENEJŠI NAČIN ZMANJŠANJA EMISIJ TOPLOGREDNIH PLINOV: ENERGETSKA UČINKOVITOST

ZDA so po standardih energetske učinkovitosti Združenih narodov na 22. mestu energetske najbolj učinkovitih držav med največjimi svetovnimi ekonomijami. Od leta 1973 se je poraba elektrike potrojila. Obamin načrt je ZDA postaviti za svetovno energetske najučinkovitejšo državo (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Izboljšanje energetske učinkovitosti je najhitrejša, najcenejša in najbolj učinkovita metoda zmanjševanja toplogrednih plinov. To rezultira v pomembnih prihrankih izdatkov vlade, ekonomije in potrošnikov. Npr. odkar je DuPont (eno od ameriških podjetij) implementiral program energetske učinkovitosti leta 1990, je svoje stroške porabe energije zmanjšal za 3

---

⁷ Predlog je v senatu predstavljal Barack Obama skupaj s Tomom Harkinom (D-IA).

⁸ Obama je kot senator zvezne države Illinois nastopil kot kosponsor ustanovitve merila, da se sprejme določen delež Standarda portfelja obnovljivosti v tej zvezni državi. Tako je ta država tudi sprejela 25% RPS kot cilj, ki se ga bo doseglo do leta 2025.

milijarde dolarjev, zmanjšal onesnaževanje za 72% in dvignil proizvodne aktivnosti za 30%. Obamin načrt je doseči cilj, ki bo zmanjšal energetska intenzivnost ZDA za 50% do leta 2030 (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Ministrstvo za energijo predvideva, da bo zahteva po električni energiji v ZDA vsako leto zrasla za približno 1,1% v naslednjih desetletjih. Zmanjševanje teh potreb po naraščanju z učinkovitostjo je možno in ekonomsko varno. Obama bo zastavil agresiven energetska- učinkovit cilj – zmanjšati potrebe po elektriki za 15% glede na ravni, ki jih predvideva Ministrstvo za energijo do leta 2020. Z implementacijo tega programa lahko potrošniki prihranijo 130 milijard dolarjev, emisije CO₂ se zmanjšajo za več kot 5 milijard ton do leta 2030 in ustvarijo še nova delovna mesta. Del tega cilja bi dosegli z zastavitvijo letnih zahtev po redukciji toplogrednih plinov, ki bi jih morali obrati doseči. Ostalo bi dosegli s pomočjo zahtevnih pravil glede gradnje in standardov za električne naprave (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Federalna vlada kot vodilna pri varčevanju z električno energijo, saj je le-ta tudi njen največji porabnik. Doseči naslednje:

- Federalne stavbe napraviti učinkovitejše; cilj je zagotovitev, 0% izpustov vseh novih federalnih stavb do leta 2025. Da se ta cilj zagotovo doseže, bodo vse nove federalne stavbe v naslednjih petih letih za 40% učinkovitejše. Na prioritetni listi bodo tiste stavbe, ki so potrebne obnove, hkrati s tem pa bo potrebno iskati možnosti, da bodo za 25% učinkovitejše v obdobju petih letih.
- Preveriti in popraviti tam, kjer je to treba federalne kode učinkovitosti; Ministrstvo za energijo v prejšnji vladi je zamudilo 34 rokov, v katerih bi le-ta moral obnoviti standarde učinkovitosti električnih gospodinjskih naprav. Uporabljanje teh naprav, namreč, ameriške porabnike stane na milijone dolarjev. Izvirajo pa iz nerealiziranega načrta varčevanja na področju energije. Obamin načrt je preveriti proces, ki zadeva električne gospodinjske naprave in omogočiti večjo količino resursov svojemu Ministrstvu za energijo, tako da bo ta lahko implementiral na novo zastavljene in postavljene standarde. Prav tako bo Obama delal s kongresom, da bo kongres obdržal glavno vlogo pri izboljševanju nacionalnih energetska kod (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Uporabiti inovativne mere, ki bodo pomagale, da se bistveno izboljša učinkovitost stavb;

Stavbe v ZDA izpustijo približno 40% ogljika v ozračje. Prav tako se pričakuje, da bodo izpusti iz navedenega vira še naraščali, in sicer še hitreje kot pa tisti iz drugih delov ameriške ekonomije. Pričakovano je, da bo 15 milijonov novih stavb zgrajenih med danes in letom 2015. Tako je dobro, da vse te stavbe postanejo energetsko učinkovite in imajo pomanjšano porabo električne energije.

- Zastaviti cilje učinkovitosti stavbne gradnje; Obamin načrt bo razvil cilj, da bodo vse nove stavbe ogljično nevtralne, oziroma ne bodo proizvajale izpustov ogljika. Ta cilj je zastavljen do leta 2030. Prav tako se bo zastavil nacionalni cilj izboljševanja učinkovitosti novih stavb za 50% in že obstoječih stavb za 25% v naslednjem desetletju, da se lahko doseže cilj zastavljen do leta 2030.
- Izoblikovati program subvencij za Prve; ta program bo zagotavljal subvencije tistim lokalnim skupnostim in federalnim državam, ki se bodo prve lotile implementacije kod nove stavbne gradnje, ki v ospredje postavljajo energijsko učinkovitost.
- Preusmeritev podpore k storitvam, ki zadevajo energijo; Obamin načrt predvideva tudi zagotavljanje ustrezne podpore državam in lokalnim skupnostim, tako da bo to zagotavljalo, da bodo podjetja dobičke pridobivala iz energetske učinkovitosti raje kot pa z višanjem energetske porabe. Trenutno stanje je tako, da te storitve ustvarjajo dobičke, ko porabniki kupujejo več energije, in kadar porabniki kupujejo energijo v kritičnih obdobjih, ko so cene energije višje, kot po navadi, zaradi večjih potreb trga po tej dobrini. Z ločitvijo dobičkov, ki so ustvarjeni na podlagi povišane energetske porabe je cilj motivirati te obrate, da sklepajo partnerstva s svojimi porabniki in federalno vlado, z namenom zmanjšanja mesečnih računov za energijo, tako za družine kot za posel. To bo zagotovilo subvencije za Prve tudi na tem področju in druge načine finančne pomoči federalne vlade državam, da bodo te lahko izvedle energetsko učinkovito javno politiko.
- Razširitev subvencij za federalno učinkovitost; gre za razširitev federalnih subvencijskih programov, da bodo ti lahko pomagali državam in lokalnim skupnostim zgraditi energetsko učinkovitejše javne stavbe, vključujoč knjižnice, šole, policijske postaje, ki bodo sprejele agresivne zelene stavbene provizije, kot take, ki jih predstavlja t.i. Program vodenja v energijskem in okoljevarstvenem

oblikovanju (Leadership in Energy and Environmental Design - LEED), ki ga je ustanovil ameriški Odbor za zelene stavbe (U.S. Green Buildings Council). Prav tako bo na tem mestu potrebno sodelovati s privatnim sektorjem. Z namenom pokazati na kratko-ročne in daljno-ročne pridobitve zelene gradnje (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Umik starih tradicionalnih neučinkovitih žarnic s tržišča; 125 let se uporablja staro žarnico, ki porabi več energije za enak rezultat kot nove tehnologije osvetljevanja. Obama podpira prizadevanja direktorja senatnega Odbora za energijo in naravne vire (Senate Energy and Natural Resources) Jeff-a Bingaman-a, da se obnovi federalni standard, ki zadeva učinkovitost osvetljevanja. Namen je, da se na tržišče postavi nove tehnologije za osvetljevanje. V načrtu je priprava zakonodaje, ki bo s tržišča umaknila tradicionalne žarnice do leta 2014. To merilo bo zagotovilo do 6 milijard dolarjev letnih prihrankov na računih za elektriko, prav tako pa bo shranilo 88 milijard kilovatnih ur elektrike na leto. Do leta 2030 se bo na ta način reduciralo 28 milijard ton ogljika (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Investiranje v Digitalno pametno omrežje; tako kot ostali deli infrastruktura, kot so ceste, mostovi, je tudi energetska omrežje ZDA dotrajano in neučinkovito, kar se vidi v 50-100 milijardah dolarjev letnih izgub ameriške ekonomije. Kot posledica tega se je leta 2003 zgodil električni mrk v severovzhodnem delu ZDA, kar je prineslo 20 milijard dolarjev izgube ameriški ekonomiji. V Obaminem načrtu je zastavljen cilj vlaganja velikih investicij v nacionalno omrežje storitev, ki bo imel ogromen vpliv na vzpostavljanje obnovitvene generacije in bo vzpostavil energetske zahteve 21. stoletja, kot so zanesljivost, pametne meritve in distribuirano shranjevanje. Federalni denar bo investiran v nadzor nad državnimi fondi in fondi privatnih sektorjev, da se pomaga pri izgradnji digitalno povezane energetske mreže. Z instalacijo pametnega omrežja bo to omogočilo porabnikom doma, da bodo lahko pridobivali električno energijo preko solarnih celic in vetrnih turbin. Ti bodo lahko potem v naslednjem koraku prodajali solarno energijo naprej drugim porabnikom skozi to pametno omrežje. To bo pomoč, da bodo lahko porabniki zmanjšali porabo energije v kritičnih trenutkih, ko je električna energija dražja. Obama bo usmeril federalne vire v najbolj ranljiva in gosto poseljena območja, prav tako pa v ruralna, ker se ravno tu nahajajo pomembni obnovljivi viri energije – vse to pa skupaj z nacionalno spremembo energetskega omrežja v

partnerstvu z državami in obrati (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

9.1.3 OKREPITEV NAFTNE VARNOSTI IN ENERGETSKE NEODVISNOSTI

V Obaminem načrtu je zapisano, da od leta 1970 – ko je bil uveden naftni embargo s strani držav izvoznic nafte, do zadnjih sedmih let, ZDA niso občutile, kako zelo so odvisne od črnega zlata teh držav. Prav tako se v načrtu izpostavi dejstvo, da je vzpostavitev energetske varnosti v 21. stoletju veliko več, kot le razširitev ekonomskih in političnih resursov v tiste smeri, ki zagotavljajo dotokanje nafte iz nestabilnih regij in držav (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Tako Obama predlaga, da se je namesto uvažanja nafte iz teh režimov, ki so sovražni do nje in do njenih zaveznikov, treba posvetiti soočanju s podnebnimi spremembami in pripravi na njene posledice tako doma kot po svetu. Poleg tega je treba doseči, da mednarodni trgi delujejo za ZDA in ne proti njim. Naslednji korak je postaviti se v bran naftnim družbam, ki porabijo na milijone dolarjev z lobiranjem in političnimi doprinosi. Prav tako pa je treba izpostaviti problematiko jedrske varnosti, jedrskih odpadkov in vrsto naraščajočih problemov povsod po svetu ter še veliko več (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Eden najpomembnejših korakov Obamine administracije bo doseči energetska neodvisnost. In tako bo v skladu z njegovo agendo klimatske spremembe in energetske neodvisnosti pomemben cilj zmanjšati konsumpcijo nafte za 35%, oziroma za 10 milijonov sodov nafte na dan do leta 2030. Da se bo ta cilj zagotovo dosegel, se bo ustanovil Nacionalni standard za zmanjšanje vsebnosti ogljika v gorivu (National Low Carbon Fuel Standard). S tem se bo prav tako razširilo napredna biogoriva, zaustavilo davčne olajšave za naftno industrijo in industrijo proizvodnje bencina ter se sprejelo naslednje policies (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008):

Promocija zalog domače energije; s 3% svetovnih naftnih rezerv si ZDA ne morejo zagotoviti energetske varnosti. Vendarle pa imajo domače zaloge nafte in plina pomembno

vlogo v domači ekonomiji in ostajajo najpomembnejše pri tem, da globalne cene energije ne zrastejo še bolj. Obama in Biden predlagata v načrtu nekaj ključnih točk, ki spodbujajo ameriško pridobivanje nafte in plina, ki pa ne zahtevajo odpiranja trenutno zaščitene območij:

- Pristop, ki pravi – če ne porabiš-izgubiš, na že obstoječih območjih: naftne združbe imajo dostop do 68-ih milijonov akrov zemlje, čez 40 milijonov v morju, ki se ne črpajo več. Črpanje na odprtih področjih bi pomembno povišalo domače količine produkcije nafte in plina. Obama in Biden bosta zahtevala od naftnih združb, da delajo trdo, da razvijejo vrtine ali pa jih predajo drugim združbam, ki jih bodo lahko razvijale naprej.
- Razširjanje odgovorne produkcije domače nafte in zemeljskega plina: Obama in Biden bosta prav tako osnovala proces za zgodnjo identifikacijo infrastrukturnih omejitev ali primanjkljajev ali možnih federalnih zaustavitev dovoljenj črpanj na področjih: Bakken Shale v Montani in Severni Dakoti, kjer naj bi bilo okrog 4 milijarde neobnovljivih sodov nafte, nanašajoč se na Ameriško geološko raziskavo (U.S. Geological Survey), na področju Barnett Shale formation v Texasu in Fayetteville Shale v Arkansasu, kjer naj bi obstajale nekonvencionalne zaloge zemeljskega plina, ter na področju Aljaskе, kjer je Nacionalna naftna zaloga (National Petroleum Reserve NPR-A), ki vsebuje 23,5 milijonov akrov javnih zemljišč. To je shranil predsednik Harding, da bi zavaroval državne rezerve surove nafte v nacionalne varnostne namene.
- Konstrukcija in izgradnja cevi na območju zemeljskega plina na Aljaski: pri tem bosta Obama in Biden sodelovala skupaj z vlagatelji. Izgradnja cevi je bila predlagana že leta 1976. Kongres je leta 2004 nameraval nameniti 18 milijard dolarjev posojila za ta projekt, vendar brez uspeha. Busheva administracija v izgradnji te kritične konstrukcije ni napravila nobenega napredka. Cev bi imela dnevno sposobnost prenesti približno 1,22 milijarde kubičnih metrov naravnega plina, kar pomeni 7% trenutne ameriške porabe. Poleg tega da to pomeni veliko za ameriško nacionalno varnost, pa bo izgradnja cevi omogočala na tisoče novih delovnih mest.
- Pridobiti veliko več na že obstoječih naftnih poljih: strokovnjaki so mnenja, da na obstoječih naftnih poljih, ki bi se jih tehnično dalo ponovno zagnati, obstaja več kot 85 milijard sodov nafte. Izboljšava nafte (Enhanced oil recovery – EOR) uporablja ogljikov dioksid kot priložnost za proizvodnjo nafte na že obstoječih naftnih poljih. V

procesu Izboljšave nafte se ogromne količine CO₂ zbirajo pod zemljo, kar pomeni zmanjšanje onesnaževanja z globalnim segrevanjem. Tu bo mehanizem trgovanja z ogljikovimi dovolilnicami omogočal, da bodo onesnaževalci preko podpor pošiljali svoj delež izpusta CO₂, na naftna polja za Izboljšavo nafte, kar bo prinašalo ekonomske ugodnosti, prav tako pa bo to stimuliralo dodatno domačo proizvodnjo plina in nafte. Da bi ta proces pospešili, bo treba določiti vse vire CO₂ in razviti bazo podatkov, ki bo pomagala industriji izračunati najbolj stroškovno učinkovito destinacijo naftnega polja za vsak vir CO₂-ja (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Zvišanje standardov na področju ekonomije goriva; načrt vsebuje inovativen pristop, ki ga je razvil Barack Obama, podvojitve zahtev standardov ekonomije goriva v obdobju osemnajstih let. S sprejetjem teh standardov bi se zagotovilo finančno prihodnost domače avtomobilske industrije. Njegov načrt omogoča shrambo približno polovice trilijona galon bencina in 6-ih milijard metričnih ton toplogrednih plinov do leta 2028. Hkrati pa se bo zagotovilo industriji vso fleksibilnost, da bo lahko dosegla te cilje. Obamin inovativni pristop je zaključil 20-letno obdobje, v katerem se ni doseglo dogovora v kongresu glede navedene problematike. Predstavlja temelj oboje strankarske zakonodaje.

Zagotoviti podporo domači avtomobilski industriji; z Obaminim načrtom dviga standarda učinkovitosti goriva le-ta vključuje kreditiranje davkov in garancije za posojila za domače avtomobilske tovarne in dele proizvodnje, tako da bodo lahko avtomobili, ki jih bo poganjalo novo, učinkovitejše gorivo, proizvedeni v ZDA in ne v tujini. S tem se bo okrepil ameriški proizvodni sektor in zagotovilo ameriškim delavcem, da proizvajajo visoko tehnološko zahtevne avtomobile prihodnosti (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Investiranje v razvijajoča se napredna vozila; vozila prihodnosti; kot ameriški senator je Barack Obama vodil prizadevanja po začetku dviga federalnih investicij v napredna vozila - plug-in hibridna vozila/ fleksibilna vozila glede goriva, ki imajo zmožnost, da z galono bencina prevozijo 250 milj. Tako je v načrtu zastavljena investicija v tehnologijo vozil, ki bodo proizvedena iz lahkih materialov in novih motorjev. Povišana sredstva iz federalnih fondov bodo delovala na tak način, da bodo spodbudila s svojimi investicijami fonde privatnega sektorja, tako da bodo ameriški potrošniki zagotovo lahko kupili plug-in hibridna

in druga napredna vozila, s tem pa se bo ustvarjalo dobičke, ki bodo večji od investicij federalnih fondov. Prav tako bo Obama razširil subvencioniranje potrošniškega obdavčenja – nudenje davčnih olajšav potrošnikom. Trenutno je tako, da so te davčne olajšave dostopne samo tistim, ki kupijo prvih 60. 000 ultra učinkovitih vozil proizvedenih s strani posameznega proizvajalca. Obamino prizadevanje pa gre v smeri povišanja te meje (60. 000) na danega proizvajalca, tako da bo čim več Američanov lahko kupilo ultra-učinkovita vozila. Cilj je na ceste postaviti milijon hibridnih vozil do leta 2015. Prav tako se Obama in Biden zavzemata za nakup hibridnih vozil v prvem letu predsedovanja celotne delegacije Bele hiše in polovica avtomobilov, kupljenih s strani federalne vlade bodo hibridna vozila ali električna do leta 2012 (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Zgraditi infrastrukturo distribucije biogoriv; delež biogoriv v bencinu narašča, in sicer je v tem času narasel za 10%. V skladu s tem bo potrebno zamenjati konvencionalno opremo na bencinskih postajališčih in jo nadomestiti s črpalkami in tanki, ki vzdržijo višje mešanice bencina in biogoriv. V kongresu je bil Barack Obama eden najbolj vnetih zagovornikov povečevanja nacionalnih zalog doma-pridelanega etanola in biodizla. Bil pa je tudi edini demokratski predsedniški kandidat, ki je v svoji kampanji ko-sponsoriral in aktivno predstavljal ustanovitev prvega državnega federalnega standarda - Standard obnovitvenih goriv (Renewable Fuel Standard – RFS), ki je sedaj zakon. Obama je tudi uspešno vodil napore, da bi bile bencinske postaje pravšnje za instalacijo E85⁹ etanolnih črpalk, pri čemer bi pri instalaciji pomagala država z davčno olajšavo, in sicer s pokritjem 30% stroškov pri nameščanju. Na podlagi teh naporov bo Obama nadaljeval s produkcijo, z zalogami, in distribucijo naprednih biogoriv kot so etanol pridelan iz celuloze in biodizla (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

- Sprejem, da so vsa nova vozila fleksibilna glede goriva; Obama podpira, da so vsa nova vozila prodana v ZDA fleksibilna glede goriva (flexible fuel vehicles - FFVs). To pomeni, da tako vozilo lahko teče na mešanice biogoriv, kot je npr. E85. Obama bo sodeloval s kongresom in avtomobilsko industrijo, da bi zagotovil, da so vsa vozila fleksibilna vozila.
- Povišanje standarda učinkovitosti obnovitvenih gori; to je prvi nacionalni standard, ki zadeva učinkovitost obnovitvenih goriv. Pri tem Obama zagovarja in vzpodbuja

---

⁹ E85 je alkoholna mešanica goriva, v kateri je 85% etanola in 15% bencina. Vsebuje pa manj energije kot bencin, kar se kaže v padcu moči motorja (E 85 2010 in Pridobivanje bietanola v energetske namene 2008, 1).

prizadevanja pri nadaljevanju povečevanja zalog biogoriv v državni zalogi goriv. Obama je prepričanja, da je pomembno, da kongres sprejme predlog senata po povišanju standarda na 36 milijard galon do leta 2022. Obama pa si bo prizadeval prehiteti zastavljen cilj in ga še povišati s produkcijo najmanj 60 milijard galon biogoriv, vključno s pridobivanjem etanola iz celuloze in biodizla do leta 2030.

- Federalna vlada in plug-in hibridni avtomobili; v načrtu Obama in Biden zastavljata, da bo v roku enega leta po izvolitvi vsa flota Bele hiše spremenjena v plug-in hibridna vozila. Polovica avtomobilov, ki jih kupi federalna vlada bo plug-in hibridnih avtomobilov ali povsem električnih avtomobilov do leta 2015 (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Zgraditi skupnosti, ki bodo temeljile na trajnosti in dobrem življenju; v daljšem obdobju je količina uporabljenega goriva direktno povezana z odločitvami glede rabe zemlje in razvojnimi vzorci, kar pa je bilo vse do sedaj po razporejeno okrog osnovnega principa nizkih cen bencina. Obama si prizadeva, da bi se preusmerili od velike količine denarja usmerjenega v transport, kar služi voznikom, v investicije, ki bodo rezultirale v možnostih sprehodov, kolesarjenja in dostopa do drugih vrst transportnih alternativ.

- Reformiranje fondov federalnega transporta; v tem primeru je potrebno ponovno oceniti proces fonda, ki je usmerjen v transport. Tako da se sprejme v obzir in zagotovi pametno rast. Na podlagi svojih naporov iz senata, bo Obama nadaljeval k zagotovitvi, da bo vedno več Organizacij za načrtovanje mest (Metropolitan Planning Organizations) kreiralo politike z denarnimi podporami poviševanju možnosti kolesarjenja, uporabljanja poti in cest za hojo ter pločnikov. Prav tako bo ponovno vzpostavil federalne resurse za projekte javnega potniškega prometa po vsej državi. Gradnja bolj trajnostno naravnanih skupnosti, v katerih bo dobro živeti vključuje ne samo zmanjšanje časa porabljenega za priti od doma do delovnega mesta in nazaj, ampak bo imela tudi pomemben doprinos h kvaliteti zraka, javnemu zdravju in zmanjševanju toplogrednih plinov.
- Dolžnost držav, da načrtujejo shranjevanje energije; trenutni zakon določa guvernerje in njihova ministrstva za promet, da vzamejo v obzir shranjevanje energije kot pogoj za pridobivanje federalnega denarja namenjenega za transport. Obama bo od guvernerjev in lokalnih voditeljev zahteval, da metropolitanska območja ZDA zagotavljajo energetska ohranjanje, kot nujen del njihovega načrtovanja za porabo

federalnih fondov za transport.

- Nivojsko vrednotenje denarnih podpor za delodajalce za osebni in javni transport: federalni davek nagrajuje vožnjo do delovnega mesta, tako da delodajalcem omogoča podporo za njihove delavce v vrednosti 205 dolarjev mesečno brez obdavčenja. Ta davčna politika nudi tistim delodajalcem, ki zaposlujejo delavce, ki se na delo vozijo z enim avtom, z enim kombijem ali javnimi prevoznimi sredstvi, 105 dolarjev mesečno brez obdavčenja. Kar pomeni, če primerjamo oba primera, nasprotje 2:1. Obama namerava davčni kodeks spremeniti, tako da bo nasprotje med osebnim prevozom, javnim prevozom ali deljenim prevozom enaka (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

9.1.4 ZDA KOT VODILNE V SOOČANJU IN RAZREŠEVANJU KLIMATSKE SPREMEMBE PO VSEM SVETU

ZDA so svetovno gledano največji proizvajalec toplogrednih plinov, njihov svetovni delež je ena petina. Vse hitreje pa delež izpustov narašča tudi v drugih hitro rastočih deželah. Tako je najverjetneje, da je Kitajska v tem deležu že prehitela ZDA. Busheva administracija ni pozvala k ustreznemu delovanju držav v razvoju na tem področju, prav tako pa tudi ni izdelala ustrezne domače politike (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Za to da ZDA postanejo svetovni voditelj na področju soočanja in razreševanja globalnega segrevanja ozračja, pravi Obamin predvolilni načrt, bo treba zagotoviti izboljšanje domačega stanja. Nato pa se usmeriti v internacionalizacijo dogovorov o zmanjševanju onesnaženja s toplogrednimi plini (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Ponovno se povezati z Okvirno konvencijo Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC – U.N. Framework Convention on Climate Change); Obamina administracija bo delala na tem, da si ZDA ponovno zagotovijo vodstveni položaj v multiplih forumih pogajanj o učinkovitih podnebnih dogovorih v času, ko se svet pripravlja na post 2012 obdobje. Tako se bodo morale ZDA re-angažirati v diplomatskih naporih in izoblikovati konstruktiven pristop v teh mednarodnih forumih (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Ustvariti nov forum dežel z največjim deležem izpustov toplogrednih plinov; februarja leta 2007 je George W. Bush, takratni predsednik ZDA v Washingtonu gostil dvo-dnevno konferenco petnajstih držav (Chinadialogue 2008), ki izpustijo največji delež toplogrednih plinov. Vendar mu ni uspelo predstaviti nobenih obvezujočih domačih dogovorov ali temeljev za oblikovanje mednarodnih naporov v soočanju in reševanju klimatske spremembe. Na tej konferenci so svetovni voditelji kritizirali dogovore ZDA glede klimatske spremembe, in ZDA so tako izgubile pomembno priložnost, v kateri bi lahko združile tudi ostale države z resnim načrtom reševanja tega problema (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Obama namerava nagovoriti svet in, kot je zapisano v predvolilnem načrtu, ga prepričati, da so ZDA znova sposobne voditi na področju soočanja in reševanja klimatskih sprememb z agresivnim mehanizmom trgovanja z ogljikovimi dovolilnicami skupaj s povišanimi investicijami v razvoj in distribucijo čistih energij. Na temelju domačih dogovorov bo Obama ustvaril pogajalski proces, ki bo vključeval manjše število dežel, v primerjavi z 200 državami, vključenimi v Kjotski okoljski sporazum. To bo Globalni energetski forum (Global Energy Forum) – ki bo temeljil na G8+5 – vključno z vsemi G-8 člani + Brazilijo, Kitajsko, Indijo, Mehiko in Južno Afriko, kjer bi se srečali in osredotočili samo na globalno energijo in okoljsko problematiko (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Vzdrževanje obstoja tega mednarodnega telesa bo dalo v forumu možnosti za vse največje onesnaževalce – pretekle, sedanje in prihodnje - razpravljanja o tem, kako se soočiti in rešiti klimatsko spremembo. ZDA in njenim zaveznikom bo omogočilo ponovna srečanja, na katerih bodo lahko izpostavili maksimalni pritisk na Kitajsko in Indijo, da tudi onidve opravita svoj del in da tudi onidve sprejmeta svoje obvezujoče dogovore. Obama je v svojem predvolilnem načrtu izpostavil Bushev voluntaristični pristop (ki zadeva klimatsko spremembo). Po njegovem mnenju je dovoljeval največjim onesnaževalcem, da so ušli pred vsemi mednarodnimi pritiski, ki so narekovali nositi odgovornost za nastalo situacijo in hkrati prevzeti odgovornost za globalno okolje (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Globalni energetski forum bo tudi zaključil in se na koncu združil z veliko večjim

pagajalskim procesom v Združenih narodih, in sicer s post Kjotskim okvirom. Na tehnični ravni bo forum zagotavljal tudi tehnološki transfer, skupno internacionalno raziskovanje, in zelo pomembno veliko število mednarodnih demonstracij projektov, ki morajo biti nemudoma sprejete, da bodo lahko te tehnologije postale ekonomsko privlačne alternative (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Tudi tu lahko potrdim del tretje hipoteze, kjer trdim, da se bodo ZDA usmerile v premici lokalno-globalno in spodbudile formiranje globalne ekološke politike.

Transfer ameriške tehnologije državam v razvoju; s tem, ko se bodo države srečevale z namenom reševanja klimatske problematike, bo tržišče nizko ogljično vsebnostnih energetskega produktov zraslo. Obama bo ustvaril znotraj Ministrstva za energijo tehnološko transferni program deželam v razvoju – Program za prometno tehnologijo (Technology Transfer Program), ki bo posvečen izvozu klimatsko prijaznih tehnologij, vključujoč z zeleno gradnjo, čisto tehnologijo brez premoga, naprednimi avtomobili, da se jim pomaga pri soočanju in reševanju s klimatsko spremembo. Obama bo dovolil ameriškim onesnaževalcem, (ki bodo pod vplivom mehanizma trgovanja z dovolilnicami), da uravnotežijo nekaj svojih emisij z investicijami v nizko ogljične energetske projekte v deželah v razvoju. To bo pomagalo zagotoviti, da se emisije tako v ZDA kot tudi v deželah v razvoju zmanjšajo (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Sodelovanje z državami uvoznici nafte z namenom zmanjšanja zahtev; s tem, ko na tržišče prihajajo novi veliki uvozniki nafte, so ZDA še bolj prepuščene na milost in nemilost nasilnim naftnim trgov. Obamin načrt je uporabiti obstoječe organizacije kot npr. Organizacijo severnoatlantskega sporazuma (North Atlantic Treaty Organization - NATO), da bi dosegli energetska varnost kot skupni globalni cilj. Potrebno bo napraviti korake v smeri vključevanja Kitajske in Indije kot dveh največjih novih porabnikov nafte, s povabilom v Mednarodno agencijo za energijo (International Energy Agency - IEA). Kljub temu, da ti dve državi nista pripadnici Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (Organization for Economic Co-Operation and Development - OECD), je formalno vzpostavljen odnos - kjer se bo skupaj delalo analize in vzpostavljalo mehanizme, ki bodo omogočali urgenten odziv – za ti dve deželi z Mednarodno agencijo za energijo, vitalnega pomena. Kitajska je zaključila s pridobivanjem prve faze svojih rezerv bencina. V interesu ZDA je, da Kitajska zaključi s tem

procesom. Tako da ta država ne more prosto natakati strateških rezerv članic Mednarodne agencije za energijo, v obdobju krize na naftnem trgu. To se je zgodilo v primeru orkana Katrina (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Zagotoviti, da ZDA sodelujejo na področju klimatske spremembe z državami v razvoju; najrevnejše svetovne države se srečujejo s sušo, lakoto, pomanjkanjem vode, kljub temu da niso odgovorne za onesnaženje ozračja s toplogrednimi plini, kar spreminja podnebje. Obamina administracija bo dovolila mednarodna uravnoteženja z omejitvami, ki zadevajo ogljik, z namenom da se promovira transfer nizko-ogljiknih energij v dežele v razvoju. Prav tako bo Obamina administracija zagotovila, da je ameriška pomoč tujim državam pametno investirana v projekte oblikovane v pomoč tem državam, da se bodo lažje srečale s klimatsko spremembo (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

Soočiti se s problematiko izsekavanja in približati proces zajema in shranjevanja ogljika; strategija, ki se sooča in rešuje globalno segrevanje ozračja, mora vključevati tudi izsekavanje tropskih gozdov. Ta namreč povzroči 20% globalnih izpustov toplogrednih plinov. Medtem ko se drevesa sekajo, ko se požigajo, in se jih spreminja v druge rabe, se ogljik shranjen v lesu, listih in zemlji, izpusti v atmosfero. Z zmanjševanjem deleža izsekavanja tropskih gozdov, to ne bo samo močno vplivalo na zmanjšanje toplogrednih plinov, ampak tudi na varstvo dohodka lokalnih prebivalcev in obilje biološke raznovrstnosti velikih gozdov. Z nudenjem denarnih podpor za ohranjanje gozdov in upravljanje z njimi trajnostno, ZDA igrajo ključno vlogo pri soočanju in reševanju klimatskih sprememb. Prav tako je potrebno oblikovati domače denarne podpore, ki nagrajujejo lastnike gozdov, kmete, rančerje pri sajenju dreves, ohranjanju in obnavljanju travnatih planot ali prevzemanju novih kmetijskih procesov, ki omogočajo zajem ogljikovega dioksida iz atmosfere. S spodbujanjem teh naporov se bo zagotovilo izboljšanje kvalitete vode in obnovilo naravna področja divjine in možnosti za rekreacijo (Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader 2008).

9.2 ČISTI ZRAK

Obama je kot član senatnega Odbora za okolje in javna dela pripomogel k temu, da takratnemu predsedniku Bushu ni uspelo zmanjšati vrednosti Zakona o čistem zraku (Clean

Air Act), v katerem je takratni predsednik hotel povišati stopnjo dovoljenih industrijskih emisij merkurja in žvepla. Obama je blokiral poskuse naftnih rafinerij, ki so želele zmanjšati okoljske regulacije in bil zagovornik ustanovitve Zakona o zmanjšanju dizelskih emisij (Diesel Emissions Reduction Act 2005). To je bila dvostrankarska iniciativa, ki bi pomagala doseči velik delež redukcije onesnaženja s tem, ko bi državam pomagala očistiti dizelska vozila. V Obaminem načrtu je zapisano, da si bo prizadeval k ponovni vzpostavitvi moči, ki ga ima Zakon o čistem zraku (Clean Air Act), poleg tega si bosta oba prizadevala k redukciji onesnaženja smoga in toksinov, ki se nahajajo v ozračju. Predvsem pa bosta obrnila v drugo smer prizadevanja Busheve administracije, ki je hotela spodbiti obstoječe nacionalne standarde glede čistega ozračja (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Zmanjšati stopnjo tveganja povzročeno z onesnaženjem z merkurjem; skoraj pet milijonov žensk v ZDA ima v krvi visoko raven toksičnega merkurja, kar vpliva na to, da se rodi s tveganjem približno 630. 000 novorojenih otrok, ki imajo lahko kasneje motnje v razvoju. Obama je uspešno zaustavil Bushevo administracijo, ki je hotela zaustaviti redukcijo emisij toksičnega merkurja v ozračje še za dve desetletji. Ker pride ta merkur tudi po zraku preko oceanov, predvsem s Kitajske, je Obama predstavil zakonodajo, ki bi prepovedala izvoz elementarnega merkurja, pri čemer je uspešno pritisnil na Ministrstvo za energijo, naj prenehajo s široko prodajo merkurja podjetjem po svetu. Obama je prav tako predlagal zakonodajo, ki bi urejala, da proizvajalci klora tega ne počnejo z uporabo merkurja (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

9.3 ČISTA VODA

Obama se je v senatu boril proti črpališčem v oceanih, prav tako pa je podpiral vzdrževanje sedanjih moratorijev na nova črpališča nafte in zemeljskega plina v oceanih. Prav tako podpira fundacijo Državni sklad za obnavljanje čiste vode (Clean Water State Revolving Fund), ki nudi denarno podporo projektom za kvaliteto vode, in sicer na področju odpadnih voda, nadzor nad onesnaženjem, kateremu ne moremo določiti vira - »nonpoint source pollution control¹⁰«, itd. Prav tako podpira nov program čiščenja viharne vode, ki upravlja z

---

¹⁰ Onesnaževanje, ki mu ne moremo določiti vira - NPS – Nonpoint source pollution – je onesnaževanje, ki ga povzročata deževje in topljenje snega. Ko voda od deževja in topljenja snega teče naprej, pobira s seboj

onesnaženimi vodami, ki pridejo z avtocest in cest, kar je največji vir onesnaženja voda na obalnem področju. V Illinoisu je Obama sosponsoriral zakonodajo, ki je ustavila uporabo metil terciarnega butil etra¹¹ – dodatka gorivu, ki so ga strupenega odkrili v podzemni vodi. Kot predsednik si bo prizadeval k izboljšanju kvalitete jezer, rek in pitne vode (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Očistiti vodo; Barack Obama in Joe Biden bosta obnovila standarde pitne vode, ki so postali šibki pod Bushevim predsedovanjem, da bi naslovila na nove grožnje. Pomagala bosta lokalnim skupnostim, da le-te lahko obnovijo federalno financiranje za vodo in za infrastrukturo ravnanja z odpadnimi vodami. Prizadevala si bosta za ohranjanje Velikih jezer pred grožnjami, kot je industrijsko onesnaževanje, preusmerjanje vodnih tokov, preveliko razmnoževanje vrst. Obama in Biden si bosta prizadevala, da razvijeta javne politike, ki bodo pomagale hitro-rastočim regijam, da jim bo upravljanje s svojimi vodnimi zalogami predstavljalo izziv (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Regulirati Koncentrirane operacije prehranjevanja živali; Operacije CAFO – Concentrated Animal Feeding Operations¹², ki vzgojijo več kot 40% vse ameriške živine, pridobijo vsako leto večji delež živinorejske industrije (kmetijstvo kot industrija). Obama je delal na tem, da bi se zagotovilo strožja okoljska pravila glede delovanja le-teh. Podprl je zakonodajo, ki bi postavila stroga pravila glede onesnaževanja zraka in vode in bi v tem smislu postavila tudi stroge limite za vsa delovanja, kar se tiče živinoreje, vključno z uporabo dušika, fosforja, vodikovega sulfida, amonijaka in ostalih onesnaževalcev. V Obamini administraciji bo Agencija za zaščito okolja skrbno opazovala, nadzorovala in poročala o delovanju velikih Koncentriranih operacij prehranjevanja živali z globami za tiste, ki bi prekršili postavljene standarde. Obama prav tako podpira napore, ki bi zagotovili pravi nadzor tudi že na lokalni ravni (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

---

naravne in človeško ustvarjene onesnažene stvari, ki jih na koncu odloži v jezera, reke, močvirja, obalna področja in podzemne vode (What is Non Point Pollution Control 2010).

¹¹ Metil terciarni butil eter - MTBE – methyl tertiary butyl ether; je hitro hlapljiva, brezbarvna, vnetljiva tekočina, ki ni združljiva z vodo. MTBE je oksidant, s tem je dodatek k bencinu z namenom dvigniti oktansko število. MTBE z lahkoto onesnaži ogromne količine podzemne vode, kadar je MTBE skupaj z bencinom razlit na bencinskih črpalkah (Methyl tert-butyl ether 2010)

¹² Koncentrirane operacije prehranjevanja živali – so kmetijske operacije, kjer hranijo živali v omejenih okoliščinah. Živali združujejo na majhnem koščku zemlje skupaj s hrano, gnojem in urinom, mrtvimi živalmi in operacijami produkcije. Živali se hrani tako, da se jim hrano nosi, torej ne gre za pašno živino. Operacije morajo izpolnjevati določene kriterije Agencije za zaščito živali (What is CAFO 2010).

Obnoviti močvirja; Obama je zagovornik zaščite močvirij in podpira širok spekter vseh tradicionalnih nacionalnih pravnih aktov na tem področju. Mednje sodita tudi Zakon za ohranjanje mokrišč v Severni Ameriki (North American Wetland Conservation Act) in Program o mokriščnih rezervatih (Wetland Reserve Program) v Kmetijskem zakonu (Farm Bill). Obama in Biden bosta tesno sodelovala z lokalnimi skupnostmi, da bodo razširili in hkrati tudi zavarovali močvirnata področja z najboljšimi strategijami. Ko je bil Obama senator v zvezni državi Illinois, je kosponsoriral v tej državi sprejeti Zakon za zaščito mokrišč (Wetland Protection Act), ki ureja močvirnata področja v Illinoisu. Obama bo ravno tako pomagal na zalivski obali obnoviti močvirja, vlažna področja, in mejne otoke, ki so vsa kritična območja za zaustavitev moči hurikanov, hkrati pa služijo tudi kot kritični habitati za ribe in divjino. Kot predsednik ima v načrtu takoj zapreti zaliv izliva reke Mississippi, za katerega pravijo strokovnjaki, da je v New Orleans prinesel poplavno vodo (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Obnoviti Velika jezera; Obama je živel dvajset let v bližini jezera Michigan. Velika jezera so ena od lepot ZDA, prav tako pa zaradi svoje centralnosti v regiji vplivajo na ekonomijo, rekreacijo, transport in pitno vodo. V državnem senatu v Illinoisu in tudi v zveznem senatu se je Obama boril za varovanje Velikih jezer pred industrijskimi odplakami, merkurjem. Kot predsednik si bo Obama prizadeval k sprejemu Zakona o izvrševanju sodelovanja pri Velikih jezerih (Great Lakes Collaboration Implementation Act), ki bo omogočal denarne podpore za projekte obnove močvirij, obalne divjine, izboljšave ribjih habitatov, izboljšanja kvalitete vode in redukcijo onesnaženja izvirov. Nedavno, ko je Oddelek za upravljanje z okoljem iz Indiane (Indiana Department of Environmental Management), dovolil postaviti BP-ju rafinerijo, ki naj bi izpustil veliko večji delež amonijaka, obdelanih trdnih snovi in merkurja v jezero Michigan, je bil Barack Obama proti in je skliceval kongresna zaslišanja glede dovoljenja in njegove relacije do Zakona o čisti vodi (Clean Water Act), tako da bi preprečili kakršno koli možnost odstopanja v kvaliteti vode (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Voda na zahodu; Obama in Biden se zavedata, da na zahodu ZDA primanjkuje vode. Na dolgi rok namreč ni dovolj vode, ki bi lahko zadovoljila hitro rastoče potrebe zahoda. Federalna vlada mora v tem primeru odigrati pomembno vlogo, da lokalne skupnosti nagovori, da se naučijo ravnati s shranjevanjem vode; torej oblikovati ustrezne javne politike,

ki bi spodbujale načine zbiranja vode, ravnanja z odpadnimi vodami in druga na trgu temelječa merila ohranjanja voda. Prav tako je treba izboljšati tehnologijo za shranjevanje vode in učinkovitost ter odstraniti institucionalne omejitve, da se spodbudi sodelovanje med federalnimi, državnimi, plemenskimi in privatnimi organizacijami (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Nevadin Program denar za travo («cash for grass») pomaga lastnikom zemljišč travnate površine, ki porabijo za vzdrževanje ogromno vode, spremeniti v površine, ki so učinkovite v smislu porabe vode. Tako se lastnikom zemljišč plača za odstranitev trave in namestitve površin, ki za vzdrževanje ne porabijo veliko vode (Cash For Grass Rebate Pilot Program 2009).

To je po Obaminem in Bidnovem mnenju dober model ohranjanja, pri čemer želita pomagati lokalnim skupnostim, da razvijajo podobne projekte (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Slika 8. 4: Vrt, ki je nastal na podlagi Programa denar za travo.

Vir: Cash For Grass Rebate Pilot Program 2009.

9.4 BOLJ ZDRAVE SKUPNOSTI

Obama bo kot predsednik nadaljeval svoje delo, ki ga je zastavil kot organizator skupnosti – zavarovanje otrok pred nevarnostmi, ki grozijo zdravju, pred motnjami v razvoju, ki jih

povzročajo strupi, kot so merkur, svinec, industrijski odpadki. Obama in Biden si bosta prizadevala k očiščevanju nekdanjih industrijskih področij, obnovitvi nekdanjih industrij temelječih na rekah, skupnostim pa omogočiti vse, da bodo lahko ljudje jedli zdravo hrano in razširili soseske, v katerih je mogoče živeti in se sprehajati (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Zaščita otrok in družin pred zastrupitvijo s svincem; svinec je strup, ki vpliva na možganski sistem, še posebej škodljiv pa je možganskemu sistemu v razvoju pri fetusih in majhnih otrocih. V ZDA je trenutno 400. 000 otrok, ki je obolelo zaradi zastrupitve s svincem. Leta 2005 je Obama predstavil Zakon o igračah brez svinca (Lead-Free Toys Act), ki bi zahteval, da se ne sme prodajati igračk, ki imajo le sled svinca, kar pa bi moral zagotoviti Odbor za varnost potrošniških produktov (Consumer Product Safety Commission). Na milijone igračk, proizvedenih na Kitajskem, imajo v barvah vsebnost svinca. Obama si je prizadeval in pozival takratno Bushevo administracijo, naj naredi kar koli v zvezi s tem, da zavaruje otroke v ZDA. Leta 2006 je Obama predstavil Zakon o zmanjšanju zastrupljanja s svincem (Lead Poisoning Reduction Act), ki bi pomagal zaščititi otroke pred zastrupitvijo s svincem, in sicer tako, da vse storitve, ki vključujejo skrb za otroke, njihovo varovanje (razen domače oskrbe) v svojem delovanju ne uporabljajo svinca. To bi se moralo zagotoviti v petih letih. Zakonodaja bi prav tako zagotovila 42, 6 milijonov dolarjev denarnih podpor za programe, ki bi pomagali lokalnim skupnostim napraviti te objekte in storitve varne. Agencija za zaščito okolja je nedavno podprla Obamin predlog, da odstrani strupen svinec iz dojenčkove oskrbe, predšolske vzgoje in vrtcev (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Obama si je prav tako prizadeval, da pridobi podporo Agencije za zaščito okolja pri postavljanju dolgo-ročnih pravil za gradbene delavce, ki obnavljajo ali postavljajo nove objekte, kako morajo ravnati z barvami, ki vsebujejo svinec. Ko bodo pravila dokončno postavljena in jih bo treba upoštevati, bo to rezultiralo v zmanjšanju 28. 000 različnih bolezni letno, povezanih s tem strupom, kar pa bo ekonomsko gledano prineslo tudi dobiček več kot 4 milijarde dolarjev (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Zaščita javnosti pred jedrskim materialom; po seriji poročil, ki jih v Illinoisu niso razkrile jedrske elektrarne javnosti, o puščanju radioaktivnih snovi v podzemne sisteme, je Obama skupaj s senatorjem Dickom Durbinom predstavil zakonodajo, ki bi od jedrskih elektrarn

zahtevala informiranje tako države kot lokalno odgovornih institucij, v primeru nesreče ali nenamernega izpuščanja radioaktivnih snovi. Leta 2005 je Obama predstavil zakonodajo, ki od Komisije za nuklearno regulacijo (Nuclear Regulatory Commission) zahteva, da najde vse nepopisane porabljene jedrske konice v jedrskih elektrarnah po ZDA (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Nadzor nad nenadzorovanimi in zapuščenimi področji - Superfund Sites¹³ in podatki; Barack Obama je od Agencije za zaščito okolja zahteval, da poroča o tem, kaj počne na področju zmanjšanja izpostavitve človeka smrtno nevarnim strupom na več kot 100 področjih Superfund sites po vsej državi. Kot državni senator je glasoval za rehabilitacijo tistih delov, kjer so bila prej industrijska področja. Ta program se imenuje Program obnavljanja zapuščenih industrijskih področij (Brownfields Rehabilitation and Redevelopment Program), ki spodbuja volutarizem privatnega sektorja na okoljsko prizadetih in neuporabljenih področjih. Kot predsednik bo Obama ponovno pridobil moč Superfund programa s tem, da bo zahteval od onesnaževalcev, da pospravijo in počistijo za seboj vse, kar so umazali – za vse to pa bodo morali plačati sami (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Okrepiti Programe za federalno okoljevarstveno pravičnost (Federal Environmental Justice Programs); znotraj Agencije za zaščito okolja bosta Obama in Biden za prioritete vzela okoljsko-pravičnostne politike. Obama je kot ameriški senator delal z namenom, da se skupnostim z nizkimi dohodki zagotovi, da so vključene v dolgoročne načrte Agencije za zaščito okolja. Kot predsednik bosta on in Biden krepila moč urada Agencije za zaščito okolja, Urada za okoljevarstveno pravičnost (Office of Environmental Justice) in Programa za spodbujanje okoljevarstvene pravičnosti (Environmental Justice Small Grants Program), ki neprofitnim organizacijam prinaša potrebne resurse, da le-te opozarjajo na lokalne okoljske težave. Prav tako bo pomembno zagotoviti naslavljanje zdravstvenih težav povzročenih s strani poškodovanega okolja, katerega je poškodovala človeška roka. Za to bodo morale ustrezno poskrbeti federalne in lokalne pristojne institucije. Obama in Biden bosta zagotovila nizko-dohodkovnim družinam, da bodo imele legalno zmožnost, da izzovejo politike in procese, ki slabo vplivajo na okoljsko zdravje nizko-dohodkovnih in manjšinskih skupnosti

---

¹³ Superfund site je področje, ki ni pod nadzorom in je zapuščeno, kjer so odloženi nevarni odpadki, ki vplivajo na lokalno prebivalstvo in ekosisteme. Superfund je v več kot dvajsetih letih lociral in analiziral več desetisoč področij z nevarnimi odpadki, zaščitil ljudi in okolje pred zastrupitvijo na najbolj rizičnih področjih in vključil države, lokalne skupnosti in ostale partnerje v čiščenje (Superfund Sites Where You Live 2010).

(Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Gradnja zdravih skupnosti; način, kako je zgrajena določena skupnost – od cest, mostov, stavb, parkov – vpliva na zdravje svojih prebivalcev. Npr. skoraj tretjina Američanov živi v soseščinah, kjer ni pločnikov in manj kot polovica otrok ima možnost igranja na igrišču znotraj tega, da se od svojega doma do igrišča in nazaj lahko sprehodi. To pa vpliva na veliko število prekomerno težkih otrok. Barack Obama je predstavil Zakon o zdravih krajih (Healthy Places Act), da bi pomagal lokalnim vladam, da presodijo o vplivih na zdravje znotraj novih projektov, kot npr. avtocest in nakupovalnih centrov. Ko je enkrat odločeno o vplivih na zdravje, daje zakon možnost denarnih podpor in tehnične pomoči pri tem, da pomaga pri naslavljanju potencialnih zdravstvenih težav. Manjšine v ZDA so veliko bolj izpostavljene strupom in onesnaževalcem. Za to da bi Barack Obama preusmeril federalno pozornost k zdravstvenim težavam, ki jih prinaša onesnaženo okolje, je predstavil Zakon o zdravih skupnostih (Healthy Communities Act), ki bi razširil raziskovanje na področju toksinov in zagotovil resurse za očiščenje skoraj uničenih področij (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Spodbuditi organsko in trajnostno kmetijstvo; organska hrana je najhitreje rastoči sektor na ameriškem prehrabnem tržišču. Zahteve po trajnostno, lokalno pridelani, tradicionalni hrani, prav tako naraščajo. Te niše predstavljajo priložnost za tiste, ki želijo s kmetijstvom začeti, kajti ti specialni načini pogosto zahtevajo več upravljanja in dela kot pa kapitala. Da se zagotovi kontinuirana rast trajnostnega, alternativnega kmetovanja, bosta Obama in Biden povišala fonde Programa za nacionalno subvencioniranje organskega certifikata (National Organic Certification Cost-Share Program), da se pomaga kmetom, da le-ti lahko plačajo svoje stroške, ki so potrebni, da ustrezajo zahtevam nacionalnih standardov certifikata. Prav tako bosta reformirala ameriško Ministrstvo za kmetijstvo (United States Department of Agriculture - USDA), in sicer znotraj tega Agencijo za nadzor tveganja (Risk Management Agency) na področju zavarovanja pridelkov, da se ne kaznuje kmetov, ki pridelujejo na organski način (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Podpora lokalnim družinskim kmetijam z lokalno hrano in promocija politike regionalnega prehrabnega sistema; kmetovanje je izumirajoči način življenja. Manj kot milijon Američanov sebe razglasi za kmeta kot primarni poklic. Samo tisti kmetje, ki

prodajajo svoje pridelke direktno svojim kupcem, brez posrednikov in dobijo polno ceno zanje, lahko ostanejo s svojimi družinami na kmetijah. Obama in Biden prepoznavata, da so lokalni in regionalni prehrambni sistemi boljši za okolje in podpirajo proizvajalce, ki so družine. Poudarila bosta potrebo Američanov, da kupujejo lokalno in da kupujejo svežo hrano in implementirala javne politike Ministrstva za kmetijstvo, ki promovirajo lokalne in regionalne prehrambne sisteme (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

9.5 OHRANJANJE DEŽELE

Obamino in Bidenovo vodilo je, da moramo svojim otrokom zapustiti planet Zemlja v boljšem stanju kot v tistem, v katerem smo ga dobili. Tako sta mnenja, da za ohranjanje potrebujemo novo vizijo, ki bo varovala javno zemljo hkrati pa dramatično povišala investicije v zaščito in obnovo gozdov, travnikov in močvirij po celi Ameriki za vse nadaljnje generacije (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Zaščita nacionalnih parkov in gozdov; že zelo dolgo so nacionalni parki in gozdovi v ZDA zaščiteni z ohlapnimi pravili. Barack Obama se je boril proti črpanjem na področju Arktičnega nacionalnega parka (Arctic National Wildlife Refuge). Obama tudi podpira Pravilnik za ohranitev območij brez cest (Roadless Area Conservation Rule), ki bi ohranil preko 58 milijonov akrov zemlje nedotaknjene. Kot predsednik bosta on in Biden popravila škodo, ki je bila zaradi neustreznih denarnih podpor storjena nacionalnim parkom in poudarila pomen zaščite in obnove nacionalnih gozdov. Obama je tudi originalni sosponzor Zakona o prepovedi ilegalnega uvoza lesa (Combat Illegal Logging Act), ki bi prepovedal uvoz ilegalno pridobljenih lesenih produktov. To bi tujim podjetjem onemogočilo, da masovno in ilegalno uničujejo gozdove. Kar pa bo imelo tudi velik vpliv na zmanjšanje ogljika v ozračju (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Ohranjanje novih pokrajin; Obama je močan zagovornik povišanih investicij Sklada za ohranitev zemlje in voda (Land and Water Conservation Fund), ki podpira pridobivanje zemlje in ohranja ter vzdržuje parke. Kot državni senator je podprl nastanek Zakona o posojilu za nakup zemlje (Illinois Open Land Trust Act), ki dovoli državi, da kupi zemljo od pripravljenih lastnikov za ohranjanje in rekreacijske namene in ustvarja denarne podpore ter

zagotavlja posojila lokalnim vladam za pridobivanje zemlje za odprte prostore (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Kljub temu da so Američani zelo ponosni na svoje nacionalne parke in ostale javne površine, je veliko pokrajin in ekosistemov, ki še niso ustrezno zaščitene. Kot predsednik si bo Obama prizadeval, da bo pridobil in konzerviral nove parke in javna ozemlja z večjim ozirom na Prerije (The Great Plains) in Vzhodne gozdove (Eastern forests), ki še nimata ustrezne zaščite – takšne kot si jo zaslužita (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Sodelovanje z lastniki zemljišč za zaščito privatne zemlje; večina zemlje v ZDA je v privatnih rokah lastnikov zemljišč. Kot ameriški senator je Barack Obama podpiral programe ohranjanja narave. Ti programi služijo kot resursi lastnikom in jim pomagajo pri trajnostnem okoljskem načrtovanju najboljšega upravljanja z zemljišči. Obama in Biden bosta postavila zelo visoko raven na poudarjanju pomembnosti ohranjanja privatne zemlje. Kot prednost bosta postavila zakonodajo, ki bo delala z lastniki zemljišč in sledi tradiciji zakonov: Zakon o divjini (Wilderness Act), Zakon o čistem zraku (Clean Air Act) in Zakon o čisti vodi (Clean Water Act), da se usmeri federalno pozornost in poviša investicije za ta ključen okoljski problem. Prav tako bodo povišali investicije v Program za zaščito ohranjanja narave in Program za ohranjanje rezervatov (Conservation Security Program and Conservation Reserve Program) ter nudili denarne podpore za privatne lastnike z namenom zaščite in obnove močvirij, gozdov in travnikov ter ostalih habitatov divjine (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Spodbuda kmetom, ki se usmerjajo v obnovitvene vire energij in energetska učinkovitost; kmetje so spoznali, da lahko pomagajo sebi in okolju s produkcijo energije s pomočjo vetra in sonca, hkrati pa dobljeno energijo delijo z ostalimi. Kmetje so začeli uporabljati nove procese, ki ohranjajo energijo in shranjujejo vodo. Obama in Biden bosta spodbujala uporabljanje predelovalcev metana, ki se jih uporablja za pridobivanje energije iz živalskih iztrebkov. Gre za kmetijske prakse, ki zmanjšujejo energetske inpute in ohranjajo trajnostno zdravo zemljo. Obama in Biden bosta prav tako razširila projekte Ministrstva za kmetijstvo, ki se bodo osredotočili na energetska učinkovitost in ohranjanje (Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America 2008).

Na podlagi analize in pregleda predvolilnega programa lahko potrdimo v začetku zastavljeno tretjo hipotezo. Nova administracija Baracka Obame v ZDA v predvolilnem programu že zastavlja novo okoljsko politiko te države, temelječe na omejevanju deleža toplogrednih plinov in vzpostavlja energetska neodvisnost ZDA ter zastavlja delovanje na premici lokalno-globalno pri vzpostavljanju globalne okoljske politike.

10 RAZVOJ PO VOLITVAH - AMERIŠKI ZAKON OBNOVE IN PONOVIH INVESTICIJ 2009 (AMERICAN RECOVERY AND REINVESTMENT ACT OF 2009 - ARRA)

Če pogledamo natančneje zgodovinski razvoj zakona, vidimo, da so Demokrati v kongresu leta 2008 začeli z zagovarjanjem ekonomskega stimulatívnega načrta 2008. Npr. januarja leta 2008 so demokrati v kongresu predlagali davčne rabate za nizko- in srednje-dohodkovne družine ter davčne spodbude, da bi stimulirali poslovne investicije (sponzor predlagane stimulatívne zakonodaje je bila Nancy Pelosi). Za Ekonomski stimulatívni zakon 2008 (Economic Stimulus Act of 2008) je bilo predvidenih 152 milijard dolarjev v letu 2008. Predstavniški dom in senat sta sprejela zakon, takratni predsednik Bush ga je podpisal 13. februarja 2008 (Gill, 2009 in H. R. 5140: Economic Stimulus Act of 2008. 2007-2008)

Ameriški Zakon obnove in ponovnih investicij je neposreden odziv na ekonomsko krizo v ZDA, na njeno recesijo in vključuje tri glavne cilje:

- ustvariti nova delovna mesta in obdržati obstoječa;
- razširiti ekonomske aktivnosti in se usmeriti v dolgoročen razvoj;
- razviti odgovornost in transparentnost v razporejanju proračunskega denarja.

(The Act 2009).

Zakon bo te cilje dosegel na naslednje načine:

- nudenje 288 milijard dolarjev v zmanjšanje davkov in pomoči milijonom delavskih družin;
- povečanje federalnih fondov v namene izobraževanja in zdravstva, ki vključujejo subvencije, čemur bo namenjenih 224 milijard dolarjev;
- 275 milijard dolarjev namenjenih federativnim pogodbam, zagotovilom in

posojilom;

- vsi prejemniki denarja morajo poročati o tem, koliko so ga porabili in kako so ga porabili. To poročanje bo objavljeno na spletni strani recovery.gov, tako da javnost lahko neprenehoma opazuje kam pluje proračunski denar.

(The Act 2009).

Zakon je sponzoriral David Obey, republikanski predstavnik in ga predstavil 26. 1. 2009. 28. januarja je bil Zakon sprejet v predstavniškem domu, 10. februarja pa v senatu. Po tem, ko je uspešno prešel skozi oba ameriška domova, so 13. februarja ustanovili konferenčni komite, kjer so usklajevali razlike nastale ob obeh predlogih, predstavniškem in senatnem. Konferenčno poročilo, ki je razreševalo te razlike je predstavniški dom sprejel in ga usmeril v javno potrditev Zakona. Sprejet je bil z 246-imi glasovi za, s 183-imi glasovi proti in 4-imi, ki niso glasovali. Prav tako je konferenčno poročilo potrdil senat s 60-imi glasovi za, z 38-imi glasovi proti in 1-im glasom, ki ni glasoval. 17. februarja je zakon podpisal ameriški predsednik Barack Obama (H. R. 1: American Recovery and Reinvestment Act of 2009 2009).

V uvodu zakona piše: »Zakon ustvarja dodatno alokacijo denarnih virov za ohranjanje delovnih mest in ustvarjanje novih, za investicije v infrastrukturo, energetske učinkovitost, znanost, pomoč nezaposlenim, in za državno ter fiskalno stabilizacijo za fiskalno leto, ki se konča 30.9. 2009 ter za ostale namene,« (One Hundred Eleventh Congress of the United States of America 2009).

Tako zakon pomembno ureja področje energije in hoče doseči cilje zastavljene iz volilnega programa Baracka Obame, v smislu čiste in učinkovite ameriške energetske neodvisnosti.

Spodaj je skica, ki predstavlja razporeditev proračunskega denarja, kot je zastavljeno v navedenem zakonu.

Tabela 9. 7: Razporeditev virov po Ameriškem zakonu obnove in ponovnih investicij 2009.

Vir: American Recovery and Reinvestment Act of 2009 2010.

V mnogih primerih so fundacije razporejene po že obstoječih formulah za tiste programe, ki imajo že na voljo dokazane rezultate in zastavljena merila uspešnosti. Kako so fundacije porabljene, vse objave pogodb, razpisov in formul alokacije investicij, morajo biti sporočene na posebno spletno stran, ki jo ustvari predsednik ZDA. Pri tem država dosega neizmerno transparentnost porabe davkoplačevalskega denarja. Javna objava fundacije mora vključevati opis investicije, namen, totalne stroške in zakaj naj bi se določeno aktivnost podprlo z denarjem iz tega zakona. Vsi odgovorni za odločanje o razporejanju fundacij morajo osebno potrditi, da je bila investicija popolnoma vložena in ima smisel vlaganja davkoplačevalskega denarja za odločeno zadevo. Tudi to bo objavljeno na omenjeni spletni strani. Prav tako je ustanovljena posebna služba, ki bo pregledovala upravljanje z zveznimi dolarji in omogočala hitro naslavljanje v primeru težav. Ta služba bo imela sedem članov. Ustanovila pa se bo tudi posebna pisarna, ki bo skrbelo za dodatno financiranje in poseben pregled fundacij. Prav tako je zagotovljena varnost tistim, ki prijavijo prevare (Community Investment Network News Room 2009).

Področje energije oz. energetske učinkovitosti ter neodvisnosti, vključno z ustvarjanjem novih delovnih mest, je vključeno v velik del področij.

10.1 ENERGETSKA UČINKOVITOST, ČISTA ENERGIJA IN ENERGETSKA NEOODVISNOST ZDA V AMERIŠKEM ZAKONU OBNOVE IN PONOVIH INVESTICIJ 2009

Kot smo videli zapisano v Obaminem volilnem načrtu, je ustvarjanje energetske neodvisnosti, kar pomeni zmanjšanje naftne odvisnosti od tujih držav in spodbujanje nove, učinkovite, čiste, ameriške energije, eno ključnih vodil njegove politike. Tako z novim Ameriškim zakonom obnove in ponovnih investicij 2009 uzakonja ustvarjanje novih delovnih mest, podvojitev energetske obnovljivih virov energije in prenovo javnih nepremičnin, da te postanejo energetske učinkovite z naslednjimi instrumenti:

- ZANESLJIVO, UČINKOVITO ELEKTRIČNO OMREŽJE; 11 milijard dolarjev za raziskovanje in razvoj, pilotne projekte, ustrezne federalne fonde za program pametnega električnega omrežja, za modernizacijo tega omrežja. Poleg tega za izgradnjo novih linij, ki bodo zagotavljale prenos čiste, obnovljive energije od virov na celotno državo.
- ZAGOTOVA POSOJILA ZA OBNOVLJIVO ENERGIJO; 8 milijard dolarjev za posojila za novo generacijo generiranja energije pridobljene na učinkovit način in projektov razširjanja.
- Federalne stavbe Uprave za splošne zadeve (General services administration federal buildings - GSA); 6, 7 milijarde dolarjev za renovacijo in popravila federalnih stavb, vključno s 6 milijardami dolarjev, ki vključujejo povišanje energetske učinkovitosti in shranjevanja energije. Projekti so izbrani glede na prioriteto listu Uprave za splošne zadeve.
- INVESTICIJE DRŽAVE LOKALNIM VLADAM ZA ENERGETSKO UČINKOVITOST; 6, 9 milijard dolarjev pomoči lokalnim vladnim oblastem, da se te lažje, hitreje in učinkoviteje srečajo in začnejo izpolnjevati standarde energetske učinkovitosti in zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov.
- POSODOBITEV ENERGETSKE UČINKOVITOSTI DOMOV; 2, 5 milijarde dolarjev za nove programe, ki bodo nadgradile stare programe, tako da se izboljša energetska učinkovitost nizko-dohodkovnih domov, vključno z novo izolacijo, okni in pečmi. Fundacije bodo nagrajene na temelju tekmovanja za najboljši predlog.

- ENERGETSKA UČINKOVITOST IN RAZISKOVANJE NOVIH OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE; 2 milijardi dolarjev za raziskovanje energetske učinkovitosti in novih obnovljivih virov energije, za razvoj, demonstracijo in razširjanje aktivnosti, z namenom izgradnje energetske neodvisnosti, zmanjšanja izpustov ogljika in zmanjšanja obratovalnih stroškov. Tudi tu bodo fundacije nagrajene na temelju tekmovanja za najboljše predloge med univerzami, podjetji in nacionalnimi laboratoriji.
- POSOJILA IN INVESTICIJE V NAPREDNE BATERIJE; 2 milijardi dolarjev za posojilne in investicijske programe v napredne baterijske tehnologije, za podporo ameriškim proizvajalcem naprednih vozil na baterije in druge baterijske sisteme v smeri, da bo Amerika vodilna na področju novih načinov pogona avtomobilov.
- INVESTICIJE IN POSOJILA ZA ENERGETSKO UČINKOVITOST INSTITUCIJ; 1, 5 milijarde dolarjev posojil in investicij za pomoč energetske trajnostnega razvoja in učinkovitosti šolskih okrožij, institucij višje izobrazbe, lokalnih vlad, občinskih prostorov.
- »WEATHERIZATION«; 6, 2 milijarde dolarjev za pomoč nizko-dohodkovnim družinam zmanjšati stroške za energijo z že obstoječim programom »vremenjenja«.
- PAMETNI GOSPODINJSKI APARATI; 300 milijonov dolarjev vrednosti popustov, ki bodo potrošnikom omogočili lažjo menjavo obstoječih gospodinjskih aparatov z novimi – energetske učinkovitimi aparati Energetska zvezda (Energy Star), kar bo zmanjšalo račune gospodinjstev za energijo.
- FLOTA UPRAVE ZA SPLOŠNE ZADEVE; 600 milijonov dolarjev za zamenjavo starih vozil, ki jih ima v lasti federalna vlada z novimi avtomobili z alternativnim pogonom, kar bo zmanjšalo stroške goriva in izpusta toplogrednih plinov.
- ELEKTRIČNI TRANSPORT; 200 milijonov dolarjev za novi investicijski program, ki bo spodbujal nove električne tehnologije vozil.
- ČIŠČENJE FOSILNE ENERGIJE; 2, 4 milijarde dolarjev za tehnologijo in demonstracijo zajema in shranjevanja ogljika. Ta program bo pomembno prispeval k zmanjšanju ogljikovega dioksida v ozračju, ki ga vanj izpusti industrija in elektrarne na fosilna goriva.
- MINISTRSTVO ZA OBRAMBO; 350 milijonov dolarjev za raziskovanje obnovljivih virov energije, ki bi napolnjevale orožje in vojaška oporišča.

- ALTERNATIVNI AVTOBUSI IN TOVORNJAKI; 400 milijonov dolarjev za pomoč državnim in lokalnim vladam za nakup novih vozil na alternativni pogon z namenom zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov.
- REDUKCIJA IZPUSTOV DIZLA; 300 milijonov za posojila in investicije državnim in lokalnim vladam za projekte, ki uvajajo redukcijo izpustov dizla, kar pomeni izboljšanje javnega zdravja in zmanjšanja globalnega segrevanja. To vključuje tehnologije, ki bodo popravile dotrajane sisteme izpustov na šolskih avtobusih, zamenjale motorje in vozila ter ustanovile programe, ki spodbujajo, da vozniki izključijo motorje vozil, kadar jih ne uporabljajo. 70% teh fondov bo namenjenih tistim, ki se uvrstijo v izbor na podlagi tega, kateri je najboljši in 30% investicij fondov bo namenjenih zveznim državam z že odobrenimi programi. Leta 2008 je Agencija za zaščito okolja iz tovrstnih fundacij namenila le-te le v deležu 27% vseh dobljenih prijav.

(Community Investment Network News Room 2009).

10.2 ZNANSTVENO RAZISKOVANJE IN NOVE TEHNOLOGIJE ENERGETSKE UČINKOVITOSTI V AMERIŠKEM ZAKONU OBNOVE IN PONOVIH INVESTICIJ 2009

- NACIONALNI RAZSIKOVALNI INŠTITUT; 2 milijardi dolarjev za razširitev zaposlitvenih možnosti na temeljnih znanstvenih področjih in inženirstvu za potrebe okoljskih izzivov.
- MINISTRSTVO ZA ENERGIJO; 1,9 milijarde dolarjev za temeljne raziskave na področju znanosti fizike, vključno z visoko-energetsko fiziko, nuklearno fiziko in znanosti na področju fuzije energije. S tem pa izboljšave laboratorijev ministrstva in znanstvenih obratov. 400 milijonov dolarjev investicij v Napredno Projektno Raziskovalno Agencijo – energijo za podporo visoko rizičnih, visoko stroškovnih raziskav energetskih virov in energetske učinkovitosti.
- NARODNA ZRAKOPLOVNA IN VESOLJSKA UPRAVA (NATIONAL AERONAUTICS AND SPACE ADMINISTRATION – NASA); 400 milijonov dolarjev za delo znanstvenikov na področju klimatske spremembe, na področju upravljanja z vodo na zahodnih delih ZDA.
- NACIONALNI SATELITI IN SENZORJI ATMOSFERSKE IN OCEANSKE

ADMINISTRACIJE; 600 milijonov dolarjev za razvoj in nakup satelitov, vključno s klimatskimi senzorji in klimatskim modeliranjem¹⁴.

(Community Investment Network News Room 2009).

10.3 MODERNIZACIJA MOSTOV, CEST, TRANZITNIH POTI IN VODNIH POTI V ARRA 2009 IN SKRB ZA ENERGETSKO NEODVISNOST ZDA V AMERIŠKEM ZAKONU OBNOVE IN PONOVIH INVESTICIJ 2009

Gre za stimulacijo pogodbenikov, preko česar bi se spodbujalo ustvarjanje novih delovnih mest s popravilanjem cest in mostov, modernizacijo javnih stavb in zaposlovanjem ljudi na področju čiščenja voda, zraka in zemlje.

- TRANZIT; javna prevozna sredstva omogočajo Američanom prihranek denarja in časa, kar pomeni prihranek okrog 4, 2 milijarde sodov bencina in zmanjšanje izpusta toplogrednih plinov za 37 milijonov metričnih ton vsako leto.
  - NOVA KONSTRUKCIJA; 1 milijarda dolarjev investicij.
  - NADGRADNJA IN POPRAVILA; 2 milijardi dolarjev investicij v modernizacijo obstoječega tranzitnega sistema, vključno z obnovo postaj, varnostnih sistemov, računalniške opreme, druge opreme, strukture, signalizacije in načinov komunikacije.
  - POMOČ PRI KAPITALU; 6 milijard dolarjev investicij.

(Community Investment Network News Room 2009).

---

¹⁴ Klimatsko modeliranje; uporablja kvantitativne metode s stimulacijo interakcij atmosfere, oceanov, zemeljske površine in ledu. Uporabljajo ga za najrazličnejše namene študij dinamike klimatskega sistema za projekcijo klimatske prihodnosti (Climate Model 2010).

11 PREDLOG ZAKONA PREDSTAVNIŠKEGA DOMA – AMERIŠKI ZAKON O ČISTI ENERGIJI IN VARNOSTI 2009 (AMERICAN CLEAN ENERGY AND SECURITY ACT OF 2009 H. R. 2454 - ACES)

Predsednik Obama je pozval kongres, da le-ta sprejme v letu 2010 splošno klimatsko in energetska zakonodajo, ki bo ustrezno urejala to področje (National Wildlife Federation 2009).

Predlog Ameriškega zakona o čisti energiji in varnosti 2009 ima namen ustvarjanja čistih delovnih mest, doseganja energetske neodvisnosti ZDA, zmanjšanja globalnega segrevanja ozračja in onesnaževanja ter tranzicije na čisto energetska ekonomijo (H. R. 2454: American Clean Energy and Security Act of 2009 2009). In tako postaja eden najpomembnejših zakonov, ki bodo predstavljali vstop v novo čisto ekonomijo in novo energetska neodvisno ameriška družbo.

Gre za predlog zakona, ki ga imenujejo tudi Waxman-Markey splošni nacionalni energetska, okoljska, podnebni zakon po republikanskem sponzorju Henryju Waxmanu in sosponzorju Edwardu Markeyju. Zakon je bil predstavljen 15. maja 2009. 21. maja 2009 ga je potrdil Komite za energijo in trgovino predstavnika doma. 26. junija 2009 pa ga je potrdil predstavnika dom z 219 glasovi za, 212 glasovi proti in 3, ki niso glasovali. Sedaj je potrebno, da o predlogu zakona glasuje senat. 7. julija 2009 so zakon brali drugikrat. Senat zakona še ni potrdil, tako da tega še ni podpisal predsednik in ta še ni stopil v javno veljavo (H. R. 2454: American Clean Energy and Security Act of 2009 2009 in Pew Center on Global Climate Change 2009).

Predlog zakona uzakonja predvolilni klimatska, energetska program Baracka Obama in Joe-ja Bidena.

Zakon je razdeljen na 5 poglavij:

- 1. poglavje; Čista energija;
- 2. poglavje; Energetska učinkovitost;
- 3. poglavje; Zmanjševanje globalnega segrevanja ozračja;
- 4. poglavje; Tranzicija na čisto energetska ekonomijo;

- 5. poglavje; Izravnave ustvarjene s kmetijstvom in gozdarstvom (Pew Center on Global Climate Change 2009).

Prvo poglavje obravnava provizije, ki se navezujejo na federalne standarde električne in energetske učinkovitosti, tehnologije zajema in shranjevanja ogljika, standarde delovanja za nove elektrarne na ogljikov pogon, podporo raziskovanja in razvoja električnih vozil, in podporo za razširjanje napredka pametnega omrežja. Drugo poglavje obravnava provizije nanašajoč se na gradnjo, uporabo naprav za osvetljevanje in programe energetske učinkovitosti vozil. V tretjem in četrtem poglavju se obravnava mehanizem trgovanja z ogljikovimi dovolilnicami kot rešitev omejitve izpustov toplogrednih plinov (Pew Center on Global Climate Change 2009).

Tako se tretje poglavje nanaša na globalno segrevanje in določa limite izpustov toplogrednih plinov. Četrto poglavje obravnava tranzicijo, ki varuje ameriške potrošnike in industrijo ter razvija zelena delovna mesta v obdobju prehoda na čisto energetske ekonomijo (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

Peto poglavje pa obravnava ogljično izravnavo iz kmetijskih in gozdarskih virov (Pew Center on Global Climate Change 2009).

11.1 ČISTA ENERGIJA V PREDLOGU AMERIŠKEGA ZAKONA O ČISTI ENERGIJI IN VARNOSTI 2009

- OBNOVITVENA ENERGIJA

Obnovitvena energija je opredeljena na podlagi sprejemanja novih virov pridobivanja električne energije, kot so veter, solarna energija, geotermalna energija, obnovljiva biomasa, biogorivo, naravni plin, kvalificirana vodna energija, oceanska in hidrokinetična obnovljiva energija (ki se jo pridobiva iz energije valov, tokov, plime, oceanov, rek in iz termalnih gradientov v ekvatorialnih vodah), produkcija plina iz smetišč, metan iz rudnikov, plin, ki nastane iz ravnanja z odpadnimi vodami (metan, ki z majhnim procesom obdelave postane enakovreden naravnemu plinu) in generiranje energije iz smeti. Gre za pospeševanje razvoja obnovitvene energije s tem, da od dobaviteljev električne energije zahteva, da določen delež elektrike pridobijo iz obnovljivih virov energije. Ta zahtevki se prične s ciljem 6% leta 2012 in se dviga postopoma do 25%-nega deleža do leta 2025. Prav tako predlog zakona uvaja nov federalni standard združene učinkovitosti in električne energije pridobljene iz obnovitvenih

virov. Predsednik ZDA pa bo določil tudi delež električne energije, ki jo porabijo federalne institucije, ki bo morala biti pridobljena iz obnovljivih virov energije (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009 in Pew Center on Global Climate Change 2009).

- ZAJEM IN SHRANJEVANJE OGLJIKA

V tem razdelku predloga zakona se pospešuje uporabo in razvoj tehnologij zajema in shranjevanja ogljika, zato da se ohrani premog kot najpomembnejši energetski vir v ZDA. Te tehnologije so namenjene zmanjševanju toplogrednih plinov v ozračju s tem, da zajamejo iz atmosfere CO₂, ki ga proizvedejo elektrarne na fosilna goriva in ga shranijo na določene načine in s posebnimi tehnologijami pod zemljo. Predlog zakona vključuje program demonstracije teh tehnologij, denarnih investicij za širok spekter razširjanja tehnologij in standardov izvajanja za nove elektrarne, opremljene z novimi tehnologijami shranjevanja in zajema ogljika. Pri tem se določa geološko ustrezna področja, določa se zakonsko normativno omejene možnosti izpusta CO₂, shranjenega pod zemljo, saj na ta način izpuščen ogljikov dioksid močno ogroža zdravje. Velika pooblastila pri vseh teh dejavnostih ima Agencija za zaščito okolja (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009 in Pew Center on Global Climate Change 2009).

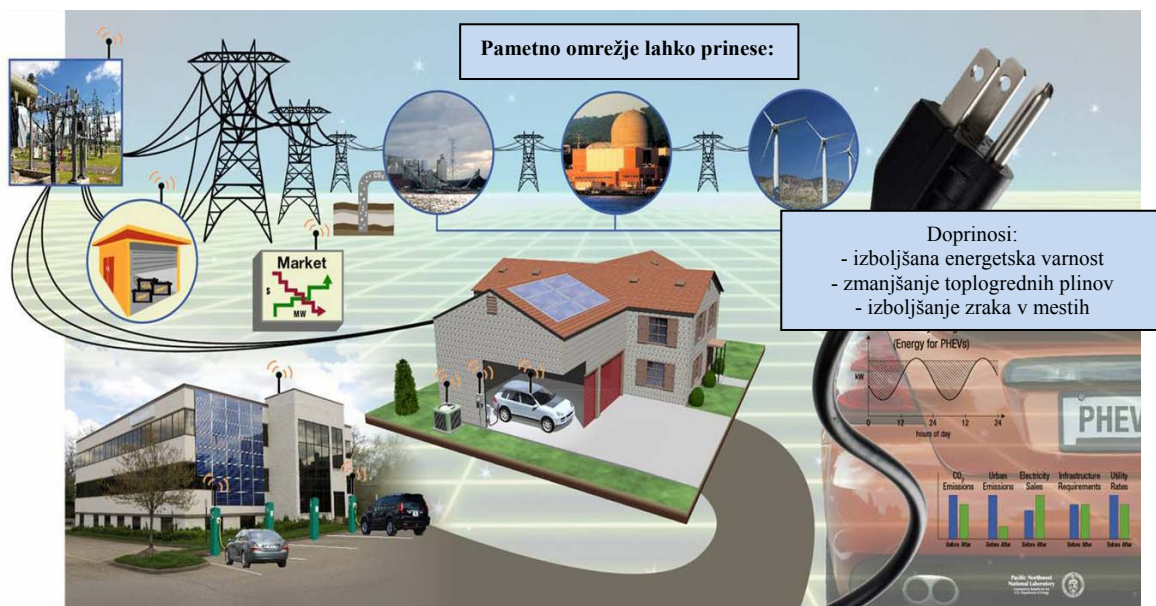
- ČISTA GORIVA IN VOZILA – ČISTI TRANSPORT

Predlog zakona pooblašča Sekretariat za energijo, da ta ustvari program finančne pomoči za razširjanje novih električnih vozil. V prejemnike teh pomoči spadajo avtomobilska industrija, lokalne vlade, potrošniki, ponudniki tehnologij ter projekti za ustanovitev centrov za napolnjevanje baterij, opremo pametnega omrežja le-teh in drugo. Prav tako predlog zakona uvaja nov standard goriva pridobljenega iz obnovljivih virov. S tem se pospešuje razvoj naprednih biogoriv in ostalih čistih goriv. Prav tako obravnava zmanjšanje emisij proizvedenih iz dizelskega goriva in uvajanje možnosti kreditiranja za nabavo federalnih električnih vozil. Predlog zakona pooblašča Agencijo za zaščito okolja, da razišče in izda poročilo o vozilih, ki bi jih poganjal naravni plin. Prav tako pa pooblašča Agencijo za zaščito okolja, da ustanovi državni račun energetskega in okoljskega razvoja. S temi računi bodo zvezne države upravljale z ogljikovimi dovolilnicami po tem, ko jim bo agencija le-te tudi dodelila. Skoraj celoten izkupiček, ki ga bo zvezna država pridobila s prodajo dovolilnic gre v programe razvoja in razširjanja obnovljivih virov energije. Le 5% iz tega izkupička je lahko

namenjen administrativnim stroškom (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009 in Pew Center on Global Climate Change 2009).

- PAMETNO OMREŽJE¹⁵ IN PRENOS ELEKTRIČNE ENERGIJE

Slika 10. 5: Način delovanja pametnega omrežja

Vir: Smart Grid Diagram 2010.

Agencija za zaščito okolja in Sekretariat za energijo zagotovita potencialno energetske učinkovito integracijo tehnologij pametnega omrežja in zmožnosti določenih produktov, ki so energetske učinkoviti (Energy Star produkti – razloženo v naslednjem poglavju). O možni integraciji poročata obe entiteti. Predlog zakona predvideva finančna zagotovila, ki nudijo podporo razširjanju razvoja pametnega omrežja. Prav tako usmerja federalno komisijo za energetske regulacijo v reformiranje procesa načrtovanja modernizacije električnega omrežja in omogočanja novih linij prenosa elektrike, pridobljene iz obnovitvenih virov energije (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009 in Pew Center on Global Climate Change 2009).

¹⁵ Pametno omrežje; dostavlja električno energijo od tistih, ki jo zagotavljajo do potrošnikov s tem, da uporablja dvosmerno digitalno tehnologijo, ki nadzira naprave v potrošniških domovih, zato da se prihrani energijo, zmanjša stroške in poveša transparentnost ter zanesljivost. Vključuje inteligen sistem monitoringa, ki sledi vsej elektriki, ki teče v sistem (Smart Grid 2010).

- TEHNIČNE KOREKCIJE ENERGETSKIH ZAKONOV

Predlog zakona tehnično popravlja Zakon o energetske neodvisnosti in varnosti 2007 in Energetski zakon 2005 (Pew Center on Global Climate Change 2009).

- ENERGETSKI IN UČINKOVITI CENTRI

Predlog zakona pooblašča Sekretariat za energijo, da ustvari energetske inovacijske centre, ki bodo zagotavljali celoten proces – vse od trenutka inovacije, razvoja pa vse do razširjanja novo odkritih tehnologij na širšo javnost in v komercialne namene. Vse to v namen, da ZDA postanejo svetovni tehnološki vodja na tem področju. Sekretariat je določen, da preko denarja od dovolilnic ustvari osem takih centrov. Vsak center se bo usmeril na točno določeno področje čiste energetske tehnologije, pri čemer te tehnologije vključujejo obnovitveno energijo, energetske učinkovitost, shranjevanje energije, pametno omrežje, izboljšane načine porabe vode in izboljšave na področju transportne učinkovitosti (Pew Center on Global Climate Change 2009).

- JEDRSKA TEHNOLOGIJA IN NAPREDNE TEHNOLOGIJE

V tem razdelku zakona se definira namen dela Administracije za razširjanje čiste energije. Le-ta bo promovirala domač razvoj in razširjanje energetske čistih tehnologij, s tem da bo omogočala razvoj finančnih instrumentov, ki bodo financirali ta proces. Tako bodo v zameno za finančno injekcijo 7,5 milijarde dolarjev, ZDA kupile omenjeno administracijo, a bo le-ta ostala neodvisna. V nadaljevanju predlog zakona obravnava in določa najrazličnejše finančne instrumente za razvoj novih tehnologij, ki bodo pomagale ustvariti svojo energetske neodvisnost, domačo proizvodnjo čiste energije iz čistih tehnologij in moderniziranega pametnega omrežja (Pew Center on Global Climate Change 2009).

- FEDERALNA PRODAJA OBNOVLJIVE ELEKTRIČNE ENERGIJE

Predlog zakona pooblašča federalne agencije, da le-te vstopajo v daljno-ročne pogodbe prodaje pridobljene energije iz obnovitvenih virov (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

11.2 ENERGETSKA UČINKOVITOST V PREDLOGU AMERIŠKEGA ZAKONA O ČISTI ENERGIJI IN VARNOSTI 2009

- ENERGETSKO UČINKOVITA GRADNJA

Predlog zakona spodbuja energetska učinkovitost novo zgrajenih stavb (javnih in zasebnih) s tem, da omogoči usposabljanja na federalni ravni in pomoč zveznim državam, ki sprejmejo napredne stavbne kode energetske učinkovitosti. Pooblašča pa tudi Agencijo za zaščito okolja za razvijanje potrebnih postopkov rangiranja energetske učinkovitosti stavb (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

- ENERGETSKO UČINKOVITO IZDELANI DOMOVI

Predlog zakona ustanavlja program za nadomestno izgradnjo domov in omogoča rabate za nizko-dohodkovne družine, ki prebivajo v hišah, ki so bile izdelane pred letom 1976. Te hiše se bo sedaj lahko spremenilo v nove »Energy Star¹⁶« domove. (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009 in Pew Center on Global Climate Change 2009).

- PROGRAM BELEŽENJA ENERGETSKE UČINKOVITOSTI STAVB

Gre za vzpostavitev protokolov, ki jih bo razvil Sekretariat za energijo in bodo merili energetska učinkovitost stavb med že zabeleženimi tipi, in tistimi tipi stavb, za katere podatki še ne obstajajo. Agencija za zaščito okolja bo nato predlagala model energetske znamke, ki bo vsebovala vse podatke izvedbe energetske učinkovitosti in podatke oblikovane energetske učinkovitosti stavbišč. Te se bo lahko nadalje oblikovalo v nekaj standardiziranih tipov stavb (Pew Center on Global Climate Change 2009).

- ENERGETSKA UČINKOVITOST ZA STAVBE PODATKOVNIH CENTROV

Predlog zakona uvaja ustanovitev Organizacije za učinkovitost podatkovnih centrov, ki bo koordinirala prostovoljni nacionalni informacijski program za energetska učinkovitost podatkovnih centrov (Pew Center on Global Climate Change 2009).

---

¹⁶ Zvezda Energije – Energy Star; je skupen program Agencije za zaščito okolja in Ministrstva za energijo, ki spodbuja in razvija energetska učinkovite produkte in prakse (tako imajo najrazličnejši produkti oznako Energy star, poleg produktov pa se pod tem imenom skriva tudi obnova domov, gradnja novih energetska učinkovitih stavb, tovarn idr.) (Energy Star 2010).

- SUBVENCIIJE ZA LOKALNE SKUPNOSTI OB IZGRADNJI STAVBNIH KOD

Ta predlog zakona zagotavlja subvencije oddelkom, ki se ukvarjajo z lokalnimi stavbnimi kodami. Subvencije ne smejo presežati 1 milijona dolarjev, pri čemer morajo oddelki prav tako zagotoviti svoj delež fondov (Pew Center on Global Climate Change 2009).

- PROGRAMI SAJENJA RASTLIN

Predlog zakona pooblašča Sekretariat za energijo, da zagotovi finančno, tehnično in drugo pomoč pri programih sajenja dreves v okolici bivalnih stavb in stavb, ki imajo majhne pisarne. V tem programu se bo sadilo drevje, ki bo zagotavljalo senco v poletnih mesecih, pozimi pa bo omogočalo zaščito pred vetrom. Dogovarjalo se bo o tem, kam se bo drevje sadilo, koliko se ga bo posadilo, o ustreznosti drevja v pokrajini itd. Iz federalnih fondov bo prišel največ 50%-ni delež financiranja programa (Pew Center on Global Climate Change 2009).

- ENERGETSKA UČINKOVITOST NAPRAV

Predlog zakona kodificira štiri pogajalske dogovore o energetske učinkovitosti zunanjega osvetljevanja in štiri dodatne dogovore o energetske učinkovitosti ostalih naprav. Pri osvetljevanju se uzakonja uporaba fluorescentnih kompaktnih žarnic, ki odgovarja standardom »Energy Star«, svetlečih diod, ki bodo nadomestile stare žarnice. Prav tako se uvaja raziskave za energetske učinkovitost različnih drugih naprav ter določa standarde energetske porabe, da te naprave postanejo bolj energetske učinkovite. Sekretariat za energijo je pooblaščen za ustanovitev in razvoj Programa nagrajevanja trgovcev za povišanje njihove prodaje energetske učinkovitih produktov. Sekretariat določi 10% produktov znotraj določenega komercialnega razreda in nagradi z bonus izplačili prodajo teh produktov. Prejemniki teh bonusov bodo tudi proizvajalci, ki proizvajajo najboljše energetske učinkovite naprave. Prav tako lahko sekretariat izdela standarde za najboljše produkte te vrste, na podlagi že obstoječih ali še ne obstoječih tovrstnih naprav, če ima sekretariat trdne temelje, da bi lahko ta produkt postal masovno uporabljen in bi izpolnil zastavljen standard. Ti standardi naj bi vključevali tudi potencialno učinkovit cilj, ki temelji na povezavi na pametno omrežje. Posebno poglavje je namenjeno produktom, ki zagotavljajo zmanjšano porabo vode in uporabo novih peči. Prav tako je zastavljeno, da Agencija za zaščito okolja izdela sistem vrednotenja za produkte »Energy Star« z informacijami, ki bodo v pomoč glede relativne energetske učinkovitosti teh produktov. Od nje pa se prav tako zahteva, da izvede nadaljnje

preglede in obnovo kriterijev za »Energy Star«. V tem programu so avtorizirane tudi finančne investicije – 5 milijonov dolarjev za vsako fiskalno leto od leta 2010 (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

- PROGRAMI VARČEVANJA Z VODO

Za ta program bo odgovorna Agencija za zaščito okolja. V njem se bo spodbujalo produkte, ki učinkovito porabljajo vodo, stavb, ki skrbijo za porabo vode, učinkovito rabo vode iz pokrajin in storitev preko prostovoljnega označevanja ali drugih načinov komunikacije glede teh produktov ali storitev. Vsako leto bo v ta program investirana določena vsota denarja (npr. za leto 2010 7,5 milijona dolarjev) (Pew Center on Global Climate Change 2009).

- UREJANJE INSTALACIJE SOLARNIH SISTEMOV

Prav tako zakon določa predpisovanje kazni kakršnemu koli omejevanju nameščanja solarno energetskih sistemov, in uvaja pravilo, da so prijave tovrstnih sistemov obravnavane enako kot druge arhitekturne izboljšave. Prav tako se omeji vrednost izdajanja dovoljenj za namestitve solarnih celic, in sicer ne smejo presežati 500 dolarjev za bivalne sisteme in enega odstotka investicij v instalacijo pri nebivalnih sistemih. Gre za solarne sisteme, ki zagotavljajo pridobivanje elektrike za ogrevanje, hlajenje ali vročo vodo (Pew Center on Global Climate Change 2009).

- UČINKOVITOST TRANSPORTA

Predlog zakona pooblašča predsednika ZDA, da skupaj z relevantnimi agencijami in zvezno državo Kalifornijo uskladijo v najboljše možni meri federalne ekonomske standarde goriva, javno sprejete standarde emisij, ki jih določi Agencija za zaščito okolja in standarde zvezne države Kalifornije za lahka vozila¹⁷. Namen tega je doprinos k ohranjanju okolja, ki se ga lahko doseže na podlagi teh treh vrst standardov, hkrati pa izpeljati to na način, ki bi poenostavil zaveznitvo s proizvajalci avtomobilov. Prav tako se usmerja Agencijo za zaščito okolja, da le-ta določi standarde emisij tudi za ostale mobilne vire kot so lokomotive, ladje in prevozna sredstva, ki ne potujejo po cestah. Predlog zakona zahteva od držav, da določijo cilje zmanjšanja izpustov plinov s področja transporta in od velikih metropolitanskih načrtovalskih

---

¹⁷ Lahka vozila v ZDA pomenijo vozila, ki tehtajo pod 3. 859 kg in imajo motor prilagojen, obnovljen ali na novo vstavljen z namenom redukcije emisij. Sem spada npr. elektronsko upravljanje vžiga motorja, posebna merila za uravnavanje izpustov, ko je motor prižgan, a stoji, spremembe v obliki motorja in pogojih, ko motor teče itd. (Light Duty Gasoline Vehicles 2009).

organizacij zahteva vzpostavitev in predstavitev načrtov, kako te cilje doseči. Agencija za zaščito okolja je pooblaščenca tudi za izvedbo programa, ki bo urejal energetske učinkovitosti transporta tovornjakov po avtocestah (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

- ENERGETSKA UČINKOVITOST OBRATOV

Predlog zakona ustvarja nov standard virov energetske učinkovitosti in vključuje družbe, ki proizvajajo in distribuirajo električno energijo in zemeljski plin. Pod tem programom, naj bi vsaka omenjena družba v sodelovanju s svojimi porabniki dosegla in predstavila zahtevan nivo kumulativnega prihranka električne energije oz. naravnega plina. Standardi učinkovitosti se začnejo pri deležu 1% prihranka električne energije in 0, 75% prihranka naravnega plina leta 2012. Ti deleži pa nato postopno naraščajo na 15% kumulativnih prihrankov električne energije in 10% kumulativnih prihrankov naravnega plina do leta 2020 (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

- ENERGETSKA UČINKOVITOST INDUSTRIJE

Pooblašča Sektor za energijo, da razvije standarde energetske učinkovitosti industrije. Predlog zakona prav tako ustvarja program nagrajevanja za inovacije in dvig učinkovitosti procesa termalne generacije proizvodnje električne energije (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

- JAVNA IN FEDERALNA ENERGETSKA UČINKOVITOST

Predlog zakona uvaja tudi amandma na Ameriški zakon o energetske neodvisnosti in varnosti iz leta 2007. Tu v energetske učinkovite programe denarnih investicij in posojil vključuje nedobičkonosne bolnišnice in javne zdravstvene ustanove med javne institucije, ki imajo pravico do teh denarnih pomoči (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

11.3 ZMANJŠEVANJE GLOBALNEGA SEGREVANJA OZRAČJA V PREDLOGU AMERIŠKEGA ZAKONA O ČISTI ENERGIJI IN VARNOSTI 2009

Zakon je znan in pomemben predvsem zaradi uvajanja mehanizma trgovanja z ogljikovimi dovolilnicami. Pri tem predlog zakona pokriva omejitvev izpustov sedmih najpomembnejših toplogrednih plinov¹⁸; ogljikovega dioksida (CO₂), metana (CH₄), žveplovega heksafluorida (SF₆), perfluorirani ogljikovodik (PFC), didušikovega oksida (N₂O), dušikovega fluorida (NF₃) in fluorirani ogljikovodiki (HFC). To poglavje zakona se lahko bere tudi kot Zakon o podnebni varnosti (Pew Center on Global Climate Change 2009).

Predlogi ravni zmanjševanja segrevanja ozračja so rezultat priporočil ameriškega klimatskega partnerstva, koalicije elektrarn, naftnih združb, kemijskih podjetij, avtomobilske industrije in ostalih proizvajalcev in ponudnikov energije ter okoljevarstvenih organizacij (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

- PROGRAM REDUKCIJE GLOBALNEGA SEGREVANJA

Predlog zakona uzakonja tržno naravnani program – mehanizem trgovanja z ogljikovimi dovolilnicami - za zmanjšanje globalnega segrevanja, ki je plod onesnaževanja elektrarn, naftnih združb, ogromnih industrijskih kompleksov in ostalih določenih entitet kolektivno odgovornih za 85% delež segrevanja ozračja ZDA na globalni ravni. Pod tem programom morajo imeti te entitete federalna dovoljenja, ki se jih da prodajati in z njimi trgovati – dovolilnice - za vsako proizvedeno tono emisij v ozračje. Entitete, ki proizvedejo letno manj kot 25.000 ton CO₂ niso vključene v ta program. Program vsako leto zmanjšuje število dovolilnic, da se zagotovi zmanjšanje agregatnih emisij teh entitet. Zastavljeni cilji zmanjšanja izpustov so naslednji: za 3% glede na emisije leta 2005 do leta 2012, 20% glede

---

¹⁸ Skupna lastnost vseh toplogrednih plinov je, da sončevemu kratkovalovnemu sevanju večinoma dopuščajo vstop v ozračje, vendar vpijejo del izhajajočega dolgovalovnega sevanja in tako segrevajo zrak. Največ je v ozračju CO₂ plina, kar 80%, ki nastaja ob izgorevanju fosilnih goriv (nafte, naravnega plina in premoga) v naših avtomobilih, domovih, tovarnah in elektrarnah, ko izsekavamo ali požigamo gozdove ali ko proizvajamo cement. Metan je naslednji plin – 60% le-tega je proizvedel človek. Nastaja na smetiščih, živalskih farmah, pri izgorevanju fosilnih goriv, predelavi odplak in še marsikje v industriji. Na živalskih farmah shranjujejo gnojnice v velikih rezervoarjih, iz katerih se sprošča metan. Nasprotno se iz gnoja, ki ga trosijo po poljih, metan skoraj ne sprošča. Didušikov oksid izhaja iz gnojil, fosilnih goriv, požiganja gozdov in ostankov poljščin. Perfluorirane ogljikovodike in žveplov heksafluorid spuščata v ozračje industrija, na primer pri taljenju aluminija in izdelavi polprevodnikov, pa tudi električno omrežje, s katerim razsvetljujemo mesta. Naravni toplogredni plin je npr. vodna para; njena koncentracija z višanjem temperatur malce narašča in tako še povečuje vpliv vseh drugih toplogrednih plinov (Gore 2007, 28).

na emisije leta 2005 do leta 2020, 42% glede na emisije leta 2005 do leta 2030 in 83% glede na emisije iz leta 2005 do leta 2050 (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

- DISTRIBUCIJA DOVOLILNIC

Predlog zakona podrobno določa distribucijo dovolilnic, ki jih določa industrijam najbolj potrebnim pomoči in potrošnikom v obdobju tranzicije na čisto energijo, nizkoogljično družbo. Brez dražb, preko katerih bi prišlo do ponudnikov z najvišjimi predlogi, gre največji delež dovolilnic specifičnim sektorjem – 35% vseh dovolilnic gre proizvajalcem električne energije z zahtevo, da gre dobiček od teh dovolilnic potrošnikom kot previdnostna gesta v primeru povišanja energetskega računov. Podobno so dovolilnice razdeljene med potrošnike naravnega plina, olja za ogrevanje in propana. Države naj bi prejele nekaj dovolilnic, ki bi bile dane s specifičnim namenom uporabe, in sicer razširjanja novih čistih energetskega tehnologij. Nekaj dovolilnic se distribuira tudi avtomobilski industriji za pomoč pri investiranju v nove proizvodne sisteme, ki bodo proizvajali nova, čista vozila, kot npr. plug-in hibridna vozila. Za vsaj 15% dovolilnic se bo pogajalo na dražbi, pridobljena sredstva pa se bo vlagalo v programe za pomoč nizko-dohodkovnim družinam pri prehodu. 17% dovolilnic bo razdeljenih brezplačno naftnim rafinerijam in industrijam izpostavljenim trgovini kot pomoč pri njihovem prehodu na nizkoogljično družbo (Larsen 2009).

- DODATNA REDUKCIJA ONESNAŽEVANJA

Predlog zakona usmerja Agencijo za zaščito okolja, da doseže dodatne deleže v redukciji globalnega segrevanja ozračja s tem, da vstopa v dogovore o preprečevanju mednarodnega izsekavanja in požiganja gozdov. Spreminjanje rabe zemlje in izsekavanje ter požiganje gozdov na globalni ravni povzroči 20%-ni delež h globalnemu segrevanju ozračja. Brez omejitve teh dejavnosti, bo težko omejiti izpuste toplogrednih plinov, s tem da se doseže cilj 2 stopinji celzija nad temperaturami iz predindustrijske dobe. Do leta 2020 naj bi tovrstna dodatna redukcija izpustov dosegla delež 10% zmanjšanja ameriških izpustov glede na leto 2005. To so nizko-stroškovne in visoko učinkovite redukcije v globalnem segrevanju ozračja, ki se jih da zavarovati s približno 5% vrednosti dovolilnic programu. Prav tako je v interesu ZDA, da pomaga državam v razvoju zmanjšati izsekavanje in požiganje gozdov. Agencija za zaščito okolja mora v zvezi s tem pripravljati letna poročila o mednarodnem programu zmanjšanja izsekavanja in požiganja gozdov namenjena kongresu ZDA (Discussion Draft

Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009 in Pew Center on Global Climate Change 2009).

- IZRAVNAVA¹⁹

Predlog zakona dovoljuje obravnavanim entitetam, da povišajo svoje izpuste nad svojimi dovolilnicami, če lahko dosežejo izravnavanje zmanjšanja izpustov z manjšimi stroški iz drugih virov. Totalna vrednost dovoljenih izravnav letno ne sme presegati dveh milijard ton, ki se jih enakovredno razdeli med domače in mednarodne izravnave. Domače izravnave naj bi v večini prišle iz kmetijstva in gozdarstva, mednarodne pa bi bile generirane iz aktivnosti, ki preprečujejo izgubo gozdov. Entitete, ki se za to odločijo, morajo izročiti pet ton izravnanih kreditov²⁰ za vsake štiri tone emisij, ki jih želijo izravnati. Osnovan bo tudi Izravnalno integracijski svetovalni odbor, ki bo zadolžen za predloge o tem, kako zagotoviti celostno okoljsko integriteto programov izravnav. Ti projekti bodo osnovani na temelju standardov, metodologij in protokolov. Poleg tega bo odbor izdelal javno znanstveno poročilo o izravnavah ter programih zmanjšanja izsekavanja in požiganja gozdov. Poročilo bo moralo obravnavati in poročati o sprejetih potencialnih metodah izravnav in oceniti učinke implementacije projektov izravnav kot neto emisij. Prav tako bo odbor predlagal spremembe programom izravnav z namenom zagotovitve, da izravnalni krediti ne kompromitirajo integritete postavljenih meja na deleže emisij toplogrednih plinov in v izogib oziroma minimiziranja katerega koli stranskega učinka, ki bi ga le-to imelo na človekovo zdravje ali okolje. Predsednik Agencije za zaščito okolja je zadolžen za sprejetje in odobritev programov izravnav, izdajanje kreditov izravnav, dobo trajanja le-teh in pregled poročil. 90 dni po odobritvi poročila o projektih izravnav, se predsednik agencije odloči glede količine zmanjšanja emisij preko projektov izravnav. Tako pripade en izravnani kredit za eno tona CO₂, ki se ga je prihranilo, se mu izognilo ali shranilo iz odobrenih projektov (Discussion

¹⁹ Ogljična izravnava = Carbon offset; pomeni finančni instrument, ki predstavlja denarno ovrednotenje in zmanjševanje skozi odkup emisij toplogrednih plinov. Meri se v metričnih tonah ekvivalenta CO₂, četudi velja za vse kategorije toplogrednih plinov (Kako prevajamo Carbon Footprint, Carbon Neutral, Carbon Offset in Low Carbon Socitex v slovenski jezik 2009). V izravnave se vključi lahko številne projekte za generiranje ogljičnih izravnav. Ti projekti vključujejo obnovitveno energijo, ponehanje metana, energetska učinkovitost, pogozdovanje, spremembe goriva. Po navadi gre za sončno energijo, energijo vetra, hidro energijo in biogoriva. Nekatere od teh izravnav so uporabljene za zmanjšanje razlike v stroških med energijo pridobljeno na obnovitven način in tisto pridobljeno na konvencionalni način, s poviševanjem tržne gibljivosti v prid odločitvi za obnovitveno energijo (Carbon offset 2010).

²⁰ Krediti; kredit, ki se ga lahko pridobi z obnovitveno energijo je nekoliko drugačen od izravnav. Predstavlja količino energije, ki se jo producira iz obnovitvenih virov energije. Da se te kredite lahko spremeni v izravnave, mora biti čista energija prevedena v redukcijo ogljika, s tem da se predpostavi, da čista energija nadomesti ekvivalentno količino konvencionalno pridobljene električne energije na lokalnem omrežju (Carbon offset 2010).

Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009, Pew Center on Global Climate Change 2009 in Larsen 2009).

- IZPOSOJANJE IN IZMENJAVA

Za zagotavljanje dodatne fleksibilnosti, brez da bi kompromitirali okoljevarstvene cilje, predlog zakona dovoli neomejeno izmenjavanje dovolilnic za uporabo v prihodnjih letih prilagajanja. Dovolilnice se lahko prodaja, izmenjuje ali prenaša. Prav tako se omogoča opredeljenim entitetam, da si v dvo-letnem prilagajanju lahko sposojajo dovolilnice za leto vnaprej brez kazni. Za dvo- ali več-letno sposojanje dovolilnic pa se dogovori samo pod omejenimi in določenimi okoliščinami. Prav tako se bo ustanovilo sistem, ki bo sledil dovolilnicam, zato da bo le-ta zagotavljal urejeno delovanje trga dovolilnic in izravnalnih kreditov (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009, Pew Center on Global Climate Change 2009).

- DOVOLILNICE NA MEDNARODNI RAVNI

Ta razdelek zakona določa postopek, v katerem se sprejme mednarodni program ukrepa glede klimatske spremembe tudi za ameriško družbo, tako da se omogoči uporabo sistema dovolilnic iz tistega sistema in da se le-ta lahko sreča z zahtevami sistema, ki ga uzakonja ta zakona. Tako mora ta mednarodni program biti sprejet s strani ene ali več držav in urejati absolutno določeno mejo za določen delež izpustov toplogrednih plinov. Program mora biti vsaj toliko zahteven, kot je ta v tem predlogu zakona, vključno s primerjalnim opazovanjem, kvaliteto izravnav in restrikcij na področju uporabe izravnav, spoštovanjem in izpolnjevanjem zahtev (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009 in Pew Center on Global Climate Change 2009).

- STRATEŠKE REZERVE

Predlog zakona pooblašča agencijo za zaščito okolja, da ta ustvari strateško rezervo 2, 5 milijarde dovolilnic, od katerih jih določen avtoriziran delež agencija vsako leto da na stran, tako da so te na voljo, če pride do hitrega porasta cen na trgu. Tako agencija omogoči dovolilnice iz rezerv preko dražbe, kadar cene dovolilnic dosežejo nepričakovano visoko vrednost. Denar, ki se ga bo na teh dražbah zbralo bo omogočal nakup dodatnih emisij, ki bodo lahko zapolnile strateške rezerve (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

- ZAGOTAVLJANJE IN NADZOR NAD TRŽIŠČEM OGLJIKA

Predlog zakona zagotavlja oster nadzor in regulacijo nad novimi trgi ogljikovih dovolilnic in ostalih toplogrednih plinov. Zagotavlja tržno transparentnost in likvidnost in uvaja ostre ukrepe zoper prevare in manipulacijo. V tem primeru se določa denarne kazni po naslednjem načelu: določena entiteta lahko v ozračje izpusti točno toliko deleža toplogrednih plinov, kot jih določa količina njenih dovolilnic. Če ta entiteta preseže to vrednost do roka, v katerem njene dovolilnice veljajo, se to vrednost določi glede na vrednost, ki jo ima na trgu koledarskega leta, za katerega so bile izdane, in se jo podvoji. Poleg tega pa se entiteto kaznuje še z odvzemom dovolilnice za leto, ki sledi v vrednosti deleža, s katerim je presegel svoj dovoljen delež izpusta. Federalna komisija za energetske regulacije je zadolžena za regulacijo denarnega trga in dovolilnic. Predsedniku pa je zadana naloga delegiranja regulacijske odgovornosti za posledično izoblikovane trge ustreznim agencijam (ki bo ali bodo izbrane na temelju predloga delovne skupine povezanih agencij) (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009 in Pew Center on Global Climate Change 2009).

- DODATNI STANDARDI TOPLOGREDNIH PLINOV

Predlog zakona pooblašča agencijo za zaščito okolja, da pripravi standarde za izpuste tistih virov, ki jih sistem dovolilnic ne obravnava. Dodatno ustvarja posebne programe za redukcijo dveh pomembnih onesnaževalcev, ki doprineseta h globalnemu segrevanju ozračja: hidrofluoro ogljik (HFC) in črni ogljik. HFC so kemični produkti, ki jih uporabljajo v hladilnikih, klimatskih napravah, izolaciji idr. HFC se dodajo na listo podobnih substanc, ki jih Agencija za zaščito okolja trenutno regulira, saj zmanjšujejo ozonski plašč. Pod tem regulatornim programom bo agencija postopoma zaustavila proizvodnjo HFC. Črni ogljik oz. saje je produkt nepopolnega gorenja fosilnih goriv in biomas. Je velik onesnaževalec, ki najbolj škoduje topljenju ledu na Arktiki. Agencija je pooblaščen, da uporabi obstoječo avtoriteto pod Zakonom o čistem zraku, da zmanjša emisije črnega ogljika na državni ravni in preuči tudi možnosti zmanjšanja le-tega na mednarodni ravni (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

- IZJEME NA PODLAGI ZAKONA O ČISTEM ZRAKU

Predlog zakona omogoča, da CO₂ in ostali toplogredni plini niso regulirani kot kritični onesnaževalci oz. hazardni onesnaževalci ozračja na temelju njihovega vpliva na globalno

segrevanje ozračja. Predlog prav tako omogoča novim poročilom o novih onesnaževalcih, da ne vključujejo že opredeljenih onesnaževalcev globalnega segrevanja (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

11.4 TRANZICIJA NA ČISTO ENERGETSKO EKONOMIJO V PREDLOGU AMERIŠKEGA ZAKONA O ČISTI ENERGIJI IN VARNOSTI 2009

- ZAGOTAVLJANJE KONKURENČNOSTI NA DOMAČEM TRGU

Zato da se zagotovi konkurenčnost ameriških podjetij s tujimi, predlog zakona pooblašča podjetja v določenih industrijskih sektorjih, da prejmejo rabate za kompenzacijo dodatnih stroškov, ki jih bo zgoraj omenjeni program prinesel. Sektorji, ki uporabljajo velike količine energije in proizvajajo dobrine, ki jih tržijo globalno, bi bili legitimni za prejem rabatov. Če predsednik ZDA prepozna, da rabati učinkovito ne popravljajo neravnotežij, je predsednik pooblaščen, da ustanovi program »prilagoditve meja«. V tem programu bi bilo zahtevano od tujih proizvajalcev in uvoznikov (problem nastane predvsem pri proizvodih, ki nastanejo v državah, kjer omejitev izpustov toplogrednih plinov ni striktna in tako lahko proizvajajo več in onemogočajo konkurenčnost domačih podjetij), da plačajo za posebne dovolilnice in potem te dovolilnice obdržijo – denarno obtežijo uvožene produkte iz držav, ki nimajo striktnih omejitev glede izpustov, da le-te preko nakupa dovolilnic pokrijejo ogljik vsebovan v sedaj ameriško-tujih produktih (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009 in Emissions Trading 2010).

- ZELENA DELOVNA MESTA IN TRANZICIJA DELAVSTVA

Predlog zakona omogoča spodbujanje in ustvarjanje novih zelenih delovnih mest. V enem razdelku pooblašča Sekretariat za izobraževanje, da nagradi z denarnimi spodbudami univerze in kolidže, ki bodo razvili kurikulum in programe usposabljanja za pripravo študentov na karijerne poti na področju obnovitvene energije, energetske učinkovitosti in ostalih oblik posredovanja pri klimatski spremembi. Prav tako se pooblašča sekretariat za delo kot tistega, ki bo programe usposabljanja ustvaril in jih razvil (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

- POMOČ POTROŠNIKOM

V tem razdelku predloga zakona se ustanovi t. i. program energetskega vračila za nizko-

dohodkovne družine (Pew Center on Global Climate Change 2009).

- IZVOZ ČISTE TEHNOLOGIJE

Predlog zakona vključuje določne denarne vložke kot ameriško pomoč pri spodbujanju svetovnega razširjanja čistih tehnologij v države v razvoju. Predlog zakona specificira, da se ta denarna pomoč omogoči le državam v razvoju, ki so ratificirale mednarodno pogodbo in sprejele nacionalno ustrezne aktivnosti, ki bodo dosegle ustrezno zmanjšanje toplogrednih plinov (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

- PRILAGAJANJE NA GLOBALNO SEGREVANJE

Predlog zakona ustanavlja svetovalno agencijo, ki bo omogočala federalne odgovore na učinke globalnega segrevanja. Nacionalna pomorska in atmosferska administracija je pooblaščen za zbiranje ocenjevanja šibkosti na tem področju in ustanovitve nacionalne klimatske službe. Vsaka federalna agencija je pooblaščen za pripravo načrta prilagajanja, pregleda klimatskih vplivov glede zadev, ki so stvar njihove ustrezne zakonodaje, in razvoja načrtov glede reševanja teh vplivov. Predlog zakona ustanavlja fundacijo, ki bo omogočala federalno pomoč za državne, lokalne in plemenske prilagoditvene projekte in za projekte, ki bodo ljudi pripravljali na upravljanje z naravnimi resursi nanašajoč se na klimatsko spremembo. Predlog zakona prav tako zahteva od sekretariata za zdravje in javne storitve, da javno objavi nacionalno strategijo za prilagajanje zdravstvenih posledic, ki jih bo povzročila klimatska sprememba (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

Za naslavljanje mednarodnih problematik, predlog zakona ustvarja mednarodni program prilagajanja klimatski spremembi, ki bi nudil ameriško pomoč najbolj šibkim državam v razvoju, da bi se le-te lahko lažje spopadle s klimatsko spremembo (Discussion Draft Summary. The American Clean Energy and Security Act of 2009 2009).

**11.5 IZRAVNAVE USTVARJENE S KMETIJSTVOM IN GOZDARSTVOM V
PREDLOGU AMERIŠKEGA ZAKONA O ČISTI ENERGIJI IN VARNOSTI
2009**

- KREDITNI PROGRAM²¹ IZRAVNAV IZ DOMAČIH KMETIJSKIH IN GOZDARSKIH VIROV

V obdobju enega leta Sekretariat za kmetijstvo ustvari program, ki bo urejal generacijo kreditov izravnave iz domačih kmetijskih in gozdarskih virov, ki so preverljivi, dodatni ali trajni. V manj kot letu dni bo sekretariat objavil seznam domačih kmetijskih in gozdarskih praks, ki so ustrezne za to, da generirajo kredite izravnave. Sem spadajo vse prakse, ki se izogibajo produkciji toplogrednih plinov, jih zmanjšujejo ali jih shranjujejo: npr. zimsko pridelovanje, kontinuirano pridelovanje in ostali načini, ki omogočajo vrnitev biomase zemlji v izmenjavo, redukcija uporabe dušika kot gnojila, redukcija izpustov toplogrednih plinov iz gnoja, sprememba v načinu uporabe zemlje in gozdarskih aktivnosti itn. Sekretariat definira kreditno obdobje za vsako prakso izravnave – 5 let za kmetijske prakse shranjevanja, 20 let za gozdarske prakse shranjevanja, 10 let za ostale tipe praks. Sekretariat bo presodil o tem, koliko izpustov je bilo prihranjenih in zmanjšanih glede na določeno prakso izravnave. Glede na potrjen prihranek sekretariat izda kredit, en kredit za vsako prihranjeno tono toplogrednih plinov (Pew Center on Global Climate Change 2009).

- USTANOVITEV REDUKCIJE TOPLOGREDNIH PLINOV MINISTRSTVA ZA KMETIJSTVO IN USTANOVITEV KOMITEJA ZA SVETOVANJE O SHRANJEVANJU

Sekretariat Ministrstva za kmetijstvo ustanovi Komite, ki bo zagotavljal znanstveno in tehnično svetovanje o razvijanju, implementiranju in zagotavljanju celotne okoljske integritete programa izravnave tega poglavja zakona. Komite bo ocenjeval znanstvene in tehnične informacije za domače kmetijske in gozdarske prakse izravnave. Tako bo sekretariatu zagotovil izdelavo ustrezne metodologije, novih tipov praks, in nasvete ter komentarje o še

---

²¹ Ogljični kredit; je generični izraz za določitev vrednosti redukcije ali izravnave toplogrednih plinov. Ogljični krediti in trgi so glavna sestavina nacionalnih in internacionalnih poskusov posredovanja v rasti koncentracije toplogrednih plinov. En ogljični kredit je enak eni toni toplogrednih plinov ali na nekaterih trgih ekvivalentnih plinov CO₂-ju. Pri tem so toplogredni plini omejeni na določeno vrednost, v naslednjem koraku trgi določijo emisije po reguliranih resursih celotne skupine. Cilj je dovoliti trgu, da le-to vodi industrijske in komercialne procese v smeri nizkega deleža izpustov zaradi postavljenih cen na določen delež izpustov toplogrednih plinov. Ti projekti posredovanja generirajo kredite. Prav tako obstajajo podjetja, ki prodajajo ogljične kredite komercialnim in individualnim strankam, ki se zanimajo za zmanjšanje svojega ogljičnega odtisa. Ti ogljični izravnalci prodajajo kredite iz svojih fondov investicij ali pa to počne ogljično podjetje, ki je agregiralo kredite iz individualnih projektov. Kvaliteta kreditov je osnovana v procesu vrednotenja in sofisticiranosti fonda ali razvojnega podjetja, ki je odigral vlogo sponzorja ogljičnega projekta. Uporaba energije in posledično ravni emisij se bodo poveševali. Tako se bo število podjetij, ki bodo kupovali kredite, povešalo in zakoni ponudbe in povpraševanja bodo povešali cene na trgu in s tem prepričali mnoge akterje, da se odločijo za okoljevarstvene aktivnosti, ki omogočajo prodajo ogljičnih kreditov (Carbon Credit 2010).

drugih načinov izboljšanja in varovanja okoljske integritete znotraj že opredeljenih praks. Komite bo zagotavljal informacije o tem, katere prakse izravnav resnično prispevajo k zmanjšanju, shranjevanju in izogibanju produkcije toplogrednih plinov (Pew Center on Global Climate Change 2009).

- MEŠANO

Ta razdelek predloga zakona najprej uvaja amandma na standard obnovljivega goriva²² in ureja problematiko indirektno rabe zemlje za biogoriva. Ta razdelek pooblašča Akademijo za znanost, da začne s pregledom in poročanjem o težavah, ki se nanašajo na indirektno izpuste toplogrednih plinov, nastalih zaradi pridobivanja biogoriv za transport. Na podlagi poročila in raziskav se bo v nadaljevanju odločalo o načinu vključevanja tovrstnih načinov izpustov v nove načine izračunavanja in omejevanja ter posledične regulacije toplogrednih plinov, sproženih na ta način. V manj kot letu dni bodo predsednik Agencije za zaščito okolja, sekretar za kmetijstvo in Federalna komisija za energetske regulacije, skupaj pripravili oceno, kako viri obnovitvene biomase prispevajo k ciljem dviga ameriške energetske neodvisnosti, varovanja okolja in zmanjševanja globalnega segrevanja ozračja. Ta ocena bo namenjena za delovanje Akademije znanosti. V nadaljevanju sekretar za notranje zadeve, sekretar za kmetijstvo in predsednik Agencije za zaščito okolja pripravijo skupno znanstveno poročilo o tem, kako viri biomase iz javne zemlje lahko doprinesejo k ciljem povišanja ameriške energetske neodvisnosti, varovanju okolja in zmanjševanju globalnega segrevanja ozračja. Na podlagi tega poročila lahko agencije modificirajo definicijo biomase (Pew Center on Global Climate Change 2009).

12 SENATORSKA VERZIJA PREDLOGA ZAKONA O DELOVNIH MESTIH NA PODLAGI ČISTE ENERGIJE IN AMERIŠKE MOČI (CLEAN ENERGY JOBS AND AMERICAN POWER ACT S. 1733)

---

²² Indirektna sprememba rabe zemlje za biogoriva; se nanaša na nehotene večje posledice izpustov ogljika zaradi spremenjene rabe zemlje po vsem svetu, ki jo sproži razširjanje polj za produkcijo etanola in biodizla kot odgovor na povišano globalno povpraševanje po biogorivih. Kmetje po vsem svetu spreminjajo pristno zemljo v zemljo za pridelavo surovin za biogoriva. Ker travniki in tropski deževni gozdovi shranjujejo ogljik v svojo zemljo in biomaso, iz česar nato vsako leto rastline rastejo, se čiščenje in spreminjanje divjine za nove kmetije odrazi v neto povišanju toplogrednih plinov. Z npr. pridobivanjem etanola iz koruze se za poganjanje vozil sprosti lahko celo več ogljika v ozračje, kot se ga z uporabo bencina (Indirect Land Use Change Impacts of Biofuels 2010 in Schueneman 2010).

Demokratska senatorja John Kerry (predsednik Komiteja za mednarodne odnose) in Barbara Boxer (predsednica Komiteja za okolje in javna dela) sta predstavila Zakon o delovnih mestih na podlagi čiste energije in ameriške moči (Clean Energy Jobs and American Power Act) 30. septembra 2009, ki predstavlja senatorsko verzijo predloga ameriškega Zakona o čisti energiji in varnosti 2009 in uzakonja mehanizem trgovanja z ogljikovimi dovolilnicami

Predsednik Obama je pozdravil omenjeni senatorski predlog in dejal, da je njegova administracija globoko predana sprejemu zakona, ki bo urejal področje ustvarjanja novih delovnih mest in investicij v čisto energijo, ki spodbujajo inovacije.

Ta zakon uvaja pomembne javne investicije v raziskovanje čiste energije, v uvajanje provizij za generiranje elektrike iz naravnega plina ter jedrske energije ter podpira raziskovanje tehnologij shranjevanja in zajema ogljika. Prav tako ta predlog zakona uvaja še močnejše programe financiranja ob prehodu na čiste obnovitve vire energij ter s tem produkcijo domače energije (Climate Legislation on Capitol Hill 2009, Johnson 2009, Kerry, Boxer Introduce Clean Energy Jobs and American Power Act, S. 1733 Clean Energy Jobs and American Power Act 2009).

Predlog zakona doprinaša k temu, da kongres dokončno sprejme novo klimatsko zakonodajo (National Wildlife Federation 2009).

Na tem mestu je pomembno predvsem v čem se razlikuje od verzije v prejšnjem poglavju obravnavanega predloga zakona, ki ga je sprejel predstavniški dom.

Verzija predstavniškega doma predstavlja splošni zakon o čisti energiji in podnebjju, medtem ko se senatorska verzija nasloni predvsem na področje mehanizma zmanjševanja toplogrednih plinov. Obravnava namreč cilj zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za 20% do leta 2020, kar pomeni agresivnejšo redukcijo emisij kot v predlogu Zakona o čisti energiji in varnosti, sprejetega junija 2009 s strani predstavniškega doma, ostali deleži po letih so enaki verziji predstavniškega doma. Senatorska verzija pokriva istih sedem toplogrednih plinov kot verzija predstavniškega doma. Na področju distribucije dovolilnic najdemo podobnosti – dovolilnice so razdeljene med elektrarne (35%), med družbe, ki zagotavljajo lokalno distribucijo naravnega plina (9%), med države, ki se ogrevajo z oljem in propanom (1,5%), s posebnim ozirom na domače, komercialne in industrijske potrošnike. Zagotovljena je tudi prosta

alokacija vrednosti dovolilnic, ki rafinerijam, intenzivnim energetskim in trgovanju izpostavljenim industrijam, onemogoča migracijo le-teh in njihovih emisij v druge države, z drugačnimi programi izpustov toplogrednih plinov. Vrednosti iz prodaje dovolilnic se razdelijo na mnoge programe energetske učinkovitosti in spodbujanja neodvisnosti podobno kot verzija predstavniškega doma. Vendarle pa senatorska verzija nudi vrednosti iz prodaje dovolilnic tudi programom transportnega načrtovanja, spodbujanja določanja kod gradnje stavb, programom energetske učinkovitosti s porabo vode in usposabljanje delavcev na področju nuklearne industrije. Prav tako se senatorska verzija od predstavniške loči po tem, da uvede 10% dovolilnic letno na dražbo (z naraščanjem na 25% do leta 2040) – specifično z namenom, da ta zakon ne pripomore k proračunskemu deficitu. Tako kot verzija predstavniškega doma tudi senatorska uvaja dve-letno obdobje prilagajanja, neomejeno izmenjavo neporabljenih dovolilnic, in omejeno izposojanje le-teh. Prav tako sta si verziji enaki v letnih izravninah v vrednosti 2 milijard ton, vendarle pa senatorska verzija razdeli to vrednost drugače – s tremi četrtinami iz domačih virov (1,5 milijarde) in eno četrtino iz mednarodnih virov. Senatorska verzija ustvarja tudi tržno stabilno rezervo, iz katere naj bi bile dovolilnice podeljene na dražbi pokritim entitetam v primeru, če cene dovolilnic narastejo čez prage. Rezerva bi bila založena z dovolilnicami iz prihodnjih let (te vrednosti iz senatorske verzije so večje kot v verziji predstavniškega doma in so določene kot zaloga za rezervo). Te bodo nadomeščene s pomočjo domačih in mednarodnih gozdarskih izravnin, kupljenih iz dohodka z dražbe rezerv. Poleg programa redukcije toplogrednih plinov in programa investicij, senatorska verzija zakona dopolnjuje meritve, ki jih vsebuje Zakon o čisti energiji. Omogoča podporo razširjanju tehnologij shranjevanja in zajema ogljika, razširjanje jedrske tehnologije s pomočjo raziskovalnih in razvojnih programov za upravljanje s smetmi in varovanjem dotrajanih elektrarn ter usposabljanju delavcev, ki delajo v jedrskih elektrarnah, razširjanju generiranja elektrike z naravnim plinom (tudi tistega pridobljenega s tehnologijami shranjevanja in zajema ogljika), razširjenim skladom za programe državnih energetskih iniciativ in kod stavbarjenja ter za programe obnove. Senatorska verzija zakona ne izključi agencije za zaščito okolja tako kot verzija predstavniškega doma iz določanja standardov, ki jih morajo zagotavljati stacionarni viri onesnaževanja, sicer pa odloži do leta 2020, da Agencija za zaščito okolja postavi standarde na vire, ki so izven postavljenih meja mehanizma s trgovanjem dovolilnic – in ki pomenijo v tem trenutku še vedno pomemben domači vir izravnin – npr. metan pridobljen iz smeti in metan iz rudnikov (Pew Center on Global Climate Change 2009).

Nasprotniki sprejemu zakona prihajajo iz vrst držav, katerih fosilna goriva, predvsem premog, predstavljajo osnovni vir dohodka. Njihov osnovni argument proti sprejetju je, da se bodo računi za elektriko zaradi uvajanja ostre regulacije deleža izpustov toplogrednih plinov, povišali. A Agencija za zaščito okolja temu nasprotuje, saj po njenih izračunih in raziskavah, ta redukcija predstavlja znižanje vrednosti na računih, ki jih potrošniki plačajo za električno energijo (Johnson 2009).

O mnogih podrobnostih predloga zakona se bo razpravljalo na senatnih tleh v prihodnjih mesecih med demokratskimi in republikanskimi predstavniki. Napovedi za sprejem zakona so negotove, saj mora za zakon glasovati vsaj 51 senatorjev, do danes pa jih je podpora zakonu zagotovilo le 45 (Sternberg 2009).

Tu bi na podlagi podrobne analize Zakona o obnovi in ponovnih investicijah in obeh predlogov zakonov tako predstavniškega kot tudi senatnega, ki obravnavata nove obnovitvene vire energije in iščeta poti do ameriške energetske neodvisnosti, potrdila tretjo hipotezo in zato trdim, da tudi v nadaljevanju po volitvah Obamina administracija zastavlja novo okoljsko politiko te države, s katero bo vzpostavila zmanjšanje deleža toplogrednih plinov in povečala svojo energetske neodvisnost, kar pa bo predstavljala tudi na premici lokalno-globalno in skušala spodbuditi formiranje globalne ekološke politike pri omejevanju podnebnih sprememb.

13 ZAKLJUČEK

Kot pravi ameriški senator John Kerry: »To je zakon o varnosti, ki bo Ameriko postavil nazaj na pot vodenja lastne energetske prihodnosti in z njim postaja jasno, da se ZDA spopadajo z globalno klimatsko spremembo s svojo genialnostjo. Zakon pomeni državno obrambo pred škodljivimi vplivi onesnaženja in tveganji, ki jih s seboj prinaša globalna klimatska sprememba. Naše zdravje, naša varnost, naša ekonomija, naše okolje – vse to zahteva, da se na novo odkrije način uporabe energije, ...« (Kerry, Boxer Introduce Clean Energy Jobs and American Power Act 2009)

Iz tega citata senatorja Johna Kerrya, lahko vidimo Beckove trditve, da je človek resda v

preteklosti doživljal občutja ogroženosti, a takrat je bilo to občutenje individualno in vezano na osebne biografije. Danes je ogroženost skupna, časovno in prostorsko neomejena; je globalna in trajna. Beck trdi, da se z družbo tveganja preobrazi podoba skupnosti, ki v nasprotju z razredno družbo in njenim vrednostnim aksiomom na piedestal postavi vrednoto varnosti. Prav tako pravi Beck, da modernizacijska tveganja poznoindustrijske dobe odpravljajo razredne delitve in na njihova mesta vpeljejo nove globalne neenakosti. Tveganja imajo občutek egalizacije, zato družbe tveganja niso razredne družbe. To ne pomeni odpravljanja razredno specifičnih prizadetosti, možnosti za ravnanje s tveganji ali izogibanje tveganju nosijo izkaznico socialnega položaja, izobrazbe, obveščenosti. A pri preskrbi z vodo so vsi družbeni sloji priklopljeni na isti vod. Družbe tveganja vsebujejo bazično demokratično razvojno dinamiko, ki razbija meje in ki človeštvo stisne skupaj v enovit položaj civilizacijskih samoogrožanj. Stiska je hierarhična, smog demokratičen. Tako nastala objektivna skupnost globalnega položaja ogroženosti ne pozna socialnih in nacionalnih meja. V pozni modernosti tveganja niso prepoznana samo kot tveganja, ampak vse bolj kot tržne priložnosti (v Vidmar Horvat 2006, 19, 20, 25).

Al Gore (2007, 298) citira Carla Sagana in govori o tem, da se naš planet globoko iz vesolja vidi kot bleda modra pika v pasu svetlobe. To je naš edini dom. A mi – ljudje smo našo sposobnost življenja na Zemlji in prihodnost naše civilizacije postavili pod vprašanje.

V sklepu lahko trdim, da sem skozi diplomsko nalogo dosegla v začetku zastavljene cilje in s pomočjo metod dela na podlagi ciljev potrdila vse tri v začetku zastavljene hipoteze.

Barack Obama ekonomijo nove ameriške družbe vidi kot čisto ekonomijo, ki temelji na energetske neodvisnosti in se obnavlja s pomočjo supermoči planeta in njegovo energijo vrača skozi obnavljanje. Takoj po inavguraciji se je v ZDA sprejel Ameriški zakon obnove in ponovnih investicij 2009, ki pomembno uvaja denarne spodbude v programe, inovacije, razvoj, razširjanje novih energetskih tehnologij, obnovljivih virov energije itd. Junija 2009 je bil v ZDA na ravni predstavnškega zakona sprejet osnutek Ameriškega zakona o čisti energiji in varnosti, ki ureja vsa področja iz predvolilnega programa Baracka Obame. Uvaja mehanizem trgovanja z ogljikovimi dovolilnicami in preko trgovanja z njimi na trgu pridobiva finančna sredstva za investicije v najbolj ključne programe spremembe rabe energetskih virov Zemlje.

Tako ohranja civilizacijsko pridobitev tržnega kapitalizma na ravni trgovanja z vrednostmi izpustov toplogrednih plinov, hkrati pa preoblikuje ekonomijo in jo postavi na temelje energetske neodvisnosti ZDA. S sprejetjem take zakonodaje bodo imele ZDA boljša pogajalska izhodišča na prihodnjih globalnih konferencah. Ekološke politike se bodo morale razvijati, ekološka problematika podnebnih sprememb pa bo morala opozarjati nase s katastrofami še nekaj časa.

Morda si takrat človek in narava ne bosta več neznanca in bosta po dolgem času spet prijatelja.

14 LITERATURA

Beck, Ulrich. (2001): *Družba tveganja: na poti v neko drugo moderno*. Ljubljana. Krtina.

Beck, Ulrich. (2003): *Kaj je globalizacija?: zmote globalizma – odgovori na globalizacijo*. Ljubljana. Krtina.

Bowmann, Ann O'M., Kearney Richard C. (2006): *State and Local Government, The Essentials*. Boston, New York. Houghton Mifflin Company.

Elliot, Lorraine (1998/2004): *The Global Politics of the Environment*. New York: Palgrave Macmillan.

Featherstone, Mike ur. (1990): *Global Culture. Nationalism, Globalization and Modernity*. London, Newbur Park, New Delhi. Sage.

Firor, John (1990): *The Changing Atmosphere, A Global Challenge*. New Haven&London. Yale University.

Ferfila, Bogomil (1992): *Kje si Amerika*. Ljubljana. Grafični marketing J. Erjavec.

Gore, Al (2007): *Neprijetna resnica. Svetovna nevarnost globalnega ogrevanja in kako lahko ukrepamo*. Ljubljana. Mladinska knjiga.

Vaughn Switzer, Jacqueline (1994): *Environmental Politics: Domestic and Global Dimensions*. New York. St. Martin's Press.

Vidmar Horvat, Ksenija (2004): *Uvod v sociologijo kulture. Učbenik za prvi letnik sociologije*. Ljubljana. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za sociologijo.

Vidmar Horvat, Ksenija (2006): *Globalna kultura*. Ljubljana. Študentska založba.

ČLANKI V REVIJAH OZIROMA ZBORNIKIH:

Ferfila, Bogomil (2001): *Vlada – ekologija – biznis*. Teorija in praksa 38(3), 386-394.

Lah, Avguštin (1994): *Kriza okolja. Zbornik Človek in njegovo okolje. Celostno razumevanje okolja – izziv na pragu tretjega tisočletja*. Ljubljana. Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

INTERNETNI VIRI

About EPA. Environmental Protection Agency, 2010.

Dostopno prek: <http://www.epa.gov/aboutepa/index.html> (18. april 2010).

Agenda 21 za Slovenijo, 2008.

Dostopno prek: http://novebiologije.wikia.com/wiki/Agenda_21_za_Slovenijo (4. januar 2010).

Barack Obama and Joe Biden: New Energy For America, 2008.

Dostopno prek: http://www.barackobama.com/pdf/factsheet_energy_speech_080308.pdf (13. marec 2010).

Barack Obama's Plan to Make America a Global Energy Leader, 2008.

Dostopno prek: http://obama.3cdn.net/4465b108758abf7a42_a3jmvfyfa5.pdf (13. marec 2010).

Basic Information. National Environmental Policy Act. Environmental Protection Agency, 2010.

Dostopno prek: <http://www.epa.gov/compliance/basics/nepa.html> (10. marec 2010).

Cash For Grass Rebate Pilot Program. City of Roseville, 2009.

Dostopno prek:

http://www.roseville.ca.us/eu/water_utility/water_conservation/for_home/cash_for_grass/default.asp (31. marec 2010).

Cavanagh Sheila, Hahn Robert, Stavins Robert. 2001. *National Environmental Policy During the Clinton Years*.

Dostopno prek: <http://www.epa.gov/compliance/basics/nepa.html> (29. november 2009).

Cleveland J. Cutler, Kubiszewski Ida, Miller Merril. 2007. *United Nations Conference on Environment and Development (UNCED), Rio de Janeiro, Brazil*.

Dostopno prek:

[http://www.eoearth.org/article/United_Nations_Conference_on_Environment_and_Development_\(UNCED\),_Rio_de_Janeiro,_Brazil](http://www.eoearth.org/article/United_Nations_Conference_on_Environment_and_Development_(UNCED),_Rio_de_Janeiro,_Brazil) (30. December 2009).

Cleveland J. Cutler, Najam Adil. 2008. *Energy and Sustainable Development at Global Environmental Summits*.

Dostopno prek:

http://www.eoearth.org/article/Energy_and_sustainable_development_at_global_environmental_summits (1. december 2009).

Climate Legislation on Capitol Hill. U. S. Climate Action Network, 2009.

Dostopno prek: <http://www.usclimatenetwork.org/hot-topics/energy-climate-legislation> (18. april 2010).

Community Investment Network News Room. 2009. *Stimulus Bill Summary: American Recovery and Reinvestment Act of 2009*.

Dostopno prek: http://www.communityinvestmentnetwork.org/nc/single-news-item-states/article/stimulus-bill-summary-american-recovery-reinvestment-act-of-2009/?tx_ttnews%5BbackPid%5D=1684 (14. april 2010)

Conservation and Preservation.

Dostopno prek:

http://www.ace.mmu.ac.uk/eae/sustainability/Older/Conservation_and_Preservation.html (12. avgust 2009).

COP 15, 2009.

Dostopno prek:

<http://www.denmark.dk/en/menu/Climate-Energy/COP15-Copenhagen-2009/cop15.htm> (10. januar 2010).

Earth Day: A Speech Delivered by Al Gore. 22. April 2002.

Dostopno prek: http://www.danaroc.com/guests_algore_042108.html (1. marec 2010).

Economy. Organizing for America, 2008.

Dostopno prek: <http://www.barackobama.com/issues/economy/index.php> (13. marec 2010).

Energy Star. 2010.

Dostopno prek: <http://www.energystar.gov/> (15. april 2010).

George W. Bush and the Bush Administration 2000 – 2008, 2008.

Dostopno prek:

<http://www.lilith-ezine.com/articles/politics/George-W-Bush.html#environmental>
(29. november 2009).

Gill, Kathy. 2009. *American Recovery and Reinvestment Act of 2009. H.R. 1, The Economic Stimulus Package*.

Dostopno prek: http://uspolitics.about.com/od/economy/tp/2009_economic_stimulus_bill.htm
(8. april 2010).

Goldenberg Suzanne, Stratton Allegra, Vidal John. 2009. *Low Targets, Goals Dropped, Copenhagen Ends in Failure*. Guardian, 19. december.

Dostopno prek: <http://www.guardian.co.uk/environment/2009/dec/18/copenhagen-deal> (11. januar 2010).

Green Energy Between Good Intentions and Red Tape, 2009.

Dostopno prek: <http://en.greenplanet.net/point-of-view/editorials/408-green-energy-between-good-intentions-and-red-tape.html> (17. junij 2009).

H. R. 1: American Recovery and Reinvestment Act of 2009. 2009.

Dostopno prek: <http://www.govtrack.us/congress/bill.xpd?bill=h111-1> (12. april 2010)

H. R. 2454: American Clean Energy and Security Act of 2009. 2009.

Dostopno prek: <http://www.govtrack.us/congress/bill.xpd?bill=h111-2454> (14. april 2010).

H. R. 5140: Economic Stimulus Act of 2008. 2007-2008.

Dostopno prek: <http://www.govtrack.us/congress/bill.xpd?bill=h110-5140> (8. april 2010).

Historical Timeline.

Dostopno prek: <http://alternativeenergy.procon.org/view.resource.php?resourceID=002475> (29. november 2009).

Johnson, Brad. 2009. *Kerry-Boxer Clean Energy Jobs Act Strengthens American Power.*

Dostopno prek: <http://wonkroom.thinkprogress.org/2009/09/30/kerry-boxer-clean-energy-jobs/> (18. april 2010).

Kako prevajamo Carbon footprint, Carbon Neutral, Carbon Offset in Low Carbon Socitex v slovenski jezik. Sončeve pozitivke, 2009.

Dostopno prek: <http://www.pozitivke.net/forum/viewtopic.php?showtopic=810> (15. april 2010).

Kerry, Boxer Introduce Clean Energy Jobs and American Power Act. U. S. Senate Committee on Environment and Public Works, 2009.

Dostopno prek:

http://epw.senate.gov/public/index.cfm?FuseAction=Majority.PressReleases&ContentRecord_id=0c00344c-802a-23ad-4f4d-edb0c9408d2e (18. april 2010).

Larsen, John. 2009. *The American Clean Energy and Security Act: Key Elements and Next Steps.* World Resources Institute.

Dostopno prek: <http://www.wri.org/stories/2009/05/american-clean-energy-and-security-act-key-elements-and-next-steps> (18. april 2010).

Light Duty Gasoline Vehicles. Clean Air Initiative, 2009.

Dostopno prek: <http://www.cleanairnet.org/infopool/1411/propertyvalue-17748.html> (15. april 2010).

Munasinghe, Mohan. 2007. *Sustainable Development Triangle*.

Dostopno prek: http://www.eoearth.org/article/Sustainable_development_triangle (4. januar 2010).

National Wildlife Federation. 2009. *Clean Energy Jobs and American Power Act of 2009*.

Dostopno prek:

http://www.usclimatenetwork.org/resource-database/NWF_CEJAP_overview_10-6-09.pdf
(18. april 2010).

Obama And A New Energy Future. Chinadialogue, 6. november 2008.

Dostopno prek: <http://www.chinadialogue.net/article/show/single/en/2037> (17. junij 2009).

Obama ostal brez svetovalca. RTVSLO, 6. September 2009.

Dostopno prek: <http://www.rtvsi.si/svet/obama-ostal-brez-svetovalca/211652> (28. september 2009).

Our Mission And What We Do. Environmental Protection Agency, 2010.

Dostopno prek: <http://www.epa.gov/aboutepa/whatwedo.html> (4. marec 2010).

Pew Center on Global Climate Change. 2009. *Distribution of Allowances*.

Dostopno prek: <http://www.pewclimate.org/docUploads/Summary-of-Allocation-House-Passage.pdf> (20. april 2010).

--- 2009. *Pew Center Summary of H. R. 2454: American Clean Energy and Security Act of 2009 (Waxman-Markey)*.

Dostopno prek:

http://www.pewclimate.org/docUploads/Waxman-Markey%20summary_FINAL_7.31.pdf
(17. april 2010).

--- 2009. *Summary of the Clean Energy Jobs and American Power Act (S. 1733) as Passed by the EPW Committee*.

Dostopno prek: <http://www.pewclimate.org/federal/analysis/congress/111/summary-clean-energy-jobs-and-american-power-act> (19. april 2010).

--- 2009. *The American Clean Energy and Security Act (Waxman – Markey Bill)*.

Dostopno prek: <http://www.pewclimate.org/acesa> (14. april 2010).

--- 2009. *Waxman-Markey Short Summary*.

Dostopno prek:

<http://www.pewclimate.org/federal/analysis/congress/111/acesa/waxman-markey-short-summary> (14. april 2010).

Predlog dopolnitev na Poročilo o uresničevanju trajnostnega razvoja v Sloveniji. Svet za varstvo okolja Republike Slovenije, 2002.

Dostopno prek:

<http://www.svo-rs.si/web/portal.nsf/dokumentiweb/8A61C71F5022982FC1256FB800254F2D?OpenDocument> (2. december 2009).

Pridobivanje bioetanol v energetske namene. Energetska agencija za Podravje, 2008.

Dostopno prek: http://www.energap.si/uploads/bioetanol_ok.pdf (24. marec 2010).

Promises but no treaty likely at climate summit. MSNBC, 5. december 2009.

Dostopno prek: http://www.msnbc.msn.com/id/34292350/ns/us_news-environment/ (11. januar 2010).

Remarks by the President on Clean Energy Jobs. The White House Office of the Press Secretary, 5. Marec 2010.

Dostopno prek: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-clean-energy-jobs> (13. marec 2010).

S. 1733 Clean Energy Jobs and American Power Act, 2009.

Dostopno prek: <http://www.opencongress.org/bill/111-s1733/show> (18. april 2010).

Schueneman, Thomas. 2009. *Carbon Debt Explained*.

Dostopno prek: <http://www.globalwarmingisreal.com/blog/2009/02/11/carbon-debt-explained/> (17. april 2010).

Sevanja. Agencija Republike Slovenije za okolje, 2009.

Dostopno prek: <http://www.arso.gov.si/varstvo%20okolja/sevanja/> (18. april 2010).

Smart Grid Diagram. U. S. Department of Energy, 2010.

Dostopno prek: <http://www.oe.energy.gov/smartgrid.htm> (19. april 2010).

Sternberg, Andy. 2009. *Clean Energy Jobs and American Power Act Introduced in U. S. Senate*. Live Earth.

Dostopno prek: <http://liveearth.org/en/liveearthblog/clean-energy-jobs-and-american-power-act-introduced-in-us-senate> (18. april 2010).

Summary of the National Environmental Policy Act. Environmental Protection Agency, 2010.

Dostopno prek: <http://www.epa.gov/lawsregs/laws/nepa.html> (10. marec 2010).

Supefund Sites Where You Live. Environmental Protection Agency, 2010.

Dostopno prek: <http://www.epa.gov/superfund/sites/> (29. marec 2010).

Sustainable Development Introduction.

Dostopno prek:

<http://www.globalissues.org/article/408/sustainable-development-introduction#WhatisSustainableDevelopment> (4. januar 2010).

Sustainable Development Definitions.

Dostopno prek: <http://www.gdrc.org/sustdev/definitions.html> (4. januar 2010).

The Act. Recovery.gov, 2009.

Dostopno prek: http://www.recovery.gov/About/Pages/The_Act.aspx (4. marec 2010).

Weatherization Assistance Program. U. S. Department of Energy, 2010.

Dostopno prek: <http://www1.eere.energy.gov/wip/wap.html> (13. marec 2010).

What is CAFO. Environmental Protection Agency, 2010.

Dostopno prek: <http://www.epa.gov/Region7/water/cafo/index.htm> (31. marec 2010).

What is Non Point Pollution Control. Environmental Protection Agency, 2010.

Dostopno prek: <http://www.epa.gov/nps/> (31. marec 2010).

What is Sustainable Development, 2009.

Dostopno prek: <http://www.iisd.org/sd/> (2. januar 2009).

Wikipedia. 2010. *American Recovery and Reinvestment Act of 2009*.

Dostopno prek:

http://en.wikipedia.org/wiki/American_Recovery_and_Reinvestment_Act_of_2009 (12. april 2010).

--- 2010. *Carbon Credit*.

Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Emissions_trading (17. april 2010).

--- 2010. *Carbon Offset*.

Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Carbon_offset (18. april 2010).

--- 2010. *Climate Model*.

Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Climate_model (14. april 2010).

--- 2010. *Degradacija okolja*.

Dostopno prek: http://sl.wikipedia.org/wiki/Degradacija_okolja (18. april 2010).

--- 2010. *E 85*.

Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/File:E85_fuel.svg (24. marec 2010).

--- 2010. *Emissions Trading*.

Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Emissions_trading (17. april 2010).

--- 2010. *Genetic pollution*.

Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Genetic_pollution (18. april 2010).

--- 2010. *Indirect Land Use Change Impacts of Biofuels*.

Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Indirect_land_use_change_impacts_of_biofuels

(17. april 2010).

--- 2010. *Intensive farming*.

Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Intensive_farming (18. april 2010).

--- 2010. *Kisli dež*. Wikipedia, 2010.

Dostopno prek: http://sl.wikipedia.org/wiki/Kisli_de%C5%BE (18. april 2010).

--- 2010. *Land use*.

Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Land_use (18. april 2010).

--- 2010. *Methyl tert-butyl ether*.

Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Methyl_tert-butyl_ether (31. marec 2010).

--- 2010. *Nanotechnology*.

Dostopno prek:

http://en.wikipedia.org/wiki/Nanotechnology#Health_and_environmental_concerns (18. april 2010).

--- 2010. *Onesnaženje*.

Dostopno prek: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Onesna%C5%BEevanje> (18. april 2010).

--- 2010. *Overpopulation*.

Dostopno prek: <http://en.wikipedia.org/wiki/Overpopulation> (18. april 2010).

--- 2010. *Smart Grid*.

Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Smart_grid (19. april 2010).

PRILOGE

PRILOGA A: MINISTRSTVA V ZDA

The Department of State	Zunanje ministrstvo
The Department of Treasury	Vladna banka oz. Finančno ministrstvo
The Department of Justice	Ministrstvo za pravosodje
The Department of Defense	Obrambno ministrstvo
The Department of Interior	Ministrstvo za notranje zadeve
The Department of Agriculture	Ministrstvo za kmetijstvo
The Department of Commerce	Ministrstvo za trgovino
The Department of Labor	Ministrstvo za delo
The Department of Health and Human Services	Ministrstvo za zdravje in socialno varstvo
The Department of Housing and Urban Development	Ministrstvo za urbanizem
The Department of Transportation	Ministrstvo za transport
The Department of Energy	Ministrstvo za energetiko
The Department of Education	Ministrstvo za izobraževanje
The Department of Veteran Affairs	Ministrstvo za vojaške veterane

(Ferfila 1992, 197).

PRILOGA B: EKOLOŠKA ZAKONODAJA ZDA 1947-2008

Leto in predsednik ZDA	Kvaliteta zraka	Kvaliteta vode	Pesticidi - Toksini	Trdni odpadki	Pokrajine	Ostalo
1947 Truman			Federal Insecticide, Fungicide, and Rodenticide Act			
1956 Eisenhower		Water Pollution Act				
1963 Kennedy	Clean Air Act					
1964 Johnson					Land and Water Conservation Fund Act	
1965 Johnson		Water Quality Act				Highway Beautification Act
1966 Johnson						Endangered Species Conservation Act
1967 Johnson	Air Quality Act					
1968 Johnson					National Wild and Scenic River Act/National Trails System Act	
1969 Nixon						National Environmental Policy Act/Endangered Species Act Amendments
1970 Nixon	Clean Air Act Amendments	Water Quality Improvement Act		Resources Recovery Act		Environment Education Act
1971 Nixon					Alaska Native Claims Settlement Act	
1972 Nixon		Federal Water Pollution Control Act	Federal Environmental Pesticides Control Act		Coastal Zone Management Act	Marine Protection, Research, and Sanctuaries Act/Noise Control Act

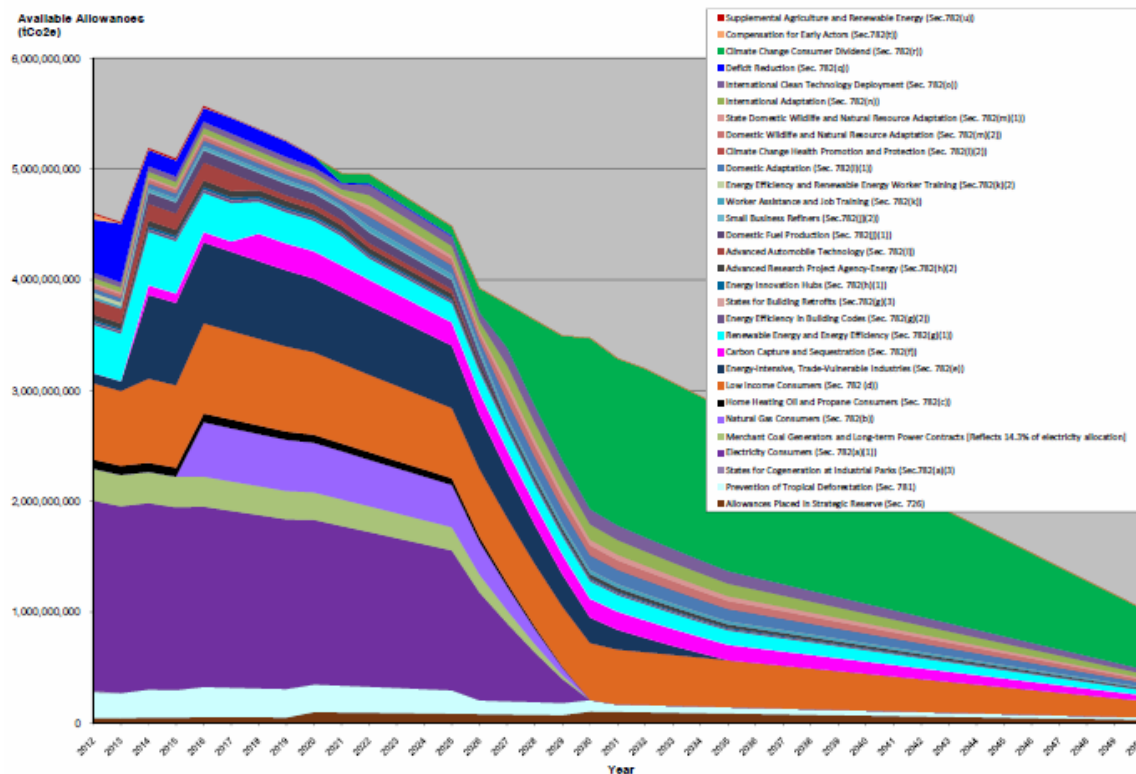
1973 Nixon		Safe Drinking Water Act				
1976 Ford			Toxic Substances Control Act	Resource Recovery Act/Solid Waste Act	Federal Land Policy and Management Act/National Forest Management Act	
1977 Carter	Clean Air Act Amendments	Clean Water Act Amendments			Surface Mining Control and Reclamation Act/Soil and Water Conservation Act	
1978 Carter						Public Utility Regulatory Policies Act
1980 Carter			Comprehensive Environmental Response, Compensation, and Liability Act (Superfund)		Alaska National Interest Lands Conservation Act	Fish and Wildlife Conservation Act
1982 Reagan						Nuclear Waste Policy Act
1984 Reagan				Resource Conservation and Recovery Act Amendments		
1985 Reagan						Food Security Act
1986 Reagan		Safe Drinking Water Act	Superfund Amendments			
1987 Reagan		Clean Water Act Amendments				Nuclear Waste Policy Act Amendments/Global Climate Protection Act
1988 Reagan				Federal Insecticide, Fungicide and Rodenticide Act Amendments		Ocean Dumping Act
1990 Bush	Clean Air Act Amendments					
1992 Bush						Energy Policy Act

1997 Clinton	National Ambient Air Quality Standards					
2003 Bush	Clean Skies Act					

Tabela povzeta po: (Switzer 1992, 10-13).

Po letu 1992 povzeto po: (Cavanagh in drugi 2001 in George W. Bush and the Bush Administration 2000 – 2008 2008).

PRILOGA C: DISTRIBUCIJA OGLJIKOVIH DOVOLILNIC

Po barvah v grafu iz tabele od zgoraj navzdol si sledijo naslednji programi:

- Supplemental Agriculture and Renewable Energy (Sec.782(u))
- Compensation for Early Actors (Sec.782(t))
- Climate Change Consumer Dividend (Sec. 782(r))
- Deficit Reduction (Sec. 782(q))
- International Clean Technology Deployment (Sec. 782(o))
- International Adaptation (Sec. 782(n))
- State Domestic Wildlife and Natural Resource Adaptation (Sec. 782(m)(1))
- Domestic Wildlife and Natural Resource Adaptation (Sec. 782(m)(2))
- Climate Change Health Promotion and Protection (Sec. 782(l)(2))
- Domestic Adaptation (Sec. 782(l)(1))
- Energy Efficiency and Renewable Energy Worker Training (Sec.782(k)(2))
- Worker Assistance and Job Training (Sec. 782(k))
- Small Business Refiners (Sec.782(j)(2))
- Domestic Fuel Production (Sec. 782(j)(1))
- Advanced Automobile Technology (Sec. 782(i))
- Advanced Research Project Agency-Energy (Sec.782(h)(2))
- Energy Innovation Hubs (Sec. 782(h)(1))
- States for Building Retrofits (Sec.782(g)(3))
- Energy Efficiency in Building Codes (Sec. 782(g)(2))
- Renewable Energy and Energy Efficiency (Sec. 782(g)(1))
- Carbon Capture and Sequestration (Sec. 782(f))
- Energy-Intensive, Trade-Vulnerable Industries (Sec. 782(e))
- Low Income Consumers (Sec. 782 (d))
- Home Heating Oil and Propane Consumers (Sec. 782(c))
- Natural Gas Consumers (Sec. 782(b))
- Merchant Coal Generators and Long-term Power Contracts [Reflects 14.3% of electricity allocation]
- Electricity Consumers (Sec. 782(a)(1))
- States for Cogeneration at Industrial Parks (Sec.782(a)(3))
- Prevention of Tropical Deforestation (Sec. 781)
- Allowances Placed in Strategic Reserve (Sec. 726)

Vir: (Pew Center on Global Climate Change 2009).

**PRILOGA Č: TABELA O KOLIČINI IZDANIH DOVOLILNIC KOT V PREDLOGU
AMERIŠKEGA ZAKONA O ČISTI ENERGIJI IN VARNOSTI**

Koledarsko leto	Ogljikove dovolilnice (v milijonih)
2012	4627
2013	4544
2014	5099
2015	5003
2016	5482
2017	5375
2018	5269
2019	5162
2020	5056
2021	4903
2022	4751
2023	4599
2024	4446
2025	4294
2026	4142
2027	3990
2028	3837
2029	3685
2030	3533
2031	3408

2032	3283
2033	3158
2034	3033
2035	2908
2036	2784
2037	2659
2038	2534
2039	2409
2040	2284
2041	2159
2042	2034
2043	1910
2044	1785
2045	1660
2046	1535
2047	1410
2048	1285
2049	1160
2050 in vsako prihodnje leto	1035

Vir: (Pew Center on Global Climate Change 2009).